

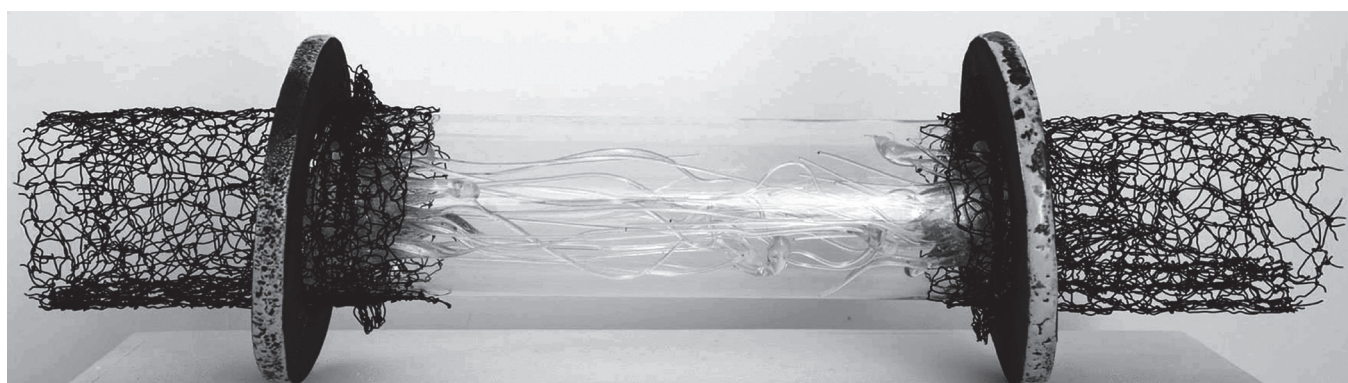
Caiete Silvane

Revistă de cultură

Sub egida Uniunii Scriitorilor din România

150

Jocul transparenței în deșertul de sticlă

Caiete Silvane

Revistă de cultură

ISSN 1454-3028

on-line: ISSN 2247-7365

Adresa redacției: Zalău, Piața 1 Decembrie 1918,
nr. 11, Sălaj, România; Tel./fax 0260/612870;
e-mail: caietesilvane@yahoo.com, office@caietesilvane.ro;
www.caietesilvane.ro; www.culturasalaj.ro

Revistă de cultură editată de Centrul de Cultură și Artă
al Județului Sălaj, sub egida Uniunii Scriitorilor din
România, a Consiliului Județean Sălaj,
a Consiliului Local și Primăriei Municipiului Zalău
Serie nouă, Anul XIII, Nr. 7 (150), iulie 2017.

Apare până în data de 20 a fiecărei luni. Preț: 4 lei

Redacția:

Daniel Săuca - redactor șef

Viorel Mureșan - redactor șef adjunct

Daniel Hoblea - secretar de redacție

Marin Pop, Carmen Ardelean - redactori;

Viorel Tăutan, Marcel Lucaciu, Imelda Chintă - redactori asociați;

Györfi-Deák György, Alice Valeria Micu, Carmen Ciumărnean,

Gheorghe Moga, Simona Ardelean - colaboratori.

Responsabili de număr: **Daniel Săuca, Daniel Hoblea**

Corectură: **Oana-Maria Barariu-Săvuș**

Tehnoredactare: **Marius Soare**

Revista apare în urma unui protocol de colaborare încheiat între: Consiliul Județean Sălaj; Instituția Prefectului Sălaj; Primăria Zalău; Direcția Județeană pentru Cultură Sălaj; Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău; Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Filiala Zalău; Biblioteca Județeană „Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj; Inspectoratul Școlar Județean Sălaj; Arhivele Naționale Filiala Sălaj; Cenaclul literar „Silvania” și Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj.

Responsabilitatea pentru opiniile și calitatea materialelor publicate revine în întregime autorilor.

Nu primim la redacție decât materiale culese în format electronic, cu respectarea normelor ortografice în vigoare.

Revista „Caiete Silvane”
este membră a
Asociației Revistelor,
Publicațiilor și Editurilor (ARPE)

Tiparul realizat la Tipografia Color Print Zalău,
Str. 22 Decembrie 1989, nr. 66, Sălaj, tel./fax 0260-661752

Abonamentele la revistă se pot contracta prin oficiile
poștale, factorii poștali, prin Damco și prin redacție
(telefon 0260-612870).

Prețul unui abonament pe o lună este de 4 lei.
Pentru orice nereguli privind difuzarea vă rugăm
să ne contactați telefonic la redacție.

Sumar

- Daniel Săuca**, 150 p. 1
Viorel Tăutan, Un Jubileu mai discret? pp. 2-11
Gheorghe Vidican, Poeme pentru „Caiete Silvane” pp. 12-13
Parodie de **Lucian Perța** p. 13
Viorel Mureșan, Atelier de critic pp. 14-15
Carmen Ardelean, Nostalgii rurale pp. 16-17
Daniel Mureșan, Cronica discului. Adrenaline Mob –
We the People p. 17
Imelda Chintă, Poetul – Un Robinson naufragiat p. 18, p. 30
Gheorghe Moga, Un adjectiv livresc: *nubil*, -ă p. 19
Iulian Dămăcuș, Zgomotul și melodia pp. 20-21
Cristina Sava, Un anotimp de paralele inegale pp. 22-23
Traian Vedinaș, Paisprezece povești în scenariu mitic p. 24
Mircea Daroși, Vocea lirică a poetului Gheorghe Mizgan p. 25
Ștefan Doru Dăncuș, Dincoace de geam p. 26
Artemiu Vanca, Victor pp. 27-30
Primăvara Poeziei XVII A Költészet Tavasza (3),
poeme de **Marcel Lucaciu, Alice Valeria Micu,**
Viorel Mureșan, Ion Pițoiu-Dragomir, Silvia Bodea
Sălăjan și Daniel Săuca, traduse de **Halmosi Sándor,**
Lövetei Lázár László și Demény Péter pp. 31-35
Debut: **Paula Ecaterina Zăhan** p. 36
Debut: **Victoria Crișan** p. 37
Versuri de **Nicoleta Crăete** p. 38
Alice Valeria Micu, Jocul transparenței în deșertul
de sticlă. Interviu cu Alexandra Mureșan pp. 39-41
Alexandru Bogdan Kürti, Italia mussoliniană
reflectată în presa interbelică din Transilvania pp. 42-44
Petru Galiș, Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din
Pria, 80 de ani pp. 45-47
Ioan-Pavel Azap, Reeditări filmice (III) p. 48
Simona Ardelean, Filmografiile Simonei. *The*
Correspondence p. 49
Maxim (Iuliu – Marius) Morariu, *Amvon* pp. 50-51
Alexandru Jurcan, Labirintul umilințelor p. 51
Menuț Maximilian, Un om al lui Dumnezeu pp. 52-53
Marin Pop, Ioan Deleu (1877 – 1946) – personalitate
sălăjeană marcantă a generației Marii Uniri pp. 54-58
Ioan F. Pop, Solilocvii inutile p. 59
Versuri de **Marcel Lucaciu** p. 60
Poeme de **Menuț Maximilian** p. 61
Daniel Hoblea, Malaxorul de cuptor pp. 62-63
Daniel Săuca, Cărți cu dedicație p. 64

Copertele I, III și IV sunt ilustrate cu imagini ale mai
multor lucrări ale artistei vizuale **Alexandra Mureșan**.

150

Daniel SĂUCA

În al 13-lea an de existență a noii serii a revistei noastre, am ajuns, iată, la numărul 150! E, firește, și un moment de bucurie, dar nu cred că e cazul să ne bucurăm prea tare, prea zgomotos (și din cauza „vremurilor”). Așa, mai molcom, mai „ardelenește”, poate. Cu inerente accidente de parcurs, cu fatalitatea erorilor de editare/corectură deasupra capului la fiecare număr (ne declarăm învinși, chiar nu putem atinge perfecțiunea!), cu formule grafice/vizuale nu întotdeauna inspirate (de pildă, chiar nu putem, financiar, susține mai multe ediții color în format print, ceea ce nu înseamnă că nu vom încerca să abordăm noi posibilități de prezentare grafică/tehnoredactare, inclusiv a site-ului caietesilvane.ro), „Caiete Silvane” rămâne o revistă serioasă de cultură, județeană, cu certe „deschideri” naționale, una din cele mai longevive publicații culturale de limbă română din spațiul silvan (vom încerca, în curând, să scriem și despre istoria presei sălăjene, și din perspectiva periodicelor de cultură).

„Caiete Silvane” rămâne și singurul proiect cultural sălăjean postdecembrist de anvergură susținut de toate instituțiile județene interesate. Le mulțumim și pe această cale: Consiliului Județean Sălaj; Instituției Prefectului Județului Sălaj; Primăriei municipiului Zalău; Direcției Județene de Cultură; Bibliotecii Județene „Ioniță Scipione Bădescu”; Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău; Inspectoratului Școlar Județean; Arhivelor Naționale – filiala Sălaj; Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, filiala Zalău; Cenuclului literar „Sylvania” și, firește, Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj (editorul publicației, din octombrie 2010). Ni s-a alăturat și Asociația Scriitorilor din Județul Sălaj (oricum prezentă „neoficial” prin numeroasele semnături în revistă ale scriitorilor locali).

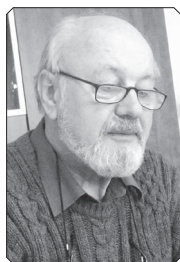
„Caiete Silvane” rămâne o publicație ce apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România (din februarie 2012), singura, de altfel, din istoria presei sălăjene cu o asemenea „efigie”, de care nu ne putem decât bucura. Am publicat numeroși scriitori membri ai filialei clujene a USR, și nu numai. Dovadă și indexul bibliografic realizat de colegul Viorel Tăutan în prezentul număr, pe care vă invităm să-l citiți (pp. 2-11).

„Caiete Silvane” are un tiraj mediu de 500 de exemplare, lunar; peste 300 de abonamente în județ și în țară, din care 40 sunt și cu carte (volume apărute la Editura „Caiete Silvane”, sora/sau fratele publicației, parte a Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj). Conform trafic.ro, recordul de accesări a site-ului caietesilvane.ro s-a întâmplat în 10 mai 2017, 399. E mult, e puțin? Vă lăsăm pe dvs. să apreciați.

„Caiete Silvane” are, de mulți ani, aproape aceeași echipă redacțională: cel care semnează aceste rânduri, redactor șef; Viorel Mureșan, redactor șef adjunct; Daniel Hoblea, secretar de redacție; Marin Pop, Carmen Ardelean, redactori; Viorel Tăutan, Marcel Lucaciu, Imelda Chința, redactori asociați; Györfi-Deák György, Alice Valeria Micu, Carmen Ciurmărnean, Gheorghe Moga, Simona Ardelean, colaboratori; Oana-Maria Barariu-Săvuș, corectură; Marius Soare, tehnoredactare. Le mulțumim și în acest fel pentru implicare, ca și tuturor colaboratorilor, partenerilor, prietenilor noștri.

Am scris deja prea mult. Vă invităm să citiți și acest număr, 150, al revistei noastre. O ediție cu destule oferte tentante. Lectură plăcută!

Un Jubileu mai discret?

Viorel TĂUTAN

Întâiul a fost organizat la împlinirea primelor 50 de numere. Apoi la al 100-lea număr și 10 ani de la naștere. Pentru cel de acum îmi ofer libertatea de-a intui un răspuns plauzibil. Mi se pare firesc: ajunsă la numărul **150**, revista noastră creează impresia că nu se va opri din drumu-i hărăzit de imbatabilul străbun legendar – Cronos. Istoria ne dovedește că toate ființele și lucrurile se nasc, trăiesc și mor. Și că asta se numește, în fond, viață. O publicație urmează aceeași cale. Ne-o demonstrează, de această dată, istoria presei. Unele reviste de fastă tradiție, precum **Familia**, **Convorbiri literare**, **Vatra**, **Viața Românească** ș.a., au trecut pentru o perioadă nedorită prin „moarte clinică”, apoi au revenit la viață. Revista de cultură **CAIETE SILVANE** a luat naștere din necesitatea

de a coagula ambiții, posibilități și talente disipate până atunci prin alte publicații de areal județean limitat, cu o excepție. În timp, s-a făcut cunoscută în toată țara, dar și peste hotare, grație nu doar formatului ei electronic, pe lângă cel realizat pe hârtie, dar și celor două acțiuni intrate în tradiție, **Zilele „Caiete Silvane”** și **Festivalul intercultural româno-maghiar „Primăvara Poeziei / A Költészet Tavasza”**. Părinții ei, inițiatorii adică, îi urmăresc atent evoluția și intervin decisiv, ca orice părinți responsabili, atunci când consideră că este necesar. Ceea ce doresc eu, este ca viața acestora să survoleze etapa traseului terestru menit redactorilor actuali, care să fie pomeniți la sărbătoarea aniversară (și universală!), a numărului 1000, cel puțin. LA MULȚI ANI, **CAIETE SILVANE**!

INDEX BIBLIOGRAFIC

Revista „Caiete Silvane” nr.100-149

Numărul 100 rezervă paginile 3-11 notelor omagiale semnate de către personalități importante din cadrul vieții culturale, semnături ale unor colaborări apărute de-a lungul timpului în paginile revistei: **Octavian Lazăr Cosma** (București), **Viorel Mureșan**, **Daniel Hoblea**, **Ileana Petrean-Păușan**, **Marin Pop**, **Marcel Lucaci**, **Imelda Chintă**, **Irina Petraș** (Cluj-Napoca), **Ștefan Jurcă** (Baia Mare), **Lucian Vasiliu** (Iași), **Augustin Mocanu** (Slobozia), **Virgil Diaconu** (Pitești), **Maria și Grigorie Croitoru**, **Olimpiu Nușfelean** (Bistrița), **Nicolae Prelipceanu** (București), **Liviu Ioan Stoiciu** (București), **Septimiu Țurcaș** (Șimleu Silvaniei), **Eugeniu Nistor**, **Florica Bud** (Baia Mare), **Florica Pop** (Zalău), **Dennis Deletant** (Londra), **Cristian Fulger** (Germania), **Ioan F. Pop** (Oradea), **George Vulturescu** (Satu Mare), **Irina Goanță** (Săndrești – Timiș), **Victor Munteanu** (Bacău), **George Rădeanu** (Europa), **Petru Galiș** (Cizer), **Traian Ștef** (Oradea), **Ion Pițoiu-Dragomir**.

ALUI GHEORGHE, Adrian: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **137/ 1**;
ANCUȚA, Leonard: despre el însuși la persoana a III-a; Pentru „Caiete Silvane” – câteva extrase din atlasul unei lumi dificile, **101/ 29-30**;
ANDRECUȚ, Alexandra Ionuța: Despre monede, pâine și Dumnezeu, **121/ 27-28**;
ANDRÉ, Ferenc: Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **123/ 19**;
ANTONESCU, Mihai: Rostul și împlinirea (d. Maria V. Croitoru), **127-128/ 11**; „Cu fața spre trecut”, **144/ 43**;
ARDELEAN, Carmen: În căutarea romanului pierdut (Hortensia Papadat-Bengescu), **101/ 5-6**; Disecții pe o mitologie a dezgustului (d. Virgil Leon), **102-103/ 7-8**; Spiritul din călimară sau Dregătorul de cuvinte (d. Viorel Mureșan), **104/ 32-34**; Pactul cu ficțiunea sau schiță de mitologie personală, **105/ 11-13**; Depozitul personal. Cardul de credit (d. Traian Ștef), **106/ 13-15**; Cărări spre chilii. Pescar de oameni, Ion Pițoiu-Dragomir, **107/ 12-13**; Cum interpretăm fantasticul de interpretare? (d. Cosmin Perța), **108/ 19-20**; Viața ca un caleidoscop. Dmitri Miticov, Dmitri: uite viața, **109/ 11-12**; Dare de seamă; Solilocvii sub arcade, solilocvii sub bolți. In memoriam Mircea Dinutz, **110/ 19**; 22-23; Costumul de pergament. **Adrian Popescu**, Costumul negru, **111/ 9-11**; Monologurile lui Ulise (d. Daniel Săuca), **112/ 6-7**; Enclave și robinsonade, California (pe

Someș), **Ruxandra Cesereanu**; Lumina a crescut enorm la Cluj..., **113/ 7-8**; 21-22; Decantări incantatorii: când poeții se dedau ispitei/ risipei (d. Ion Mureșan), **115-116/ 55-56**; Melancoliile de mare litraj ale textamentelor (d. George G. Asztalos), **117/ 23**; Despre o lecție de viață este vorba (d. Alex Ștefănescu), **118/ 13-14**; Noutăți editoriale; De trei ori Zalău, **119/ 6**; 8-10; Vămile trecutului (d. Viorel Bucur), **120/ 8-10**; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; Potpuriu blagian (d. Ovidiu Pecican), **121/ 4**; 11-13; Elegiile diegezelor necesare. Ioana Pârvolescu, Cum continuă povestea, **122/ 19-20**; Zilele revistei „Caiete Silvane” – Desant USR Cluj. „Silvanii sunt o rasă foarte dâră”, **123/ 14-16**; Exuviile trecutului; Colocviile tinerilor scriitori. Noi destine ale literaturii contemporane, **124/ 12-14+46**; 36-37; Pași în trecut, pași prin Transilvania (d. Doina Cetea); Malaxorul de iunie, **125/ 9-10**; 63-64; Egografiele unui homo narativus (d. Ioan Groșan), **127-128/ 8-9**; Stepe interioare. În șerpărie, Daniel Bănulescu, **129/ 9-10**; Un nou roman pentru coafeze; (d. Stelian Tănase); Ochiul de lângă drum (d. Vasile Dan), **130/ 7+46**; 10+46; Cenaclul „Silvania”. De la religiozitate la religiozitate; Noutăți editoriale, **131/ 5**; 22-23; Ieșirea din peșteră (d. Varujan Vosganian), **132/ 13-14**; Decantări târzii (d. Vasile George Dâncu), **133/ 5-6**; Poezie la scara 1:1 (d. Ion Pop), **134/ 16-17**; Portrete în caleidoscop (d. Rodica Lăzărescu), **135/ 16-17**; Îndrumar de furturi permise (d. Olimpiu Nușfelean); Scrisul, ca formă de supraviețuire (d. Voichița Lung), **136/ 9+63**; 14; Amelioratorii de gust ai copilăriei (d. Dan Lungu); (De) Ce să (mai) citim?, **137/ 7-8**; 45; **Marcel Lucaci** – 50. Pseudoportret cu buzunare, **138/ 63-64**; Catharsisul senectuții (d. Cornel George Popa), **139-140/ 16**; Versul care construiește eternul acum (d. Radu Nedescu); Aproape 40 de ani de cenaclu, aproape 40 de romane... (d. Ion Pițoiu-Dragomir), **141/ 5**; 9; Amor artis, ars moriendi (d. Cristina Chițu), **142/ 10-11**; Părerea mea (d. Daniel Săuca), **143/ 8+15**; **Marcel Lucaci** – Floreta de exercițiu, **144/ 4-5**; A trăi la firul ierbii (d. Matei Florian), **145/ 17-18**; Inocenții, **Ioana Pârvolescu**; Cenaclul „Silvania”. Mirela Chiș, **146/ 16-17+45**; 18; Semiotici gramaTEMATice (d. Vasile Gocea); Zilele „Caiete Silvane” 10, **147/ 9**; 48; Falsificatorii de fericire (d. Anca Goja), **148/ 12-13**; Tinerei generații, cu dragoste... **149/ 8**;

ARDELEAN, Simona: Babel – Deșertul destinelor încrucișate, **112/ 34**; **Filmografiile Simonei:** Copilul pierdut al Philomenei Lee, **113/ 28**; Idem: Pământul secund, **115-116/ 83**; Idem: Vara regilor; Flăcări, foc, arderi, **117/ 27**; 29-30; Idem: Ultima dragoste, **119/ 27**; Idem: Temple Grandin, **120/ 54**; The Theory of Everything, **121/ 26**; The Giver, **122/**

31; *I Origins*, **123/** 31; *Incendies*, **124/** 28; *Ex Machina* (2005), **125/** 48-49; *Chef* (2014), **127-128/** 24; *Toată lumea e bine* (2009), **129/** 32; *Cea mai bună ofertă* (2013), **130/** 44; *Samba* (2014), **131/** 46; *The Revenant* (2015), **132/** 41; *Brooklyn* (2015), **133/** 34-35; *Kiran Desai – Hullabaloo in the Guava Orchard*; *The Martian* (2015), **134/** 40-41; 45; *The Best Exotic Marigold Hotel* (2011), **135/** 29; *The invisible woman* (2013), **136/** 55; *The Jungle Book* (2016), **137/** 38; *Sideways* (2004); 10 *Cloverfield* (2015), **139-140/** 66; 67; *Me before you* (2016), **141/** 21; *Perfect Strangers* (2016), **142/** 40; *Mon roi* (2015), **143/** 22; *Mr. Pip* (2012), **144/** 29; *Tallulah* (2016), **145/** 30; *The Olive Tree* (2016), **146/** 19; *Nocturnal Animals* (2016), **147/** 20; *Alone in Berlin* (2016), **148/** 26; *O pură formalitate* (1994) **149/** 27;

ARDELEANU SENIOR, Ioan: Note privind mișcarea muzicală în Sălaj începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, **130/** 31-34+46; Locul morții lui Gheorghe Șincai. Legendă. Tradiții. Adevăr, **143/** 31-40;

ASZTALOS, George G.: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **118/** 3;

AZAP, Ioan-Pavel: Reeditări filmice (I), **145/** 31; *Idem*, (II), **146/** 20;

BAGHIU, Ștefan: Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **123/** 19-20; Poeme pentru „Caiete Silvane”, **125/** 3-4;

BAKA György: Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 44; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **149/** 11;

BALAJTI Károly: Grafică – eterna luptă dintre alb și negru. Creațiile de grafică mică, **101/** 7-12;

BANNER, Zoltán: Renașterea Țării Călatei, **127-128/** 54-56;

BATIȘTE, Sânziana: Poeme, **142/** 35-36;

BĂBĂNAȘ, Marcela: Interferențe, omul și artistul **Ioan Sima**, **109/** 50-53; *Povești de vacanță*, **122/** 36-38;

BĂCIUȚ, Nicolae: Poem pentru „Caiete Silvane”, **135/** 1;

BĂDESCU, HORIA: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **107/** coperta IV; Poeme de Dumitru Zdrenghea, **109/** 19;

BĂRDAȘIU, Mircea: Centenar Zaharia Bărdașiu, **114/** 32-36;

BĂRNUȚIU, Simion: Pedagogica (fragmente), **129/** 14-17;

BEJINARIU, Ioan: Éva Lakó – muzeograf și arheolog, **114/** 46-48;

BILȚIU, Maria: Mereu cu Eminescu în suflet, **125/** 13-14;

BILȚIU, Pamfil: La izvoarele valorilor folclorului autentic. **Grigore Leșe** – **60**, **109/** 36-37; Monica Bucuman sau poeta cu suflet rănit, **110/** 57; Amintiri despre poetul Tiberiu Utan (20 de ani de la moarte), **115-116/** 16-17; Un poet al neliiniștilor, iubirii și naturii (d. Costel Tăut); Despărțirea de starețul coregraților din România. In memoriam Valeriu Buciu, **120/** 14-15; 43; Amintiri din viața noastră de cercetători, **125/** 47+49; O colecție de folclor la nouă decenii, **131/** 35-36;

BIRÓ József: Castelul din Jibou (1) (Traducere de Györfi-Deák György), **109/** 58-59;

BIRTOCEAN, Maria Patricia: Poeme, **109/** 5-6; Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 17; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **123/** 21; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 44;

BLAGA, Lucian: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / Je ne piétime pas la corolle de merveilles du monde (Traducere de Jean Poncet), **137/** coperta I;

BODEA SĂLĂJAN, Silvia: Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 17-18; Poeme, **113/** 20; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 26; Regăsirea în cuvânt..., **130/** 38; Poeme, **135/** 44; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 45; Oglinda fermecată, **138/** 58-59;

BODOLA Kinga: Colecționarul Takács Adalbert, **129/** 40-42;

BORZÁSI Johánna: Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 18;

BORZ, Cristian: Iuliu Maniu și serbările Astrei de la Blaj, **102-103/** 27-30; Iaz, satul morilor pe apă, **108/** 52-57;

BRANCION, Paul de: Poeme (Traducere și prezentare: **Viorel Tă-utan**), **123/** 11-12;

BUDA Ferenc: Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 45;

BUD, Florica: ianuaris, celeste și entități umanoide, **146/** 12;

BUGA, Ion: Un om ca o cină de taină (d. Florin Mihăescu), **118/** 48-49; Emanuel – „plinirea vremii”, **131/** 29-30;

BUGA, Nazaria: ...câte ceva despre grădina, **118/** 50; „Iarăși și iarăși”, Decembrie, **131/** 28-29;

BULGĂREAN, Ioan-Vasile: Versuri, **149/** 22;

BUNOAICA, Costel: Geometria uitării sinelui (poem), **118/** 18;

BURGHELE, Camelia: Nunta sălăjeană: un scenariu a cărui logică arhaică s-a păstrat, **113/** 17-19; Olăritul la Zalău, **114/** 8-12; Perspective religioase și magico-rituale: Crăciunul în satele sălăjene, **119/** 19-24; Un exercițiu de antropologie culturală, **127-128/** 77-78; O imensă provocare: a fi etnograf în România secolului XXI, **130/** 20-22; Amu, io ți-o spune, dacă vrei... (Povestea Grațianei Pop și poveștile satului Ciumărna din Sălaj), **139-140/** 78-80;

BUZAN, Silviu: Palmetto 361 (fragment), **137/** 11-12;

BUZAȘI, Ion: Poem pentru „Caiete Silvane” – Lecție de istorie la Blaj; Cornelii Coposu și Blajul, **117/** 1; 2-3; Ex Libris, Gheorghe Șincai, **141/** 7;

CAZACU, Alexandru: Poeme, **117/** 43;

CĂPÎLNAȘIU, Radu: Salut adresat revistei „Caiete Silvane”, la nr. 100, **100/** 1; Zalăul în „Caiete Silvane” – un demers identitar, **104/** 1; Cuvânt înainte – Dragi concitadini, **114/** 1; Salutul primarului la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”, **121/** 1; Cuvânt-urare de Ziua Zalăului, **126/** 1;

CĂRĂUȘAN, Elena: Poeme, **135/** 40;

CĂMPEAN, Augustin: Răsărit de soare, **115-116/** 70;

CĂMPEAN, Viorel: Victor Supuran, o personalitate mai puțin cunoscută, **124/** 18-19; Două scrisori trimise de Cornelii Coposu lui Ioan Ardeleanu-Senior, **136/** 15-16; Elemente noi în conturarea biografiei preotului Valentin Coposu, **141/** 42-44; Familia Lobonțiu – contribuții documentare, **147/** 36-39;

CÂNDEA, Monica D.: Herina – refuz la memoria vechiului imperiu (d. Marian Ilea), **146/** 13-14; Grăsane (d. Marian Ilea), **149/** 28-30;

CESEREANU, Ruxandra: Poem pentru „Caiete Silvane”. Noir; Proză pentru „Caiete Silvane”. Johann, **123/** 5; 6-7;

CHENDEA, Emil: Copilăria – de la Mirșid la București. Cu un cuvânt introductiv de **Vasile George Dâncu**, **108/** 3-9;

CHENDE, Dana: Poeme, **115-116/** 90; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **123/** 21; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 46;

CHERECEȘ, Doina: Poeme, **120/** 56;

CHINDRIȘ, Ioan: Context erudit și istorie locală, **106/** 19-20;

CHINȚA, Imelda: Luminița Ciumărnean – Cafea de anul trecut; Lumina inoxidabilă în aspru sângele meu (d. Gheorghe Vidican), **100/** 48; 51-52; Denisa Petric – un arhitect al sufletului; Literatura pentru copii – formă a comunicării artistice (d. Grigorie Croitoru), **101/** 38; 41-42; Comunismul – reloaded pe o peliculă narativă, **102-103/** 9-10; Formele protece ale egoficțiunii (d. Gheorghe Glodeanu), **104/** 29-31; Între ego și alter-ego, **105/** 7-8; Monografia spirituală a Reteagului (d. Ion Pop Reteaganul, cf. Cornel Cotuțiu), **106/** 7-8; Liniștea – maltrată poetic (d. Gh. Vidican), **108/** 14-15; Spre Parnas – în surdină (d. Ioan Matiuț), **109/** 9-10; Efervescența rostirii – între paranteze drepte (d. Petruța Șerban), **110/** 20-21; Ucenicie spirituală – între oameni și cărți (d. Ioan Pinte), **111/** 7-8; Poetica suferinței (d. Armando Valladares), **112/** 5+4; Antologie de critică și impresii personale (d. Carmen Georgeta Ardelean), **113/** 4-5; Analiză și sinteză în romanul românesc interbelic, **115-116/** 9-10; Mistica iubirii – ca act eliberator (d. Radu Călin Hirza), **117/** 11-12; Liniștea poetică a Deltei (d. Valentin Talpalaru), **118/** 15-16; Spațiul cultural cubanez – peisaj literar, **119/** 5+48; Teatrul – parodie a condiției umane (d. Mihai Pascaru), **120/** 6-7; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; Coregrafia unor amintiri (d. Rodica Marian), **121/** 3; 10+13; Efluvii și confesiuni (d. Adrian Suci), **122/** 5-6; Victor Albu între zbor și tăcere, **123/** 9; Amintiri pe o peliculă narativă (d. Lucian Pop), **124/** 15+17; Creația – Osiris într-o reconstrucție postmodernă; (d. Ruxandra Cesereanu), **125/** 7-8; Poemul – Itaca spiritului unui artist (d. Ion Mureșan), **127-128/** 12-13; O panoramă a literaturii fantastice românești (d. Gheorghe Glodeanu), **129/** 7-8; Jocul subtil al seducției. Fata de hârtie – ficțiune și realitate (d. Guillaume Musso), **130/** 5-6; Între educație sentimentală și admirație (d. Gabriela Adameșteanu), **131/** 6-7; Limbaje metamorfozate și metaforizate (d. Viorel Tăutan), **132/** 7-8; Teatrul – elevație și apostazie; Cenaclul „Silvania”. Încercări lirice, **133/** 11; 37; Copilăria – mit și demitizare (d. Jeannette Walls), **134/** 4-5; Cimitirul copiilor sau stadiile inițierii (d. Nicolae Goja), **135/** 9-10; Dincolo de contururi și aparențe (d. Doina Ira-Tăutan), **136/** 6+63; De la suprarealism la postmodernism (d. Gheorghe Vidican); Cenaclul „Silvania”. Lumi poetice distincte, **137/** 4; 17; Poezia și iubirea – Agore ale inimii (d. Valentin Meseșan), **138/** 56-57; „Cărțile nu sunt oameni” (d. Kathryn Erskine), **139-140/** 12-13; Revizuirea avangardei (d. Gheorghe Glodeanu), **141/** 6-7; Scena lumii versus lumea teatrului (d. Flavius Lucăcel), **142/** 8-9; Melosul singurătății (d. Doina Popa); Cenaclul Silvania. Scrisul ca eliberare, **143/** 5-6; 16; Confesiuni poetice (d. Gheorghe Pop), **144/** 11; Caleidoscop liric (d. Voichița Lung), **145/** 11+13; Morfologia

- stărilor (d. Adi Filimon), **146/** 8-9; *De la pix la pixel* (d. Dorina Stoica), **147/** 7-8; *Cuvântul – drum înspre sine* (d. Menuț Maximilian), **148/** 9, 20; *Simfonia tăcerii și avatarurile ființei* (d. Ioana Nicolae), **149/** 5-6;
- CHENDE, Dana:** *Versuri*, **137/** 18;
- CHIRA, Lavinia:** *Versuri*, **137/** 17-18;
- CHIRA, Minerva:** *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **109/** coperta IV; *Versuri*, **135/** 41;
- CHIRVASIU, Ciprian:** „*Pietre din potop*” – terapie intensivă pentru poezia contemporană (d. Nicolae Scheianu), **146/** 3+6;
- CHIȘ, Mirela:** *Versuri*, **146/** 18;
- CHIȚU, Cristina:** *Discordia* (fragment – proză), **118/** 29-31; *Ars moriendi*, sau artist refuzând Arta (fragment), **127-128/** 29-31; *Oglinzi lângă icoane*, **130/** 15-16;
- CIAMA, Irina:** Ștefan Goanță, „*Patul de zăpadă*”. Valențe interpretative, **143/** 41-42;
- CIANGĂ, Nicolae:** *Interferențe fericite* (d. Sofia But), **115-116/** 82+81;
- CIOBAN, Victor (Horațiu):** *O familie în negura vremurilor*, **117/** 40-41; *Maestrul Paja Jovanović în colecția Ugron*, **127-128/** 49-52; *Tendințe artistice în România comunistă (1945-1989)*, **135/** 26-28;
- CIOBANU, Ștefan:** *Împăratul muștelor – sau ce se naște din beznă țipă întuneric*, **102-103/** 69;
- CIOCEA, Florin:** *Poem*, **118/** 19;
- CIOBOTĂ, Viorel:** *Sălajul de-a lungul istoriei*, **111/** 13-16;
- CIUMĂRNEAN, Luminița (Carmen):** *Poem la „Primăvara Poeziei”*, **101/** 13; *Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”*, **111/** 18-19; *Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”*, **121/** 5; *Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”*, **123/** 21-22; *Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”*, **136/** 46;
- CIUNT, Ionel:** *Împreună, și sub semnul culturii*, **138/** 1;
- CLIMA-CARAGHIN, Iuliana:** *Spectacolul textului publicistic; Dans, glas, note pe portativ* (d. Viorica Băluță), **141/** 24; 32;
- COANDE, Nicolae:** *Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”*, **111/** 19; *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **135/** 1; *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **148/** 1;
- CODREANU, Coriolan:** *Amintiri din linia întâi – al Doilea Război Mondial, Campania din Est – (22 iunie 1940 – 23 august 1944)*, **126/** 31-33;
- CODRESCU, Andrei:** *Poeme pentru „Caiete Silvane”*, **141/** 1-2;
- COJOACĂ, Luminița:** *Poeme*, **144/** 40;
- COLECTIVUL (de cadre didactice al UVVG Arad, Filiala Zalău):** *Istorie și tradiție în spațiul universitar sălăjean*, **118/** 52-53;
- COLERIDGE, Samuel Taylor:** *Poeme* (Traducere de Victor Cioaban), **125/** 58;
- CORCAN, Diana:** *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **113/** coperta IV
- COSMA, Octavian Lazăr:** *Odișeea nerecuperării unui text*, **112/** coperta I + 51-58; *Ioan Ardeleanu Senior – Efigii sentimentale*, **130/** 23-30;
- COȘAR, Antonia:** *Versuri*, **133/** 37;
- COȘAR, Bianca:** *Debut la Cenuțul „Silvania”*, **127-128/** 68;
- COVRIG-CUDREC, Valeriu:** *Poeme*, **130/** 41;
- COZMA, Diana Teodora:** *Versuri*, **136/** 54;
- CRĂCIUN, Icu:** *Proză pentru „Caiete Silvane”. Revanșa* (fragment de roman), **132/** 2-4;
- CRIHAN, Eugen:** *Dinicu Golescu sau „însemnare” asupra neputințelor noastre*, **118/** 33-35; *Aspecte paremiologice ale inegalității de gen*, **134/** 12-15;
- CRISTIAN, Roxana:** *Colind*, **107/** 30; *Cuvinte nepotrivite* (d. Florin Mihăescu), **118/** 51; *În loc de colind (Jertfa laudei)*, **131/** 17; *Poem: Colind de deznădejde*, **143/** 30;
- CRISTOFOR, Ion:** *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **135/** 1;
- CRÎȘAN LUPA, Ioan:** *Serbare culturală la Ulmeni*, **127-128/** 83-84; *Protopopul Liviu Trușășu (1902-1992) – o flacără ce luminează și astăzi Altarul Bisericii Române Unite cu Roma*, **138/** 34-37;
- CROITORU, Maria și Grigorie:** *Din folclorul copiilor din Aluniș. Ghicitoriile*, **101/** 32-35; *Despre colindatul tradițional*, **107/** 31-35; *Câteva gânduri despre literatura română de dragoste*, **109/** 38-41; *Cenușotcă*, **132/** 18-20;
- CUBLEȘAN, Constantin:** *Pe drumul Damascului* (d. Rodica Drago-mir), **108/** 58-59; *Sânge de nisip* (d. Elena Cărașan), **139-140/** 11;
- CUBLEȘAN, Victor:** *Un volum percutant* (d. Ioan V. Moldovan), **139-140/** 8;
- CULIC, Dan:** *Preludiul la istoria medievală a Zalăului*, **126/** 2-3; *Pere-grinări arheologice*, **135/** 42-43;
- DAROȘI, Mircea:** *Poetul timpului* (d. Menuț Maximilian), **147/** 40; *Pagini răscolitoare*, **148/** 15+17;
- DĂMĂCUȘ, Iulian:** *Alexandru Jurcan, Scorpionul și fecioara*, **131/** 12-13; *Aurel Podaru, Baladă pentru școala de tractoriști*, **143/** 12-13; *Marina Cușă, Grădina japoneză*, **144/** 16; *Istorie cu mături* (d. Silvia Colfescu), **147/** 29-30; *Poeme*, **148/** 23-24;
- DÂNCUȘ, Ștefan-Doru:** *Interviuri neconvenționale. Răspunde scriitoarea Mirela Ispășoiu*, **101/** 20; *Cărțile României* (d. Virgil Diaconu); *Apărarea. Tot și toate; Interviuri neconvenționale (IN)*. R. Scriitoarea Silvia Petre-Grigore, **102-103/** 12; 17; 18; *O turmă de oi*, **106/** 18; *IN – răspunde poeta Dana Daea*, **109/** 35; *Poeme pentru „Caiete Silvane”*, **112/** coperta III; *Interviuri neconvenționale (IN) – răspunde scriitorul Călin Derzelea; Cărțile României; Apărarea (A): Final de an*, **120/** 34; 53; 61; *A: De ce nu dau „like”-uri pe Facebook; IN – răspunde scriitorul Nicolae Dina; Cărțile României* (d. Daniel Săuca și Virgil Diaconu), **121/** 29; 34; 46; *IN – răspunde scriitorul Ioan M. Șerban; Cărțile României* (d. Geo Galetaru și Traian Vasilcău); *A: În colțul acesta de țară*, **123/** 28; 30; 40; *IN. Răspunde Ioan Romeo Roșianu*, **127-128/** 80; *Poeme*, **131/** 31; *A: S-a dus odihna nopții; (IN) – răspunde scriitorul Cezar Pârlog, Cărțile României*, **132/** 11; 43; 45; *A: Lucrurile inutile se aruncă la gunoi*, **136/** 62; *A: Idem*, **139-140/** 55;
- DĂRĂMUȘ, Lucia:** *Trei poeme*, **112/** 26;
- DÂNCU, Vasile:** *Poeme pentru „Caiete Silvane” cu o introducere de Viorel Mureșan*, **106/** 3-4; *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **110/** 1; *Poeme pentru „Caiete Silvane”*, **130/** 1-2; *Poeme pentru „Caiete Silvane”*, **149/** 1-2;
- DÂNCU, Vasile G.:** *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **112/** 1-2; *Portretul artistului între două lumi* (d. Emil Chendea), **115-116/** 7-8; *Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”*, **136/** 46-47;
- DEAC, Dana:** *Petre Din, Spațiul românesc între secolele XVIII-XIX*, **130/** 13-14;
- DEAK, Julia:** *În căutarea „centrului de aur” – memento Irina Mavrodin*, **123/** 37;
- DEMBLE, Maria:** *Biblioteca Institutului Cultural Român din Viena*, **137/** 40-41;
- DEMÉNY Péter:** *Drumul cărților – 1. Muzica melancoliei (Despre romanul lui Vlad Roman)*, **139-140/** 52; *Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”*, **148/** 4; *Frunze și rădăcini. Despre cea de-a XVII-a ediție a „Primăverii poeziei”*, **149/** coperta III;
- DEMETRIADE, Radu:** *Un caz misterios* (d. Antonio Rodriguez de la Muerte), **147/** 3-4;
- DEVECSERI Zoltán:** *Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”*, **111/** 19-20; *Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”*, **123/** 22; *Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”*, **136/** 47-48; *Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”*, **149/** 11-12;
- DIMÉNY H. Árpád:** *Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”*, **136/** 48-49;
- DIN, Petre:** *Papalitatea și Transilvania*, **115-116/** 43-44; *Aspecte militare aeronavale esențiale* (d. Ion Mihai Ionescu), **120/** 42+49;
- DOBRE, Gheorghe:** *Medicul apei* (proză), **118/** 17+16; *Versuri*, **148/** 22;
- DORIAN, Gellu:** *Poem pentru „Caiete Silvane”*, **134/** 1;
- DÓSA, Andrei:** *Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”*, **149/** 12;
- DRAGOMIR, Rodica:** *Poeme*, **121/** 45; *Versuri*, **133/** 10; *Poeme*, **145/** 40;
- DRAICA, Dumitru:** *Stilul publicistic actual (unele probleme de ortografie)*, **139-140/** 91-93;
- DRUȚA, Monica:** *Concerte de muzică ilustrate în presa zălăuană interbelică*, **104/** 15-18; *Prezențe teatrale în orașul Zalău ilustrate în presa interbelică*, **114/** 20-25;
- ELIAS, Dan:** *Elide* (poem), **118/** 19;
- ESSIG KACSÓ Klára:** *Tabăra de creație artistică din Jebucu*, **127-128/** 57-58;
- EVU, Eugen:** *În grădinile semantice...*, **Maria Bonea – Ca un copil inspirat parfumul din grădină, **109/** 18; *Povestirea introspectivă a paradigmei pro-contra*, **118/** 32; *Cartea Sălajului din inimă a Mariei V. Croitoru*, **141/** 16; *Referințe la opera Mariei V. Croitoru*, **147/** 10-11+13;**
- FAZAKAS László:** *Un chip al societății românești*, **110/** 56;
- FEKETE Vince:** *Poem la „Primăvara Poeziei”*, **100/** 43; *Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”*, **111/** 20; *Poem la „Primăvara*

Poeziei XV / A Költészet Tavasza", **123/22**; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza", **136/49-50**; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza", **149/13**;

FLĂMÂND, Dinu: Poeme pentru „Caiete Silvane". Sonete de București, **127-128/1-2**;

FLONTA, Melania: Profesorul Valentin Tăutu (1938-2012) – un model demn de urmat, **147/31-32+39**;

FLORIAN, Andrei: Noi doi, **124/38-39**;

FLORICICĂ, Octavia: Turnul Babel – imagine a labirintului, **135/12-13**;

FOLTOȘ, Remus: Flavius Lucăcel coborând din „trenul spre eden", **113/42**; Flavius Lucăcel – o pledoarie pentru blândete, **124/40+44**; Ștefan Doru Dăncuș sau Agonia indiferenței, **127-128/79-80**;

FRUNTELATĂ, Ioana-Ruxandra: „Referențialul" etnografic și abordarea sa antropologică (d. Camelia Burghel), **144/9-10**;

GALAICU-PAUN, Emilian: Poeme pentru „Caiete Silvane", **133/1**;

GALBEN, Cornel: Invitație la festin, **119/31**;

GALE, Ioana: „Înainte de comuniști exista morală" (interviu cu dna Rodica Coposu), **119/33-34**; Seniorul – jurnalist (interviu cu dr. Marin Pop), **142/23-25**;

GALIȘ, Petru: Un deceniu de la moartea lui Victor Gaga, **104/40-41**; Biserica lui Horea din Cizer – 240 de ani, **105/53-55**; Ștefan Goanță și Sălajul 3. Cizer (II), **111/36-37**; Biserica cu tricolor „Nașterea Maicii Domnului" din Cizer – 70 de ani, **141/34-35**; Veronica din Sălaj (1857-1932), 160 de ani de la naștere, **148/27-29**;

GÁRDONYI Géza: Gâina cu ouăle-minune (Traducere de **Franciscus Georgius**), **112/42-43**;

GAVRA, Augustin (Leontin): Holocaust-ul comunității evreiești din Aluniș, **105/37-38**; Un dascăl vrednic – învățătorul Gheorghe Savu din Aluniș, **119/7**; Povestea unui țăran român în epoca modernă și după..., **145/38**; Cehu Silvaniei, ieri. Câteva considerații privind industria, sistemul bancar și comerțul din Cehu Silvaniei, **147/34-35**;

GHERASIM, Florin: Arta în grădină. Simpozion internațional de arte vizuale, Grădina Botanică Jibou, ediția a II-a, 12-22 august 2013, **106/28-32**; Grădina din vis – Visul din Grădină, **122/21-22**; Simpozionul „Arta în Grădină" – Jibou 2015, **127-128/59-65**;

GHERGARIU, Leontin: Gavril Trifu, **104/9-12**;

GÎRBOAN, Maria: Poeme, **137/19**; Poeme, **144/41**;

GLODEANU, Gheorghe: In memoriam Augustin Cozmuța, **131/ coperta IV**;

GOANȚĂ, Irina: Ștefan Goanță și Sălajul, **108/47-49**; (împreună cu **SUMLAS, Silvia**): Ștefan Goanță și Sălajul 2. Gâlgău: 1962, Zalău. februarie 1963 – august 1964, **109/45-48**; Ștefan Goanță și Sălajul 3. Cizer, **110/39-42**; Ștefan Goanță și Sălajul 4 – Casa Creației Populare (martie 1968-octombrie 1973), **112/37-40**; Ibidem, II, **113/29-32**; Idem 5. Zalău – Casa de Cultură a Sindicatelor (noiembrie 1973-august 1976), **115-116/27-31**; Ibidem 6. Zalău – Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă al Județului Sălaj (sept. 1976 – februarie 1990) I, **117/14-17**; Ibidem, 6. II, **118/21-25**; Ibidem 6. III, **119/15-18**; Ibidem, IV, **120/30-33**; Ibidem 7 – Zalău, Graiul Sălajului, I, **121/35-38**; Cercetările folclorice – act de cultură (d. Ștefan Goanță), **138/60-62+64**;

GOJA, Anca: Pe urmele Albei ca Zăpada, **115-116/67-69**; Fragment de reportaj, **119/ coperta IV**; Oamenii grași sunt cei mai frumoși, **121/30-33**; Primăvară, **133/12-14**; „Pagina de gardă" sau file din viața artistico-literară a unei epoci trecute (d. Ștefan Jurcă), **148/20**;

GOJA, Nicolae: In memoriam Augustin Cozmuța, **131/ coperta IV**;

GRAPINI, Leon-Iosif: Povești de (ne)adormit copiii, **148/34-37**;

GRECU, Sorin: Poeme, **146/7**;

GROZA, Mihai-Octavian: Iuliu Maniu și activitatea Senatului Militar Român Central al Ofițerilor și Soldaților din Viena (31 octombrie – 27 noiembrie 1918), **104/42-45**; Ardeleani americani în marele război, **105/56-59**; Salve „Astra Salvensis", **108/43-44**; Villa Longa – un demers identitar (d. Vintilă Avram), **110/50-51**;

GRUIA, Lucian: Ioan-Viorel Bădică – Brâncuși după Brâncuși (crochiri poetice), **100/60**; Șoselele, cele mai lungi cimitire, **102-103/37**; Laurențiu Orășanu: proza umoristică, **110/26-28**; Ioan Pop Bica – poezia ca punct de sprijin, **115-116/11**; Dumitru Nicodim-Romar: Romaiete; Constantin Mironescu – Melancolia fără sfârșit, **117/10+12**; 24; **Elis Răpeanu** – Poezii pentru școlari și mai mici, dar și mai mari, **119/11-12**; Maria Calciu – Diminețată fără noapte, **120/57-58**; Poeme, **127-128/86**;

GUDEA, Nicolae: Contribuții minore la istoria Zalăului. Despre stema orașului, **100/55-56**; Idem (2), **112/14-15**; Idem (3), **119/29-30**;

GUÉNON, René: Taoism și Confucianism (Traducere de **Daniel Hoblea**), **133/44-45**; Idem (II), **139-140/47-50**; Hristos – Preot și Rege (Traducere de **Daniel Hoblea**), **143/44-46**;

GYÖRFI-DEÁK György (alias: **FRANCISCUS Georgius**): Le-urdării (Micile bucurii 2), **100/46-48**; Băile din Jibou (Micile bucurii 3); (FG): Frații tămăduitori; Malaxorul de iunie, **101/18-20**; 39-40; 46-47; (FG): Sfinții europeni din afara creștinătății; Malaxorul de vară, **102-103/86-91**; 93; (FG): Sărăcia banului; La Dumbrăvița (Micile bucurii); **105/18-20**; 30-32; Cliț – o misterioasă necropolă megalitică?; (FG): Malaxorul de noiembrie, **106/33-37**; 47; La antene (Micile bucurii 5), **108/36-38**; Trilogism întâmpinător, **110/55**; Spicuri sălăjene (miniaturi biografice), **113/14-16**; Spicuri sălăjene. 2. Doamna Heléna; Adăugire: Cserey Heléna, Anunțul morții baronului Wesselényi Miklós-Senior, **115-116/22-23**; Spicuri sălăjene 2. O bucătăreasă de viță nobilă; (FG): Fiii lumii și fiii luminii, **117/19-20**; 31-32; Spicuri sălăjene. 3. Ambasadorul grădinii botanice, **118/42-43**; (FG): Și există un timp pentru a vedea..., **119/32**; (FG): La vânătoare de fantome, **120/29**; (FG): Tolkien și regele maimuță, **121/24-25**; (FG): „The one" ori Neo ca Noe, **122/16-17**; (FG): Paradoxurile unui mit, **123/17-18**; Spicuri sălăjene. Alexa Pocol, **124/22-23**; Rusalce lui Moș Crăciun, **125/15-16**; Spicuri sălăjene. Un iluminist sălăjean, **126/47-48**; (FG): Fiii lumii și fiii luminii. 2. Spre veșnică pomenire; O sărbătoare între coperti; Malaxorul de vară-toamnă, **127-128/47-48**; 92; 95-96; (FG): Fiii lumii și fiii luminii. 3. Cea mai frumoasă femeie, **129/30-31**; Locul și omul. In memoriam Gheorghe Coste, **131/21**; (FG): Șase bețe, șase biți, **132/35-38**; Alo-ul, petrolul și sălăjenii, **136/10-11**; (FG): Literatura de Krendenz (d. Ioan Nădișan), **137/42-43**; Recrutarea în Sălaj, **138/53-55+57**; (FG): Limpezimea, **139-140/18-20**; Alcoolul, bibliotecile și jandarmii, **139-140/38-40**; Note despre hăituirea zmeilor celibatari, **142/26-28**; Malaxorul de mai, **148/48**;

GYÖRFI Simone: Poem la „Primăvara Poeziei", **100/43-44**; Păstorul poveștilor, **102-103/73-76**; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza", **112/17**; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza", **124/29**; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza", **136/50-51**;

HADA, Ioan: Poeme, **122/43**;

HAITCHI, Ioana: Poeme, **144/41**;

HALMOSI Sándor: Poem la „Primăvara Poeziei", **101/13**; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza", **111/20-21**; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza", **124/30**; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza", **136/51-52**; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza", **149/14**;

HÉBERT, Anne: Poeme în proză (Prezentare și traducere: **Viorel Tăntan**), **135/23-24**;

HEINZEL PÁUN, Cornelia: „Dragoste de Cernăuți", **131/37-41**;

HOBLEA, Daniel: Poem la „Primăvara poeziei"; Malaxorul de mai; **100/44**; 62-63; Malaxorul de iunie; „Caiete Silvane" – 100, la Cluj și la Zalău, **101/45-46**; 48; Malaxorul de vară, **102-103/92-93**; Malaxorul fără struguri, **104/47**; Nord Literar – 10 ani de apariție; Malaxorul cu zăpadă de octombrie, **105/51**; 62-63; Malaxorul de noiembrie; **106/45-47**; Malaxorul de decembrie, **107/47-48**; Malaxorul cu „cerișor" și „răiț", **108/61-62**; Filosofia Sfântului Gerard de Cenad în context cultural și biografic, Malaxorul de februarie, **109/41**; 61; Malaxorul cu ghiociei, **110/61-62**; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza"; Malaxorul cu proverbe adânci, **111/21**; 45-46; Malaxorul cu mai multe, **112/62-63**; Malaxorul de iunie, **113/45-46**; Malaxorul de vară-toamnă, **115-116/93-94**; Malaxorul recoltelor de toamnă, **117/46-47**; Malaxorul de noiembrie, **118/62**; Malaxorul de decembrie, **119/47-48**; Malaxorul de ianuarie, **120/62-63**; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane"; Malaxorul de februarie, **121/2**; 47-48; Malaxorul de martie, **122/45-46**; Malaxorul de aprilie, **123/46**; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza"; Malaxorul de mai, **124/30**; 47-48; Malaxorul de iunie, **125/62-63**; Malaxorul de vară-toamnă, **127-128/94**; Malaxorul de toamnă, **129/47-48**; Malaxorul de toamnă, **130/47-48**; Gâlceava himerelor; Malaxorul de iarnă (blândă), **131/44-45**; 47; Malaxorul de iarnă domoală, **132/46**; Malaxorul de februarie, **133/46-47**; Malaxorul de mărtisor, **134/46-47**; Malaxorul de primăvară, **135/45-46**; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza"; Malaxorul de mai, **136/53**; 61-62; Malaxorul de cireșar, **137/46-47**; Malaxorul de vară-toamnă, **139-140/94-96**; Malaxorul de toamnă, **141/47-48**; Malaxorul de toamnă târzie, **142/47-48**; Crăciunul; Malaxorul de iarnă, **143/18-19**; 47-48; Malaxorul unui nou început (de an), **144/47-48**; Altfel... despre Eminescu; Malaxorul de februarie, **145/24**; 44-45; A fi sau a nu fi provincial; Malaxorul de mărtisor, **146/44**; 46-47;

Malaxorul de aprilie, **147/** 46-47; Malaxorul de mai, **148/** 47-48; Poem la „Primăvara Poeziei” XVII / A Költészet Tavasza”, Malaxorul de cireșar, **149/** 14-15; 45-47;

HODIȘ, Viorel: Alte amintiri din totalitarism (II), **120/** 24-25; Idem (III), **122/** 32-33;

HORVAT, Marian: Democrația ca mit, **101/** 23; România lui Lucian Boia; Portrete din trecut, **102-103/** 43; 76; O Rusie demitizată, **105/** 21; Jurnalul unui politician – **Corneliu Coposu**, **108/** 45-46; File ale ortodoxiei transilvane (d. Iuliu-Marius Morariu), **109/** 17; Restituirea istoriei gherlene (d. Gabriel-Virgil Rusu), **111/** 41-42; Omagiu lui Jacques Le Goff, **112/** 50; Sfântul Gerard de Cenad, **118/** 56; Patriotismul contemporan: necesitate sau idealism?, **144/** 44-45;

HORVAT, Sălcu: Teodor Curpaș „Gândind fericirea”, **112/** 45; In memoriam Augustin Cozmuța, **131/** coperta IV;

HORVATH, Dina: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 22; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 30-31; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **136/** 53;

HORVÁTH Előd Benjámin: Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 31;

HORVATH, Florin: Umbrele nevăzutului, **127-128/** 32; Legenda Marelui Lup Alb, **141/** 10;

HOTCA, Marian: Poeme, 113/ coperta III, Poeme, **120/** 55;

ICHIM, Dumitru: Poeme, cu o prezentare de Dumitru Velea, **107/** coperta III; Poeme, **132/** 40;

IEREMIAȘ, Vera: Macii, **147/** 33;

ILEA, Gheorghe: Povestea Mutării/ The Relocation Story, **115-116/** 1-3;

ILEA, Marian: Diverse scopuri. Diverse fericiri, **109/** 14-15; Pictorul de pancarte, **127-128/** 87-91; Noptile Iclejiei lui Pachi, **139-140/** 42-46; Bartolomeu Rostaș – aurarul, **148/** 38-44;

ILIEȘ, Bogdan: Modernitate și prefecere la începutul secolului XX, **125/** 50-57

IONESCU, Dragoș: Poezie, **117/** 39;

IONICĂ, Pîrvu: Cîți Iftode putea fi Iftode, **135/** 14;

ISACHI, Petre: Sacrificiu, libertate, iubire, moarte (d. Iuliana Clima-Caraghin), **119/** 36;

IUBU, Mihai: Amintiri despre Lucian Blaga. Valea Drăganului, **127-128/** 27-28;

JÁSZ Attila: Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 5;

JURCAN, Alexandru: Ca un sicriu deschis, **101/** 21; Plânsetul greierilor alungați, **102-103/** 11; Cultură în șură, **105/** 24; Speranța și oglinzi-le, **106/** 24; Femeia și corbul, **108/** 13; O plantă de la Tulia. In memoriam Rodica Mătiș, **109/** 18; Ciucea văzută din castel, **110/** 35; Smochine și rodii (d. poetul Naim Araid), **112/** 41; Iertări succesive, **113/** 42; Dinu Bălan prins în mirajul literar, **115-116/** 15; Poeme pentru „Caiete Silvane”, **117/** 1; Oamenii de pământ ai lui Ioan Cărmăzan (d. Ioan-Pavel Azap), **119/** 12; Omul de la etajul patru, **120/** 7; Dulăii, **123/** 40; Sade și Pasolini, **125/** 14; Poeme, **131/** 11; Călugărița lui Diderot, **132/** 8; Oamenii lupi, **133/** 16; Carol și lumea irațională, **134/** 39; Ești prea uman!, **135/** 32; Viața începe la etajul cinci, **136/** 59; Poeme, **137/** 8; Miros de pământ umed, **139-140/** 55; Baricco și Gabriela; Dresoaarea cuvintelor, **141/** 23; 27; Șerpi carbonizați, **142/** 9; Luna în care bărbățiiucid, **143/** 6; Dosto, **144/** 45; Plasa și găzele, **145/** 28; Omul bun și viața altora, **146/** 42; Singurătatea femeilor, **147/** 23; Înurmăntare cu măști, **148/** 24; Generalul și diplomatul, **149/** 6;

JURCĂ, Ștefan: Exemplarul din vitrină, **135/** 6; Pasăre străină, **145/** 20-22; Poem pentru „Caiete Silvane”, **147/** 2;

JURJ, Dacian: Atracție, **142/** 29-30;

JURJU, Cornel: Istorie-memorie-control social, **134/** 18-19+21;

KAISER László: Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 5;

KAZINCZY Ferenc: Epistolar ardelenesc (1816): Scrisoarea 24 (Traducere de Györfi-Deák György), **135/** 21-22; Idem, **136/** 25-27;

KELEMEN Humor, Poeme pentru „Caiete Silvane” (Traducere de Șerban și Ildikó Foartă), **100/** 2-3;

KIRÁLY Farkas: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 22-23;

KIRÁLY Zoltán: Poem la „Primăvara Poeziei”, **101/** 14; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 23;

KISS Lehel: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”,

111/ 24; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 31-32; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 20; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **149/** 15;

KLEIN, Andrei: „Lea, povestea familiei mele”, **127-128/** 19-22;

KOMARTIN, Claudiu: Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 6;

KÖVÁRY László: Sălajul în 1840 (I) (Traducere de Györfi-Deák György), **133/** 21-22; Idem (2), **134/** 27-29;

K. Robert n.: Motivul sângelui ca rit de trecere, **113/** 33-34;

KÚRTI, Alexandru Bogdan: Filmografia Holocaustului. 40 de ecranizări reprezentative, **108/** 26-35; Alexandru Achim și Garda Națională Română din Băsești, **115-116/** 32-40; Rolul arhivistului în societatea contemporană, **121/** 39-43; Reprezentarea lui Adolf Hitler în filme artistice, **124/** 41-44; Hamlet pe motocicletă, **148/** 16-17;

LAKÓ Éva: Asociațiile de stradă („Kalandos”) din orașul Zaláu (sec. XVII-XX), **138/** 9-10;

LAKATOS Mihály: Poem la „Primăvara Poeziei”, **100/** 44-45; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 24-25; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 32; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 20-21;

LÁSZLÓ László: Colegiul Reformat din Zaláu în anii Primului Război Mondial, **114/** 16-19; Jurnalul lui Bölöni Farkas Sándor; Malaxorul de ianuarie, **120/** 26-28; 63; Iuliu Maniu absolvent al colegiului din Zaláu, acum 125 de ani, **126/** 20-22; Zaláu în viața poetului Ady Endre, **138/** 16-21;

LÁSZLÓ Noémi: Poem la „Primăvara poeziei”, **100/** 45; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 21-22;

LAZĂR, Alexandru: Poeme, **143/** 11;

LAZU, Ion: Al. Anca – Destin ardelenesc, **105/** 33-34;

LEHENE, Valeria: Ziua internațională a monumentelor și siturilor. 2014 – Patrimoniul comemorativ, **112/** 59-60;

LÖVÉTEI Lázár László: Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 32-34; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 6;

LUCACIU, Marcel: Fardul iubirii (d. Marin Preda), **100/** 52-53; Concursul de creație literară „Iuliu Suciu”; Poem la „Primăvara poeziei”; Maestrul (d. Iuliu Suciu), **101/** 4; 14-15; 43; Confesiunile unui fin literat (d. Aurel Sasu și Mariana Vartic); Catrenele persane (d. Omar Khayyam), **102-103/** 19-20; 44; Ochiul dinăuntrul poemului, **104/** 27-28; Nostalgia boemei, **105/** 9-10; Dincolo de paravanul vieții (d. Ion Pițoiu-Dragomir), **106/** 9-10; Poetica absenței (Viorel Mureșan), **107/** 7-8; Luciditate și acribie (d. Daniel Săuca), **108/** 16+15; Meandrele unei inimi (d. Florica Pop), **109/** 8; Poeme, **110/** 24-25; Nostalgii patriarhale (d. Florica Pop), **111/** 12; Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **111/** 25; Galeria cu amintiri (d. Ovidiu S. Crohmălniceanu), **112/** 8-9; Poemele boemei (d. Daniel Moșoiu), **113/** 6; Poeme, **115-116/** 24; Singurătatea bijutierului (d. Valeriu Mircea Popa), **117/** 18; Trepte spre lumină (d. Daniel Turcea), **118/** 12; Cartea legilor nescrise (d. Ștefan Goanță), **119/** 13-14; Viața ca un spectacol (d. Mircea Petean), **120/** 11-12; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; Bijuterii florale (d. Eugen D. Popin), **121/** 4; 14; Amintiri. Dor de lume, **122/** 8; Feerii postdecembriste (d. Ion Pițoiu-Dragomir), **123/** 8+12; Fețele ipocriziei (d. Péter Demény); Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **124/** 20+37; 34; Stafia comunismului (d. Dan Lungu), **125/** 11-12; Amprente în inimă (d. Valentin Meseșan), **127-128/** 10; Obsedantul deceniu (d. Artemiu Vanca), **129/** 6+46; Patul de maci; (d. Herta Müller), **130/** 8; Provincia poetului (d. Viorel Tăutan), **131/** 8; Elogiul feminității confesive (d. Dan C. Mihăilescu), **132/** 15-16; Paradoxul poeziei livrești (d. Mircea Muthu), **133/** 9; Bazarul cu ficțiuni (d. Andrei Crăciun), **134/** 8+11; Instantanee postmoderne, **135/** 18; Poetul din cetate (d. Ion Cristofor), **136/** 8+63; Umbra luminii (d. Maria Pal); Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 6; 22; Trecutul roșu (d. Norman Manea), **139-140/** 14-15; Metamorfozele sângelui (d. Elena Carăușan), **141/** 8; Zbor descătușat (d. Horia Bădescu), **142/** 12-13; Caleidoscop dramatic (d. Daniel Săuca), **143/** 9+13; Poeme pentru „Caiete Silvane”; Iubiri ucernice (d. Silvia Bodea Sălăjan), **144/** 1-2; 8; Amintiri solitare (d. Radu Țuculescu), **145/** 12-13; Zboruri adolescentine, **146/** 11+12; Poezia și „meta-poezia” (d. Nichita Stănescu), **147/** 12-13; Visătoarele anotimpuri (d. Voichița Lung), **148/** 11; Tandrețea poemului (d. Traian Ștef), **149/** 7;

LUNGU, Dan: Proză pentru „Caiete Silvane”, **139-140/** 3-4;

LUNG, Voichița: Poeme, **135/** 11;

LUPU, Violeta: Poeme, **115-116/** 26;

LUTTER Imre: Cu Radnóti în Abda (Traducere de Franciscus

Georgius), 145/ 27-28;

MAULPOIX, Jean-Michel: Poeme (Prezentare și traducere de **Viorel Tăutan**), **124/ 16-17;**

MANASIA, Ștefan: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **145/ 7-8;**

MAN, Mădălina Natalia: Șampanie și trandafiri, **117/ 21-22;**

MARC, Tiberiu: Salut adresat revistei „Caiete Silvane” la nr. 100, **100/ 1;** Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”, **121/ 1;**

MARCHIȘ, Otilia: Despre arta japonezilor (Traducere de **Györfi-Deák György**), **141/ 14-15+35;**

MARCU-ISTRATE, Daniela: In memoriam Alexandru V. Matei (1950-2010), **126/ 42-43;**

MARDAN, Dan: Joc de umbre și lumini, **110/ 58-59;**

MARIAN, Boris: Sublimele sublimite, **101/ 28;** Motto – Fără canabis, vă rog!, **109/ 23;** Depresia, ah... **115-116/ 84;**

MARIAN, Rodica: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **121/ 6-7;** „Misterele unchiului Simion” (d. Maria Gh. Moraru), **129/ 24-26;**

MARTIN, Victor: Rebranduirea de Jazz, **101/ 22-23;**

MATEI, Diana Adriana: Poeme, **144/ 40;**

MATYAS, Mirela: Considerații asupra stemei orașului Zalău; Comoara din Zalău; Szilágy/ Szilágysság – cel mai vechi ziar din Sălaj, **126/ 8-13;** 14-16; 17-19; Legenda lui Toldi Miklós are origini sălăjene, **132/ 29-33;** In Memoriam: Kincs Gyula (1859-1915); Szilágy / Szilágysság – cel mai vechi ziar din Sălaj, **138/ 11-15;** 46-49;

MAXIM, Angela: Versuri, **117/ coperta III;**

MAXIMINIAN, Menuț: Despre proza feminină, **124/ 8-10;** O carte a cârților (d. Viorel Mureșan), **127-128/ 38-39;** Fețele tradițiilor noastre (d. Ștefan Angheliescu), **132/ 44-45;** Traficant de iluzii (d. Sorin Lucaci); Patru dintr-o lovitură (d. Elena M. Cimpan), **139-140/ 25;** 26-27; Când cititul devine o meserie (d. Radu-Ilarion Munteanu), **141/ 22-23;** Cutia cu poezii (d. Maria Pop Ujică), **142/ 15-16;** Un scriitor împlinit (d. Aurel Podaru), **145/ 14+16;** Povestiri de acasă (d. Rodica Fercana), **147/ 43+47;** O istorie literară a nuanțelor (d. Alex Ștefănescu), **148/ 14;** Un om-revistă și ale lui prozopoeme (d. Sașa Pană), **149/ 16-17;**

MĂLAICU-HONDRARI, Marin: Poem pentru „Caiete Silvane”, **110/ 2-3;**

MĂNIUȚIU, Mihai: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **131/ 2;**

MĂRCEAN, Ana: Un roman-portret: „Altarul de nisip” de Ștefan Goanță, **107/ 15-16;**

MĂRCUȘ, Grațian: Relațiile lui Mihai Viteazul cu orașul Zalău, **126/ 4-7;**

MERA, Laurențiu: Șimșina 700. Istorie, tradiții, destine, **133/ 48;**

MESAROȘ, Claudiu: Întâlnire de suflet (d. Ștefan Goanță), **123/ 41-42;**

MICU, Alice-Valeria: Poem la „Primăvara poeziei”, **101/ 15;** Mihai Eminescu – Poesii alese/ Poesias escogidas (Traduse de **Mario Castro Navarrete**), **102-103/ 78-81;** O revistă, un festival, mai multe dileme, **105/ 25-29;** Lumina din sângele meu; A citi sau a nu citi poezie, **106/ 27;** 42-44; Piper și parafină (Interviu cu Robert Șerban), **107/ 18-21;** Cărțile se fac din ceea ce citești și ceea ce trăiești. **Emil Brumar:** Aerul cu diamante a mai pierdut o lumină. In memoriam **Traian T. Coșovei**, **108/ 40-41;** coperta III; Ne-amintiri despre cafeaua de anul trecut (d. Carmen Ciumărnean), **109/ 13;** Don Vellant (interviu cu **Dan Pleșa**); Despre crize și alte naivități, **109/ 56-57;** 60; Absențe de la minus la plus infinit (d. Laura Dan și Marius Chivu), **110/ 36-38;** Zilele revistei „Caiete Silvane”, ediția a șaptea, 28-29 martie 2014, **111/ 5-6;** Rondul poezilor de Ziua internațională a poeziei, **111/ 33;** Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/ 17-18;** Eudochia (fragmente); **Poesis** sub semnul **25**, **113/ 23-24;** 43; Un fiord pe harta poeziei (d. Flavia Teoc), **115-116/ 20-21;** **Pablo Neruda**, Poeme inedite, **118/ 58-59;** Soarele nu obosește „să soarbă umbra” (d. Octavio Paz), **119/ 40-42;** Dansând cu Ganga (d. Hanna Bota), **120/ 35;** Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”, **121/ 5;** Îți ating picioarele în umbră și alte poeme inedite – **Pablo Neruda**, **122/ 15+17;** **Adrian Popescu** – o voce interioară din suburbiile cerului, **124/ 3-5;** Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/ 23;** Servus, Literatura Română, **131/ 19-20;** Literatura pe viu cu Alexandru Vlad, **132/ 12;** Literatura pe viu cu **Horea Bădescu**, Malaxorul de februarie, **133/ 15-16;** 47; Literatura pe viu cu **Aurel Pantea**, **134/ 6-7;** Malaxorul de primăvară, **135/ 47;** Literatura pe viu despre I. D. Sîrbu la Cluj cu Rodica Alboiu și Constantin Cubleşan; Când ne vom întoarce... In memoriam Radu Mares, **136/ 38-40;** 41; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”; Adineaori am apăsât din greșeală... In memoriam Anamaria Pop, **137/ 22-23;** 33-34; Un moTIFF de încântare, **139-140/**

33-35; Ocolul literaturii în 80 de vorbe... și ceva (cu Radu Țuculescu), **141/ 12-13;** *Până la sângele pietrei* (Interviu cu Marcel Mureșeanu), **144/ 18-19;** *Notițe din lumea fără nume* (d. Dan Căilean), **145/ 23-24;** *Literatura pe viu* cu Riri Sylvia Manor, **147/ 44-45;** Poem, **148/ 8;**

MIHALCA, Irina Lucia: Două poeme, **117/ 42;** Poeme, **122/ 44;** Poeme, **141/ 28;**

MIHELE, Georgeta: Dumitru Tamaș – profil poetic, **143/ 28-29;**

MIRCEA, Oliv: Grădina / Antinomii transfigurate, **144/ 26-28;**

MIRONOV, Ioan Adrian: O carte pentru interesele copiilor de acum (d. Maria V. Croitoru), **133/ 42;**

MOCANU, Augustin: Satul meu cel de demult. Vreme de război (I), **102-103/ 38-40;** Satul meu cel de demult. Vreme de război (2), **105/ 22-24;** Proiecția colindatului în colinde, **107/ 36-38;** Bomboane de Cluj, **109/ 22-23;** Avioane, **110/ 43 + 38;** **Ion Taloș** – octogenar, **113/ coperta I + 25-27;** O mare carte întraurită. Ion Taloș: Omul și Leul, **115-116/ 41-42;** Două noi cărți de Iordan Datcu, **118/ 60-61;** Iordan Datcu, **127-128/ 14-15;** Pseudoterține, **129/ 45;** Flăcăul și fata – iubii și peșitori, **131/ 14-17;** Nelu, eu și fătutele, **136/ 56-59;** Iordan Datcu – Monografie despre Petru Ursache, **137/ 37;** Poeme, **141/ 31;** O categorie de colinde deosebite – cântece de colindat –, **143/ 20-21;** Trei proze scurte, **149/ 32-33;**

MOCANU, Florin Leonard: Fragment din romanul „În genunchi”, **102-103/ 31-34;**

MOGA, Gheorghe: Cartea metaforelor, **109/ 54-55;** Radu Beligan, între acte, **110/ 53-54;** Frazeeologie românească: A se face iască, **111/ 30;** A nu avea (nicio) para chioară, **112/ 13+7;** Nimeni nu-i profet în țara lui, **113/ 35-36;** Niciodată nu trebuie să spui niciodată, **115-116/ 18-19;** A-i cădea (cuiva) solzii de pe ochi, **117/ 13+30;** A-și ridica ochii asupra cuiva/ „a îndrăzni”, „a cuteza”, **118/ 40-41;** (Bun) și de rugă și de fugă, **119/ 37;** A-și roade zăbala (frâul) a se neliști, a se impacienta, a fi nerăbdător”, **120/ 51-52;** A-și juca viața (cu cineva), **121/ 17;** Un ideal de frumusețe feminină: piele pe ciolănele, **122/ 10;** A prinde pe picior greșit, **123/ 10;** „Risipei se dedă florarul”, **124/ 11;** Din dragoste de vin, **125/ 32-33;** A sta cu fundul în două luntre, **127-128/ 46;** „N-au scris mână de inger, ci mână de țărână”, **129/ 33+46;** A bate monedă, **130/ 45-46;** A se face (pune) luntre și punte, **131/ 9;** A face un lucru (lucrurile) mușama, **132/ 17;** Frazeeologie regională: avem proaște, dar n-avem proști, **133/ 20;** Așa vă place lexicologia? (d. Eugen Lungu), **134/ 20-21;** O istorie anecdotică a deliciilor elegante, **135/ 15;** „Stilul e ca un jug...”, **136/ 7+63;** 100 de cuvinte italiene, **137/ 9-10;** Pe „scândură”. In memoriam Radu Beligan, **139-140/ 17;** Un neologism: ingenuu; Malaxorul de toamnă, **141/ 11;** 48; Memoria limbii române, **142/ 38;** Frazeeologia regională, **143/ 7;** În prostie „în neștire, în cantitate mare, fără măsură”, **144/ 42;** Între dragoste și teamă, **145/ 25-26;** Opt istorii ale unor cărți pierdute, **146/ 41-42;** O locuțiune adjectivală: rea de muscă, **148/ 21;** Până la Restituție în integrum..., **149/ 10;**

MOLDOVAN, Florin: „Ēros” și „Agápe” în operele lui Ion Agârbiceanu, **144/ 12-15;**

MOLDOVAN, Gavril: Poem pentru „Caiete Silvane”, **110/ 2;**

MOLDOVAN, Ioan: Revista „Familia, la 150 de ani de la înființare, **127-128/ 66-67;**

MOLDOVAN, Ioan V.: Proză pentru „Caiete Silvane”. Botezul, **139-140/ 5-7;**

MOLDOVAN, Mihaela: Nicolae Gavriliu: „În rugăciune sunt acasă. Oriunde” (interviu), **123/ 23-27;**

MOLDOVAN, Vlad: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **136/ 1-3;**

MOLDOVEANU, Cristina Monica: Versuri, **127-128/ 25-26;**

MOLNÁR, Andrea: Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/ 18;**

MORARIU, Iuliu-Marius: Mănăstirea Strâmba – loc sfânt de îndreptare a sufletului, **105/ 50-51;** Malaxorul cu ghiocei, **110/ 63;** Malaxorul de mai, **124/ 48;** Note la Virgil Tănase, „leapșa pe murite – document politic literar”, **132/ 20;**

MORITZ, Eugen: Noi doi, **124/ 38-39;**

MOSCU, Marin: Poeme, **136/ 42;**

MOȘOIU, Daniel: Televizorul, **122/ 28-30;**

MUNTEAN, Lucian: Simpozionul „Arta în Grădină” – Jibou 2015, **127-128/ 59-65;**

MUNTEANU, Victor: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **143/ 1-2;**

MUREȘAN, Daniel (BM): Poeme, **127-128/ 5;** Destinul, caracterul, viitorul, **136/ 36;** Versuri, **139-140/ 41;** Poem, **147/ 4;**

MUREȘAN, Daniel (Z): Activitatea poștală din județul Sălaj în timpul administrației ungare (septembrie 1940-octombrie 1940), **105/ 48-50;** Cronica discului (CD), Ian Anderson – „Homo erraticus”, **122/ 7;** CD.

Pink Floyd – „The Endless River”, **123/** 29; CD. Diana Krall – Walflower, **124/** 21; CD. Faith No More – Sol Invictus, **125/** 59; Considerații asupra stemei orașului Zalău, **126/** 8-13; CD. Helloween – My God-Given Right, **127-128/** 85; CD. Al Di Meola, Elysium Unplugged Tour, **129/** 31; Cronica de concert, Joe Satriani, The Shockwave Tour, **130/** 48; CD. Lacrimosa – Hoffnung, **131/** 36; CD. Korpiklaani – Noita, **132/** 42; CD. Dream Theater – The Astonishing, **133/** 43; CD. Yanni – Sensuous Chill, **134/** 43; CD. Metal Church – XI, **135/** 24; CD. Soul Asylum – Change of Fortune, **136/** 27; CD. Eric Clapton – I Still Do, **137/** 44; Cronică de concert: Rammstein – Rock in Vienna 2016, **139-140/** 68; CD. Tarja – The Shadow Self, **141/** 33; Cronica de concert. Lucian Ban Elevation – Live în Zalău, **142/** 13; CD. Sting – 57th & 9th, **143/** 43; CD. Metallica – Hardwired... to Self-Destruct, **144/** 24; CD. Neil Young – Peace Trail, **145/** 29; CD. Blackfield – V, **146/** 9; CD. Thunder – Rip It Up, **147/** 17; CD. John Mayall – Talk About That, **148/** 25; CD. Ralph Towner – My Foolish Heart, **149/** 9;

MUREȘAN, Ion: „Poete, dar nu vezi că sunt viu?” (In memoriam Alexandru Vlad), **123/** 1;

MUREȘAN, Liviu-Ioan: Poeme, **134/** 44;

MUREȘAN, Miruna: Poeme, **127-128/** 18; Poeme, **132/** 39;

MUREȘAN, Olimpia: Olăritul la Zalău; Târgul din Zalău, **114/** 8-12; 13-15; Târgul olarilor la Zalău, **117/** 37; Perspective religioase și magico-rituale: Crăciunul în satele sălăjene, **119/** 19-24; Povești de vacanță, **122/** 36-38;

MUREȘAN, Vianu: Autoportret cu Hegel, **115/** 12-13;

MUREȘAN, Viorel: Poem la „Primăvara poeziei”; Jurnalul, produs al unei necesități interioare; Malaxorul de mai, **100/** 45; 58-59; 64; Noaptea de mai a poeziei, **101/** 3-4; In memoriam Alexandru Mușina; Colecția de călimări. Poezie premiată; Malaxorul de vară, **102-103/** 1; 3-5; 94; „Lungi epistole trimise corintenilor, tesalonicenilor, nimănui”, **104/** 25-26; Slujesc... citesc... admir, **105/** 5-6; Colecția de călimări. Atelier cu chip de arlechin (Lucian Perța la 60 de ani), **106/** 5-6; Colecția... Un altfel de „călător” pe meridianele sovietice (d. Vasile Gh. Baghiu), **107/** 5-6; Colecția... „Am scris atunci când cuvintele au vrut să fie împreună” (d. Camelia Iuliana Radu), **108/** 17-18; Colecția... Cercul literar de la Sibiu/ Cluj și modelul Blaga; Malaxorul de februarie, **109/** 3-4; 61-62; O ediție critică de referință (d. Pavel Dan), **110/** 4-5; Colecția... Aurel Rău: O sută de sonete, **111/** 3-4; Colecția... Poezia ca o confesiune (d. Alice Valeria Micu), Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/** 3-4; 19; Colecția... Radu Săplăcan – 60, **113/** 2-3; Raftul cu liniște/ The shelf with silence; Malaxorul de vară-toamnă, **115-116/** 4-5; 92-93; Colecția... Privesc orașul furnicar..., **117/** 6-7; Colecția... Violon d'Ingres (d. Emil Chendea), **118/** 5-6; Colecția... „Să pipăi cu privirea cerul dinăuntru tău” (d. Mircea Muthu), **119/** 3-4; Colecția... „Am caiete goale și zece stiluri neînchipuite” (d. Ion Moldovan), **120/** 3-4; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; Colecția... Balada sângeroasă a celor 10 părți de vorbire, **121/** 2; 8-9; Preumblare prin grădina Gutemberg. O carte – capcană (d. Radu Vancu), **122/** 3-4; Preumblare prin grădina Gutemberg. La fiecare câteva zile, aveam la el o carte..., **123/** 2-4; Preumblare... Ecclesiast și ini-mălastră (d. Traian Tr. Velea), **124/** 6-7; Poem pentru „Caiete Silvane”/ Reliefuri: Ioan Flora (1950-2005); Preumblare... E dimineață și gura mea explodează ca un fruct proaspăt (d. Dan Coman); Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 1-2; 5-6; 24; Preumblare... Lumea sub forma unei gări; Malaxorul de vară-toamnă, **127-128/** 6-7; 94; Preumblare... „Scrisul, de când e lumea, n-a pierdut nicio bătaie” (d. Olimpiu Nușfelean); Poștașul rural, **129/** 2-3+46; 4-5; Preumblare... O „Canticum canticorum” de cabinet (d. Dumitru Zdrenghea), **130/** 3-4; Preumblare... Despre mască și iluzie, prin poezie (d. Mihai Măniuțiu), **131/** 3-5; Preumblare... Viața ta este acum poezia mea (d. Vasile G. Dăncu), **132/** 5-6; Preumblare... Portrait d'une femme; Malaxorul de februarie, **133/** 2-3; 47; Preumblare... Expresii și reflecții (d. Gheorghe Moga); Malaxorul de mărtisor, **134/** 2-3; 47; Preumblare... Sub o nouă lupă critică (d. Mircea Moț), **135/** 7-8; Preumblare... „Eu sunt temutul rege al lucrurilor” (d. Virgil Todeasă), **136/** 4-5; Preumblare... „Casa trăită” a pictorului Dan Crecan; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 2-3; 23-24; Expresionismul sfărțecat (d. Elena Cărăușan); Malaxorul de vară-toamnă, **139-140/** 9-10; 96; O colecție cu personaje de epocă (d. Ioan V. Moldovan), **141/** 3-4; „Copilul împăturit în mine ca o scrisoare” (d. Ligia Dan), **142/** 6-7; Despre un proiect de estetizare a lumii; Malaxorul de iarnă, **143/** 3-4; 48; Cronicar și trestie gânditoare (d. Nicolae Scheianu), **144/** 6-7; „Din acest colț de pagină” (d. Daniel Săuca), **145/** 9-10; Poeme pentru „Caiete Silvane”; Dialog între debutanți și... rezistența junimistă (d. Lucian Vasiliu), **146/** 1-2; 4-6; Jurnal în așteptarea Apocalipsei (d. Cris-

tian Popescu), **147/** 5-6+8; **Adrian Popescu- 70, 148/** 2-3; Ut pictura poesis (d. Mihai Olos), **149/** 3-4;

MUSCA, Elena: Tâmplari, fierari, armurieri și tinichigii la Zalău, **114/** 2-5; Camera de Comerț și Industrie a orașului Zalău, **138/** 50-52;

MUTHU, Mircea: Poem pentru „Caiete Silvane”, **112/** coperta IV

NAGHIU, Adela: Povești la răscruce (d. Anca Goja), **117/** 8-9;

NĂPRĂDEAN, Horațiu: Ultimele luni din viața lui Gheorghe Pop de Băsești, **120/** 19+21;

NEAGU, Gheorghe Andrei: Înmulțirea clipelor la Daniel Mureșan, **149/** 23;

NEDELCEA, Tudor: Maria V. Croitoru sau rostul literaturii pentru copii, **145/** 15-16;

NEDESCU, Radu: Versuri, **141/** 29;

NEGULICI, Edith: Heaven from hell, **105/** 52-53; Parfum de Broadway la Teatrul Mignon, **109/** 42; „It's only words... unless they're true” (d. David Mamet), **111/** 40+16; Charlotte Salomon, **112/** 47; Pescărușul. Ultimul act, **113/** 41; „Viața mea a fost un spectacol bun!” (d. Vivien Leigh), **135/** 37;

NISTOR, Ioan: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **108/** 1-2; Romanul „Alberia” de George Boitor – drama despărțirii, Poemul căutării..., **109/** 29-32;

NOËL, Marie: Drumul Annei Bargeton – fragment – (Traducere de Maria Cordea), **109/** 33-35;

NOJA, Ion: Poeme, **133/** 7-8;

NUȘFELEAN, Olimpiu: Să furi raiul cu ajutorul cuvântului, **100/** 54-55; Poem pentru „Caiete Silvane”, **110/** 1-2;

OLÁH András: Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 7;

OLAH, Diana: Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/** 19-20; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 24-25; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 24-25;

OLĂHUȚ, Mirel: Câteva considerații privind Hora satului sau „danțul” în zona Codrului, **139-140/** 24;

OROS, Traian: Preotul Ioan Pop – mare patriot din Țara Codrului, **120/** 20-21;

ORȘIVSCHI, Cătălina: Poeme, **149/** 17;

PAL, Maria: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **105/** 1-2; Poem pentru „Caiete Silvane”, **135/** 1;

PANTEA, Aurel: Poem pentru „Caiete Silvane”, **102-103/** 2;

PAPAHAGI, Irina: „Făcurăm din lopeți aripi nebune”, **141/** 17-19;

PARVA SĂSĂRMAN, Traian: Găbel, **144/** 20-21;

PASCALE, Adelina: Poeme, **119/** coperta III;

PAUL-BELDI Ladislau: Copiii baronului József, **118/** 54-55; Scri-soarea mototolită a Tribunalului împăunat în alb, **127-128/** 33-34;

PAULOVICS Tamás: Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/** 20; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 25;

PAVĂL, Călin: Poeme, **147/** 41;

PÂRJĂ, Gheorghe: In memoriam Augustin Cozmuța, **131/** coperta IV; Poem pentru „Caiete Silvane”, **135/** 2;

PECICAN, Ovidiu: Altminteri. Parabole. Proză pentru „Caiete Silvane”, **109/** 1-2; Grigorie Croitoru între realism și magia basmului, **110/** 29-30;

PELMUȘ, Vasile-Radu: Expoziție fantastică, **106/** 21;

PENEA, Ionel: Zalău, un oraș la frontiera de Nord-Vest a Transilvaniei, **136/** 37;

PERȚA, Cosmin: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **107/** 1-4; Poem la „Primăvara Poeziei XVII / A Költészet Tavasza”, **148/** 7-8;

PERȚA, Lucian: Sugestie (Parodie la Ileana Petrean-Păușan), **100/** 57; Cuvinte înaripate; Parodie (după Daniel Hoblea), **101/** 1-2; 42; Parodie (la Alice Valeria Micu); Cărțile României (d. Melania Rusu-Caragiciu), **102-103/** 11; 12-13; 17; Parodie (la Maria Pal), **106/** 8; Parodie (la Traian Ștef), **107/** 11; Parodie (la Cosmin Perța), **108/** 59; Parodie (la Ioan Nistor); Camelia Iuliana Radu. Printre culori, **109/** 7; 16; Parodie (la Minerva Chira), **110/** 21; Parodie (la Olimpiu Nușfelean), **112/** 25; Parodie (la Ștefan Doru Dăncuș), **113/** 27; Parodii (la Viorel Mureșan), **115-116/** 6; Parodie (la Alexandru Jurcan), **117/** 42; Parodie (la Adrian Suciu), **118/** 14; Parodie (la Sebastian Reichmann), **119/** 2; Parodie (la Ion Scorobete), **120/** 2; Parodie (la Radu Vancu); Parodie (la Rodica Marian), **122/** 2; 6; Parodie (la Ruxandra Cesereanu), **123/** 5; Parodie (la Szentmártoni János), **124/** 2; Parodie (la Ștefan Baghiu), **125/** 12; Paro-

die (la Dinu Flămând), **127-128/ 2**; Parodie (la Ion Pop), **129/ 2**; Parodie (la Vasile Dâncu), **130/ 2**; Parodie (la Mihai Măniuțiu), **131/ 3**; Parodie (la Dumitru Ichim), **132/ 48**; Parodie (la Gheorghe Vidican), **133/ 5**; Parodie (la Gellu Dorian), **134/ 4**; Parodie (la Nicolae Coande), **135/ 3**; Parodie (la Vlad Moldovan), **136/ 3**; Parodie (la Adrian Alui Gheorghe), **137/ 1**; Parodie (la Gheorghe Vidican), **139-140/ 40**; Parodie (la Andrei Codrescu), **141/ 6**; Parodie (la George Vulturescu), **142/ 2**; Parodie (la Victor Munteanu), **143/ 2**; Parodie (la Marcel Lucaci), **144/ 5**; Parodie (la Ștefan Manasia), **145/ 8**; Parodie (la Viorel Mureșan), **146/ 2**; Parodie (la Traian Ștef), **147/ 2**; Parodie (la Nicolae Coande), **148/ 1**; Parodie (la Vasile Dâncu), **149/ 2**;

PETRAȘ, Irina: Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”, **121/ 1**; George Coșbuc – 150 de ani de la naștere, **139-140/ 1-2**;

PETREĂ, Alexandru: Zei uitați (poem), **133/ 45**;

PETREAN-PĂUȘAN, Ileana: Aurel Contraș – Semn și formă. Preludiul unei aniversări așteptate; Sugestie, **100/ 49-50**; 57; Flori și îngrijorare; Augustin Mocanu, Folclor literar din vechiul județ Sălaj, **101/ 38**; 44; Cercuri pe apă (©). Lecția florilor; Cartea de pe cruce (d. Iuliu Suci); **102-103/ 17**; 35; Mă cheamă Meseșul... Privesc, privesc și meditez – interviu cu pictorul George Rădeanu; © Despre patriotism și Treznea, **104/ 35-36**; 39; Dilema unei lecții de gramatică... Cu cântec; Despre muzică și cărți. Interviu cu Octavian Cosma Lazăr, membru corespondent al Academiei Române; **105/ 13**; 14-15; De la... Opinci, la... Tablete, **106/ 18**; Silvia Bodea, Pelerin la poarta cerului; © Între ani...; Marcel Lucaci, Scriitori din Țara Silvaniei, **107/ 17**; 21; 46; © Despre bogăție; Nicolae Breje, Spovedanie în amurg, **108/ 22**; 60; © Să cumpărăm mărțișoare!; Malaxorul de februarie, **109/ 10**; 62-63; © Pe când un Sălaj turistic?; Valer Popa, **Lucian Blaga** - profesorul, **110/ 10**; 30; © Gramatica și râsul; Literatura religioasă „Spre Emaus” **111/ 11**; 43; © „Presărați pe-a lor morminte...”, **112/ 9**; Despre credință și... povești; © Minunile cărții, **113/ 37-38**; 40; „Mătăsurile în dud” (d. Mioara Lazăr), **115-116/ 65-66**; © Între... molimă și... inflație; Cornel Galben și lumea... scrisului, O nouă carte „Ștefan Goanță”, **117/ 36**; 38; 42; Sărbătoare cu muzică și cărți; © Când se numără bobocii? , **118/ 41**; 47; Aniversări – ianuarie 2015; © Senini în anul luminii, **120/ 59-60**; 61; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; © „Verba volant, scripta manent”, **121/ 2**; 29; „Gânduri despre un dascăl fără sfârșit”; O sărbătoare înălțătoare, **122/ 18**; 35;

PETRESCU, Gheorghe I.: Crâmpie sălăjene, **138/ 41-43**;

PETREȘTI, Ligia: Acasă la Ștefan Goanță, **107/ 14**;

PETRIC, Denisa: Cașmirul verde, **145/ 42-43+45**;

PFLITSCH, Helene: Sfera albastră, **101/ 21**; Maia sau Romanul surprizelor, **112/ 48-49+15**;

PINTEA, Ioan: Poem pentru „Caiete Silvane”, **110/ 3**;

PINTIUȚĂ-CAIAN, Denisa: Oamenii îngerilor, **143/ 14-15**;

PIȚOIU-DRAGOMIR, Ion: Lapidaria, **106/ 38-40**; Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”; Alea lui Faust, **112/ 20-21**; 27-30; Interviu interzis, **118/ 36-39**; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/ 25-26**; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/ 25**; „Dar raiul unde e?” sau „Noi portative pentru strigătul șoptit”, **139-140/ 28-29**; Cerul unui ocaș, **142/ 41-46**;

PLEȘA, Dan: Criza datoriei, **109/ 57**;

POJAR, Ananie, Pr.: Biserica cu tricolar „Nașterea Maicii Domnului” din Cizer – 70 de ani, **141/ 34-35**;

POP, Augustin-Ioan: Arta în grădină. Simpozion internațional de arte vizuale, Grădina Botanică Jibou, ediția a II-a, 12-22 august 2013, **106/ 28-32**;

POP, Aurel: Caiete Silvane – 100, **101/ 37**;

POP, Dănuț: Un câștig pentru istoriografia sălăjeană (d. Florian Onica), **115-116/ 81**; În memoriam Doru E. Goron (1955-2005), **126/ 44-46**; Primul consiliu județean, **133/ 23-29**; Consiliul județean între anii 1930-1940, **134/ 30-34**; „Vitraili. Luminii și umbre”, **135/ 19-20**; Aspecte privind sănătatea populației județului reflectate în „Gazeta Sălajului” (1936-1938), **135/ 33-36**; Contribuții la istoria partidului comunist în Sălaj. Începuturile, **136/ 17-24**; Din arhivele PCR Sălaj. Verificarea membrilor de partid din orașul Zalău (1949-1950), **138/ 38-40**; Contribuții la istoria partidului comunist în Sălaj. Alegerile din 1946, **139-140/ 58-65**; Atitudinea sălăjenilor în timpul foametei din anii 1946-1947, **142/ 31-34**; Anul politic 1947, reflectat în documentele PCR Sălaj, **144/ 35-39**; Alegerile din 1948 în județul Sălaj, **146/ 27-33**; Aspecte privind naționalizarea în județul Sălaj, **140/ 39-43**;

POP, Eugenia: „Așchia nu sare departe de trunchi”, **146/ 45**;

POP, Horea: Noi descoperiri arheologice în castrul roman de la Bu-

ciumi, județul Sălaj, **129/ 43-44**;

POP, Ioan Aurel: Pe drumul istoriei: satul Peceiu, ieri și azi, **115-116/ 80**; Identitatea și unitatea românilor – conținut, vechime, forme de manifestare, **145/ 1-6**;

POP, Ioan F.: Peripatetisme, **100/ 61**; Idem, **101/ 31**; Idem, **102-103/ 16**; Ibidem, **105/ 10**; Ibidem, **106/ 41**; Ibidem, **107/ 45**; Ibidem, **108/ 39**; Ibidem, **109/ 49**; Ibidem, **110/ 52**; Texte inutile, **120/ 13**; Texte inutile, **121/ 23**; Idem, **122/ 42**; Idem, **123/ 13**; Poem: de n-aș avea; Texte inutile, **124/ 10**; 35; Texte inutile, **125/ 22**; Idem, **127-128/ 23**; Idem, **129/ 29**; Idem, **130/ 19**; Idem, **131/ 18**; Idem, **132/ 34**; Idem, **133/ 36**; Idem, **134/ 42**; Idem, **135/ 25**; Idem, **136/ 43**; Idem, **137/ 39**; Idem, **139-140/ 53**; Idem, **141/ 20**; Idem, **142/ 39**; Idem; Filosofia ca exercițiu clandestin, **143/ 17**; 23; Solilocvii inutile, **144/ 25**; Idem, **145/ 39**; poeme abandonate în cuvinte; Solilocvii inutile, **146/ 15**; 21; Solilocvii inutile, **147/ 21**; Idem, **148/ 10**; Idem, **149/ 31**;

POP, Ioan V.: Al doilea blestem (fragment), **127-128/ 15**; Camil Petrescu și estetica personajelor (I), **139-140/ 13**; Gheorghe Șincai – lumina școlilor din Ardeal, **142/ 46**; Camil Petrescu și estetica personajelor (II), **148/ 13**;

POP, Ion: Poem pentru „Caiete Silvane”, **102-103/ 2**; Poem pentru „Caiete Silvane”. Nu sunt sigur, **129/ 1**;

POP, Lucian: Poveste terifiantă de dragoste, **102-103/ 14-15**; Fabula iertării, **118/ 57**;

POP, Marin: **Corneliu Coposu** despre „Spiritul Blajului” (1983), **101/ 24-27**; **Corneliu Coposu** către istoricul Florin Constantiniu, **102-103/ 21-26**; Primele familii de intelectuali români la Zalău (după 1876); Cazarma „General Dragalina; Serbări organizate de Societatea culturală „Sălăjeana” la Zalău în perioada interbelică, **104/ 4-8**; 13-14; 19-22; Corespondență și scrieri inedite sub lupa Securității. **Ioan Ardeleanu Senior** către **Corneliu Coposu**; O monografie copy-paste, **105/ 35-37**; 43-45; **Corneliu Coposu** despre cenzura presei în perioada interbelică, **106/ 11-12**; Reeditarea unei lucrări de referință pentru istoria națională, **George Pop de Băsești**. 60 de ani din luptele naționale ale românilor transilvăneni, **108/ 21-22**; **Corneliu Coposu** despre memoriile lui Ion Gh. Duca, **109/ 24-28**; **Corneliu Coposu** (1914-1995) – personalitate marcantă a Țării Silvaniei; Istoria familiei Coposu, reper de moralitate; Împotriva ștergerii memoriei, **110/ 6-10**; 13-14; 16-19; **Coposu – Ivăsiuc**, Din arhivele Securității, **111/ 26-29**; **Corneliu Coposu** despre atitudinea lui **Iuliu Maniu** față de evrei, **112/ 31-33**; **Corneliu Coposu** despre cele trei presupuse greșeli politice ale mentorului său **Iuliu Maniu**, **113/ 10-13**; Proiectul cultural „Lăcașuri de cult din municipiul Zalău”; Centenar Zaharia Bărdășiu; Familia Ștefan – o viață în slujba învățământului și culturii, **114/ 26-29**; 32-36; 38-42; **Corneliu Coposu** către istoricul Ioan Scurtu; Un număr inedit al revistei Țara Silvaniei, **115-116/ 72-79**; 85-89; Prima biserică românească din Zalău, **118/ 26-28**; Ultima scrisoare a lui Arlette Coposu, **119/ 43-46**; **Corneliu Coposu** și exilul românesc, **120/ 36-39**; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; O colaborare interzisă de către Securitate. 20 de ani de la moartea lui **Iuliu Maniu**, **121/ 2-3**; 18-22; Din Marele Război – Pleacă și Maniu, **122/ 11-14**; Florian Mărcuș – personalitate marcantă a Sălajului, **123/ 32-35**; Centenar Arlette Coposu (1915-1966), **124/ 24-27**; **Emil Hațieganu**, deputat al circumscripției electorale Hida, **125/ 34-38**; Evenimente culturale și sociale în primul deceniu după Marea Unire în Zalău; Teofil Dreptate la venerabila vârstă de 92 de ani, **126/ 23-30**; 34-38; File din istoria localității Derșida (I), **127-128/ 73-76**; 70 de ani de la marea manifestare pro-monarhistă și anticomunistă din 8 noiembrie 1945, **129/ 34-39**; 20 de ani de la trecerea în eternitate a lui **Corneliu Coposu**, **130/ 17-18**; File din istoria localității Derșida (II). Școala, **131/ 24-27**; Idem (III). Evoluția vieții religioase, **132/ 21-25**; **Iuliu Maniu** către regele Carol al II-lea, **133/ 30-33**; Jurnalul lui **Corneliu Coposu** – analist de politică externă, **134/ 35-39**; Prelatul papal Vasile Pordea (1849-1931) – personalitate sălăjeană mai puțin cunoscută, **135/ 38-39**; Victor Deleu și participarea sălăjenilor la Expoziția Generală a României (1906), **136/ 28-35**; Preotul Vasile Muste (1795-1874) și urmașii săi, **137/ 13-16**; Politică și administrație publică în Zalău interbelic (1930-1932), **138/ 25-33**; Evoluția orașului Cehu Silvaniei din secolul XVIII până în prezent; Prima sinteză istoriografică românească din Sălaj, **139-140/ 21-23**; 81-86; Localitatea Drighiu – 800 de ani de la prima atestare documentară, **141/ 36-41**; **Corneliu Coposu** despre falsificarea alegerilor parlamentare din 19 noiembrie 1946, **142/ 17-20**; Alegerile parlamentare din decembrie 1937 în județul Sălaj, **143/ 24-27**; Încercările lui **Iuliu Maniu** de a salva democrația interbelică – ianuarie 1938, **144/ 30-34**; **Corneliu Coposu** despre arhiva lui **Iuliu Maniu**, **145/ 34-37**; Patriotism și neorevizionism. Despre patrio-

tism și neorevizionism în corespondența lui **Corneliu Coposu** cu **Ion Rațiu** și **Vasile Măcărescu**, **146/** 34-40; Profesorul Valentin Tăutu (1938-2012) – un model demn de urmat, **147/** 31-32+39; Istoricul băilor minerale din Zălnoc și legende de cetății, **148/** 30-33; **Corneliu Coposu** despre Capcana de la Tămădău, **149/** 34-38;

POP Vasile-Gheorghe-Victor: Din amintirile unui băștinaș zălăuan, **114/** 30-31;

POP, Vasile-Romul: Biblia – Cuvânt Dumnezeiesc, **102-103/** 41-42; Chemare la un parastas spiritual (In memoriam preot Teofil-Andrei Bălibanu), **112/** 35-36; Naționalitate și confesiune, **119/** 35;

POPA, Liliana: Versuri, **146/** 10;

POPA, Mircea: Hortensia Papadat-Bengescu, „marea europeană” a literaturii române de Carmen Georgeta Ardelean, **108/** 10-13; Un scriitor sălăjean necunoscut: Coriolan Meseșan, **125/** 39-46; Amintiri ca „întremare”: Stela-Maria Ivaneș, Cofesiuni necenzurate; Daniel Săuca – literatură și atitudine, **127-128/** 16-17; 69-79; Simion Bărnuțiu – filologul, **129/** 18-23; Traian Vedinaș – un sociolog în ofensivă, **130/** 11-12;

POPA, Valeriu Mircea: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **118/** 4;

POPESCU, Constantin P.: Cărțile României (d. Grigorie Croitoru), **102-103/** 13;

POPESCU, Florentin: Vali Nițu: Poezii de dragoste 100 la sută, **110/** 35;

PORUMB, Daniel: Poeme, **143/** 16;

PREDĂ, Valeriu: Tratatul de ontologie al lui Remus Foltoș – scris la 19 ani, **127-128/** 37;

PRIPON, Emanoil: Al treilea tezaur de la Zalău, **104/** 2-3; Al patrulea tezaur monetar medieval de la Zalău, **114/** 6-7;

PUȘCAȘ, Marius Viorel: Mituri freudiene ale iubirii în romanul „Agata murind” (d. Dora Pavel), **127-128/** 40-42;

PUȘCAȘ, Vasile: România și calea de viață europeană, **144/** 3+15;

RADU, Camelia Iuliana: Poezii, **112/** 16; Poeme, **121/** 44;

RÁKÓCZY Ferenc II: Bătălia de la Jibou (I) (Traducere de **Györfi-Deák György**), **130/** 42-43; Ibidem (II), **131/** 33-34;

RAU, Aurel: Poem pentru „Caiete Silvane”, **111/** 1-2;

REDAȚIA: Nord literar – 10 ani de apariție, **102-103/** 70; In memoriam **Petru Poantă**, **105/** 4; Proiect: „Mai aproape de tradiție; Identitatea în conștiința valorilor culturale și tradiționale sălăjene”, **106/** 16-17; „Luminile Codrului” – proiect cultural finanțat de AFCN în județele Sălaj, Maramureș și Satu Mare, **113/** 48; Caiete Silvane. Credem în cultură! De 10 ani. Regulamentul Concursului de debut al **Editurii Caiete Silvane** **118/** 61; Ibidem, **119/** 14; Ibidem, **120/** 10; „Sărbătorile primăverii” la Szeged; Malaxorul de martie, **122/** 30; 45-46; Câștigătorii concursului de debut al Editurii Caiete Silvane – 2015; Cărți lansate la Zilele „Caiete Silvane”, **123/** 43-45; 47-48; Cărți lansate la Festivalul Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza, **124/** 45-46; Spectacol pentru românii din Ungaria, **125/** 18; Protocol de colaborare pentru editarea revistei „Caiete Silvane”; Editura „Caiete Silvane” la Festivalul Internațional de Carte Transilvania, **129/** 13; 23; Malaxorul de toamnă, **129/** 48; „Vox Napocensis”, Cenaclul literar al Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, **130/** 39; Malaxorul de iarnă (blandă). Eveniment editorial: Irina Petraș, Vitraliul și fereastră; **131/** 47-48; Comunicat USR; Regulamentul Concursului de debut al **Editurii Caiete Silvane**, **132/** 1, 28; Noul Proiect al Uniunii Scriitorilor din România: Scriitorul anului; In Memoriam **Viorel ȘTIRBU**, **133/** 33; 38-39; Câștigătorii concursului anual de debut al **Editurii Caiete Silvane**, **135/** 10; Premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor pentru cărți apărute în 2015, **137/** 47; **Ancheta C.S.: Ce (mai) citiți? De ce / cum? Răspund:** Irina Petraș, Viorel Mureșan, Cornel Ungureanu, Ștefan Doru Dăncuș, Mihai Mănișiu, Györfi-Deák György, Ștefan Jurcă, Nicolae Goja, Daniel Hoblea, Viorel Tăutan, Alice Valeria Micu, Carmen Ardelean, Ioan F. Pop, Olimpiu Nușfelean, **139-140/** 69-77; Regulamentul Concursului de debut al Editurii Caiete Silvane, Colțul românesc – Suvenir de Sălaj, **144/** 43; Coperta III; Tabăra de fotografie „Sălaj, Frumusețe, Tradiție, Poveste; Concursul de creație literară „Iuliu Suciu”, ediția XXII; Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor din România; Premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România. Reuniunea de Primăvară-Vară, **149/** 33, 44; 47; 48;

REICHMANN, Sebastian: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **119/** 1-2;

ROTARU, Mihaela: Când facem nuntă? Răstimp propice și perioade „oprite”, **102-103/** 71-72; Raptul miresei – file de viață, **109/** 20-21; Modelarea destinului post-mortem, **111/** 38-39+42; Sfârșitul nu e după ce... sfârșim, **112/** 46-47; Fiecare cu steaua lui sau cum ni-i rânduit. Frânturi de copilărie, **122/** 34+38;

RUS, Traian: In memoriam Vasile Blidaru, **120/** 40-41;

RUSU, Victor: Jurnal de lectură. O zonă etnologică fabuloasă, **139-140/** 54;

SABOU, Mihaela: Aspecte privind implicarea autorităților în protejarea stării de sănătate a populației Zalăului după 1918, **138/** 22-24;

SASU, AUREL: Poem pentru „Caiete Silvane”, **111/** coperta IV;

SASU-BOLBA, Ioana: Flavius Lucăcel sau despre singurătate ca stare de spirit, **139-140/** 51;

SATMARI, Iarina: Poeme, **149/** 21;

SĂRĂCUȚ-COMĂNESCU, Teodor: Vieți paralele? Lucian Blaga vs. Ion Barbu, **119/** 28+26;

SĂUCA, Daniel: Caiete Silvane – 100, **100/** 1; Poem la „Primăvara poeziei”, **101/** 15-16; Malaxorul de vară; La centru prin nord-vest, **102-103/** 92; 96; Malaxorul fără struguri; La centru, prin nord-vest (V), **104/** 46; 48; Malaxorul cu zăpadă de octombrie; „Caiete Silvane”. O poveste din cartierul de nord-vest, **105/** 60-62; 64; Malaxorul de noiembrie; La centru prin nord-vest (VI), **106/** 45; 48; Malaxorul de decembrie, **107/** 47; Malaxorul cu „cerișor” și „răiuț”; La centru, prin nord-vest (VII), **108/** 61; 64+63; La centru, prin nord-vest (VIII), **109/** 64; Malaxorul cu ghiociei, **110/** 60; Malaxorul cu proverbe adânci; La centru prin nord-vest (IX), **111/** 44-45; 47; Poem la „Primăvara poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, Malaxorul cu mai multe; La centru, prin nord-vest (X), **112/** 21-22; 61-62; 64; Pe calea regală a poeziei; Malaxorul de iunie; **113/** 1; 44-45; Malaxorul de vară-toamnă; La centru, prin nord-vest (XI), **115-116/** 91-92; 95-96; Cărți cu dedicație; Malaxorul recoltelor de toamnă; La centru, prin nord-vest (XII), **117/** 44; 45-46; 48; Malaxorul de noiembrie; La centru, prin nord-vest (XIII), **118/** 63; 64; Cărți cu dedicație; La centru, prin nord-vest (XIV), **120/** 5; 64; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”, **121/** 1; Cărți cu dedicație, **122/** 47; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 26-27; Malaxorul de vară-toamnă, **127-128/** 93; Un an bun. Și totuși...; Cărți cu dedicație, **131/** 1; coperta III; Ziua Culturii Naționale; Cărți cu dedicație, **132/** 1; 48; Malaxorul de primăvară; Leprozor, **135/** 47; 48; Colocviul național al revistelor de cultură; Leprozor (2), **136/** 60; 64; Leprozor (3), **137/** 48; Malaxorul unui nou început (de an), **144/** 46-47;

SCHEIANU, Nicolae: Versuri, **142/** 37;

SCHUON, Frithjof: Despre cunoaștere (Traducere de **Daniel Hoblea**), **102-103/** 82-85; Despre rugăciune și integrarea elementelor psihice (Trad.: **DH**), **107/** 41-44; Gândirea: lumină și perversitate (Trad.: **DH**), **147/** 24-26; Uzurpări ale sentimentului religios (Trad.: **DH**), **148/** 45-46;

SCOROBETE, Ion: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **120/** 1-2;

SIMONFI István: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasza”, **112/** 22; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 27; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 26-27;

SIMONFY Jozsef: Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasza”, **125/** 27-28; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasza”, **137/** 27-28;

SKURTU, Tara: Amintindu-mi de **Andrei Bodi**u (Traducere de **Ali-ce Valeria Micu**), **112/** 44;

SOARE, Mihail: Poeme, **130/** 37;

SOVIANY, Octavian: Cuvintele și tăcerea (d. Silvia Bodea Sălăjan), **123/** 36;

ȘRI Rāmāna Mahārshi: Învățătura lui... (I) (Traducere de **Daniel Hoblea**), **125/** 60-61; Idem (II), **127-128/** 35-36;

STANCA, Dan: Cine a fost Florin Mihăescu?, **118/** 48; Din nou Crăciun, **131/** 1;

STĂNESCU ARDELEAN, Cora: Malaxorul de decembrie, **119/** 47; Golem – scenariu inițiativ și instanță alterată, **120/** 50+52;

STEGEREAN, Călin: De la cauză la efecte, **108/** 25;

STEJEREAN, Nicu: Ce este ironia?, **110/** 44-49;

STOICIU, Liviu-Ioan: Poem pentru „Caiete Silvane”, **137/** coperta IV;

STREPOL, Paul: „Diaspora” sălăjeană mulțumește, **133/** 35;

SUCIU, Adrian: Poeme pentru „Caiete Silvane”, **118/** 1-2;

SUCIU, Iuliu: Postume, **102-103/** 35-37;

SZABÓ Attila: Expoziția Barcsay Jenő și Discipolii, **105/** 16-17; Maria Pia Badiu – o viață în slujba artei, **114/** 43-45; Etno Art. Expoziția artiștilor din Zalău la Debrețin, **117/** 25-26; Profesorul Gáspár Attila, **126/** 39-41; Tabăra de arte plastice de la Jebucu, **127-128/** 53; Colecționarul Takács Adalbert, **129/** 40-42; Femeia în arta socialistă (conține ilustrații color), **134/** 22-26; Ultima fază a istoriei olăritului din Zalău. Familia de olari Arđai, **138/** 2-8; Simpozionul de creație artistică de la Stana, **145/**

47-48; **Szabó Vilmos** - 75, 149/ 24-26;

SZÁNTAI János: Poem la „Primăvara Poeziei XV/ A Költészet Tavasz-za”, 125/ 28-29;

SZÁNTA Attila: Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 26;

SEMENTMÁRTONI János: Poeme pentru „Caiete Silvane” (Traduceri de Simoné Györfi), 124/ 1-2;

SZÜCS László: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasz-za”, 112/ 22-23; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 28-29;

SZÜK Balázs: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasz-za”, 112/ 23;

ŞALAPA, Dan: Basmul – caleașca fermecată a copilăriei (d. Maria V. Croitoru), 131/ 10-11;

ŞERBAN, Geo: Poeme, 115-116/ 25;

ŞERBAN, Radu: Arta în grădină. Simpozion internațional de arte vizuale, Grădina Botanică Jibou, ediția a II-a, 12-22 august 2013, 106/ 28-32; Natura din pictură, 108/ 23-24; Grădina de vis, 122/ 27; A cincea oară în grădină, 146/ 22-23;

ŞIPOȘ, Raluca Andra: Copiii sorții (d. Liliana Corobca), 115-116/ 14;

ŞIȘEȘTEAN, Gheorghe: Valahii și gorali din Carpații Nordici, 102-103/ 51-68;

ŞTEFĂNESCU, Alex: De ce nu înțeleg unii oameni literatura, 117/ 4-5;

ŞTEF, Traian: Poeme pentru „Caiete Silvane”, 106/ 1-2; Poem pentru „Caiete Silvane”, 135/ 2; Poem pentru „Caiete Silvane”, 147/ 1;

ŞTEȚCO, Ioana Ileana: Versuri, 147/ 42;

ŞTIRBU, Viorel: Vasile Rebreanu și debutul meu la „Tribuna”, 133/ 40-41;

ŞTIUCĂ, Narcisa: Noi perspective etnologice sau despre fascinația lucrurilor mărunte, 129/ 27-28; Strategii globale, strategii locale, 149/ 18-20;

TALOȘ, Daniel: Obiceiurile Sărbătorilor de iarnă, 107/ 39-41;

TALOȘ, Ion: Augustin Mocanu, etnolog și scriitor, 120/ 22-23;

TALPALARU, Valentin: Poem pentru „Caiete Silvane”, 135/ 3;

TARMU, Alina-Sorana: 17 febr. 2013. Tumbă, 102-103/ 45;

TARMAȘ, Bianca: Anuță dragă, 145/ 32-33;

TĂUTAN-IRA, Doina: Între două țărâmurii (fragment din viitorul roman „Spitalul de nebuni”), 120/ 17-18; Doamna Eufrosina (fragment din viitorul roman „Spitalul de nebuni”), 122/ 39-41; Întâlnirea (fragment din viitorul roman „Spitalul de nebuni”); Poem la „Primăvara Poeziei XV/ A Költészet Tavasz-za”, 125/ 20-21; 30; Univers pierdut (fragment din romanul „Spitalul de nebuni”), 127-128/ 43-45; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 29;

TĂUTAN, Viorel: INDEX bibliografic. Revista „Caiete Silvane” nr. 1 – 99; Malaxorul de mai, 100/ 12-42, 63-64; Poem la „Primăvara poeziei”; Existență controversată, 101/ 16; 36-37; Malaxorul de vară, 102-103/ 94-95; Un Zalău al legendelor contemporane... subiectiv..., 104/ 23-24; Lecturi amânate (d. **Diana Zlate**), 105/ 45-46; Un alt Orlando (d. Cornel Nistea), 107/ 8-11; Câteva gânduri la început de An Nou, 108/ 42-43; Poeme; Malaxorul de februarie, 109/ 6-7; 63; Malaxorul cu ghiociei, 110/ 62-63; Sosia, 111/ 31-33; Sosia (continuare); Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasz-za”; Malaxorul cu mai multe, 112/ 10-12; 24; 63; Sosia (III); Malaxorul de iunie, 113/ 9+36; 46-48; Rememorări afectuoase, pe scurt, 114/ 37+36; Sosia (IV), 115-116/ 62-64; Sosia (IV, continuare), 117/ 34-36; Sosia (V), 118/ 44-47; Sosia (ultimul episod), 119/ 25-26; Poeme, 120/ 16; Salut la Aniversare – 10 ani de „Caiete Silvane”; „Reintoarcerea la vestea cea bună” (d. **P.S. Claudiu Lucian Pop**), 121/ 5; 15-16; Lecturi amânate. Adaptarea absurdului prin supralicitarea comparației (d. Liliana Rus), 122/ 9+18; Anticamera; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasz-za”, 125/ 17/19; 29-30; Anticamera (II); Malaxorul de vară-toamnă, 127-128/ 81-82; 96; Casa de cultură, 130/ 35-36; Anticamera (III), 131/ 32; Angoase; Malaxorul de iarnă domoală, 132/ 9-11; 47; Angoase (II), 133/ 17-20; Angoase (III); Malaxorul de mărțișor, 134/ 9-11; 47; Malaxorul de primăvară, 135/ 46; Dilema statornică (d. Virgil Diaconu), 136/ 12-13; Idem (continuare); Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 5; 30; Zalăul cu prieteni, 138/ 44-45; Poem. Alături poetul; Malaxorul de vară-toamnă, 139-140/ 86; 96; Vol de jour (Zbor de zi), 141/ 45-46; Regăsirea, 142/ 14+28; Redescoperire și surpriză (d. Alexandru Lazăr), 143/ 10-11; Revelația (pagini de jurnal), 144/ 17; Noul „Vavilon”, 145/ 41; Noul „Vavilon” (II), 146/ 43-44; Idem

(3), 147/ 18-19; Între sufletul meu și „sufletul nostru” (d. Paul Strepol), 148/ 18-19+37; Un poem-eseu pe placul prietenului meu, 149/ 44;

TEMEȘ, Bianca: Reflexii ale religiosului în drama „Măsterul Manole”; Poeme, 115-116/ 57-59; 60-61; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasz-za”, 125/ 30-31; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 30;

TEOC, Flavia: Poeme, 115-116/ 71;

TEOHARIE, Nicolae: Poeme, 118/ 20;

THÖKÖLY Vajk: Poem la „Primăvara Poeziei XIV / A Költészet Tavasz-za”, 112/ 24-25; Poem la „Primăvara Poeziei XV / A Költészet Tavasz-za”, 125/ 31; Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/ 30-31;

ȚĂRĂU, Virgiliu: O reușită consistentă, 110/ 15-14;

ȚUCULESCU, Radu: Dansul marmidei, 118/ 7-11; Proză pentru „Caiete Silvane” (Bliț-proze), 135/ 4-5;

VAIDA, Maria: Daniel Săuca despre odihna ochilor, 123/ 38-39; Florin Horvath, Umbrele nevăzutului, 145/ 19+26; Matematica – poezie (d. Gheorghe Păun); Bogdan Teodorescu și romanul palimpsest, 147/ 14-16+19; 22-23;

VANCA, Artemiu: Blazon, 101/ 17; Ungurii, 102-103/ 46-50; Bănășor 800 (file de istorie), 104/ 37-39; Jurnalul unui cititor, 106/ 22-24; Techergheli sălăjene (d. Györfi-Deák György), 108/ 50-51; Monografia satului Meseșeni de Sus, 109/ 43-44, 48; Cum l-am cunoscut pe Corneliu Coposu, 110/ 11-12; Cumetrii molcome. Scrisoare deschisă lui Daniel Săuca, 130-140/ 87-90;

VANCU, Radu: Poeme pentru „Caiete Silvane”, 122/ 1-2;

VARGA István Attila: Moștenirea Renașterii târzii în Lompirt, 131/ 42-43; Moștenirea lui Kós Károly în Sălaj, 132/ 26-28; Influența bisericilor de lemn asupra lui Kós Károly, 135/ 30-32; Moștenirea românească a lui Kós Károly în Sălaj, 137/ 35-36; Transilvanismul și studiul istoriografic al lucrării lui Kós Károly, 139-140/ 56-57; Moștenirea lui Kós Károly în Sălaj (II), 141/ 25-27; Idem (III), 142/21-22; Secessionul individului. Cu gânduri și din manifestul lui Ady Endre, 144/ 22-23; Aspecte ludice ale artei populare din Sălaj și ale spiritului creator feminin, 147/ 27-28;

VARGA, Viorel: Poeme, 117/ 33;

VARI, Cristina: Puțini sunt cei care scriu... (Interviu cu Ștefan Jurcă), 139-140/ 30-32;

VASILIU, Lucian: Poeme pentru „Caiete Silvane”, 105/ 3;

VEDINAȘ, Traian: Casele sărbătorilor în Sălajul rural (I), 105/ 38-42; Casele sărbătorilor în Sălajul rural (II), 106/ 25-26; Idem (III), 107/ 22-29; Poezia Existentului: Viorel Mureșan, 113/ 39-40; Casa lui Horea, în Oșteana, lângă pășunea Malului, 117/ 28; Casa sărbătorilor pastorale din Transilvania, 120/ 44-49; Poeme Turingiene, 127-128/ 71-72; Spiritul Blajului, 129/ 11-13; Bărnuțiu în Anul Maioreșcu, 145/ 46;

VIDICAN, Gheorghe: 60 (Poeme), 102-103/ 6; Poeme, 127-128/ 3-4; Poeme, 133/ 4; Poeme, 139-140/ 36-37;

VLAD, Alexandru: Un poem, 130/ coperta IV;

VLAD, Ion: Dreapta și necruțătoarea magistratură a timpului, 142/ 3-5;

VLAICU, Gavril: Ilustrii necunoscuți, 127-128/ 48;

VONCU, Răzvan: Fratele (fragment), 119/ 38-39;

VULTURESCU, George: Poem pentru „Caiete Silvane”, 135/ 3; Poeme pentru „Caiete Silvane”, 142/ 1-2;

WAGNER Ernest: Asociațiile de stradă („Kalandos”) din orașul Zalău (sec. XVII-XX), 138/ 9-10;

WEINER SENNYEY Tibor: Poem la „Primăvara Poeziei XVI / A Költészet Tavasz-za”, 137/32;

WESSELÉNYI Miklos-fiul: Sfintele Paști în Mănăstirea La Trappe. (Din jurnal de călătorie, 1821-1822), (Traducere de **Franciscus Georgius**), 111/ 34-35;

WORDSWORTH, William: Poem (Traducere de **Victor Cioban**), 149/ 20;

YEATS BATLER, William: The Wild Swans at Coole/ Lebede sălbatic la Coole (Traducere de **Victor Cioban**), 130/ 40;

ZAHARIA, Luminița: Poeme, 141/ 30;

ZDRENGHEA, Dumitru: Poeme. Cu o prezentare de Horia Bădescu, 109/ 19;

ZLATE, Diana: Poeme, 105/ 47;

Traducerea poemelor apărute în corpul revistei cu precizarea „la Primăvara Poeziei”, este realizată de **Simoné Györfi** până în 2016, iar în 2017 de **Kocsis Francisko, Dósa Andrei, Halmosi Sándor și Demény Péter**.

Gheorghe VIDICAN

Poeme pentru
„Caiete Silvane”

Viziune

mă așez pe umbra oglinzii adusă din scoția de un tsunami intergalactic
confesiuni ale țipătului
fărâme de nobile țeluri în zgomotul metalic al buzelor
tu cu un microscop în spinare eu cu sofisticate poeme inventăm umbra altcuiva în umbrele noastre
să-i lăsăm ofrandă trecutul
noi numărăm coastele lui adam naștem evele viitorului
pretext pentru a crea brațe perfecte pentru îmbrățișările din metrou
forma geometrică a erorii o scanăm ochii bunicului destinație finală a bătailor inimii sărutul
recuperăm începutul prin fotosinteză artificială recădem în noi călăuză la marginea somnului
visul ne poartă trupul prin nașterea noastră din perspectiva viitorului
căutăm disperarea dorințelor prin buzunarele vânzătoarei de bilete
la cinematograful ne îmbrățișăm tăcuți cu smerenia clipei în ochi
începând cu noi a izbucnit al III-lea război mondial delir în siberia consternare la bursa londoneză
mângâierea o apăsare excentrică pe coapse mâinile polenizează pânțele florii de cactus
la mansardă visătorii cultivă marijuana din plastic
deghizează mirosul lemnului putred în pădăii electrice
gustul acrișor al buzelor ronțăie antena parabolică descoperind sărutul într-o acadea
foșnetul crocant al mâinilor peste colțul gurii face semn corăbierilor să dea drum fluturilor
lacul de agrement are respirația identică respirației dezmățului un extaz fragil al trupului
rătăcește prin noi jubilație metamorfozată în fioruri
legătura dintre bunicii noștri și viitorul nostru se face printr-o ușă întredeschisă
vinovăția forma turistică de-a spune te iubesc
deseori chipul liniștii o aparentă grație a sărutului ne prelungește brațele
coapsele prin trup noi labirinturi își dispută hegemonia asupra sângelui
ne dezmiardă buzele
mirosul cafelei face zgomot sălbăticie acerbă
cântatul cocoșului stare hilară în mirosul de pălincă
disting în privirea ta culoarea albastră a mâinilor mele sunt gata gata să-ți descopere secretul buzelor
ne îmbrățișăm întocmai ca și războinicii înaintea plecării la război cu discreție îmi mângâi tăcerea
zvonul unui incendiu alarmează garda de coastă pe fluviu pescarii ne prind în năvod
carbonizează mirosul peștelui în umbra viitorului
de mână prin noi noi înșine ducem cioburile oglinzii la crematoriu
dezvirginarea tandră a luminii fugite din lătratul unui câine dalmatian ne izbăvește dragostea
dincolo de noi viitorul cu plaje private cu iubiri protejate ne face semn să intrăm
de mână ne ducem vârsta spre stările programatice ale amiezii
noi unul la capătul celuilalt îmbrățișați ascultăm cântatul cocoșului

Poemul născător de poeme

am privit-o înainte să plec iese din mine închide ușa cu sărutul să rămân foamea muțeniei
dezbracă scaunul de odihna coapselor
o daltă prin plămâni cioplește respirația după chipul și asemănarea ei în buzunare atârnă dorințele
gura ne țâșnește prin râs lucire hilară a lacrimii răcoarea fluviului
depărtarea prelungire a umbrei
strigătul nostru un distins pas de lebadă macină flăcările demonice tocmai am aflat că trăiesc
mici detalii în vitraliul privirii ne desfac degetele în dimineți cu cearcâne înăuntru îmbrățișarea
carte de vizită a muțeniei noastre în sărut ne împlânzim trupurile pocnete de bici în colțul ochilor
drumul reîntoarcerii în noi cu un glas metalic

ordonă să nu ținem dimineața de mână
 umblă prin mătăsuri urmele noastre desculțe de fericirea trișorilor
 noi ne trăim fericirea în cochilia melcului adam încuviințează facerea din coasta lui a unei noi fericiri
 noi ne hrănim cu greșelile viitorului răsar în părul tău îmi hrănește mâinile
 ne ascundem sărutul în oboseala ursitoarelor îmi apropii clipa de tine
 te risipești prin îmbrățișări cu mine de mână
 depărtarea ne aleargă prin ochi multiplică dorurile pietrei pe coapsele tale recife de corali
 mersul pe bicicletă ne învață buzele să tacă în dangătul clopotului
 ne naștem capăt de lume exil al ieșirii noastre din noi poem născător de poeme
 simt limba ta ca un truc al ceasornicului prin venele timpului apă fierbinte sărutul marea a destinului
 foșnetul blând al dorințelor pe tâmpilele noastre ascultă cum spun poeme din rilke
 mângâie irisul nopții mâinile noastre departe de noi urma șarpelui mărșăluiește prin mirosul mărului
 umerii tăi dezveliți de nerăbdare îmi pune pe gingii sângele tău năpârlire înlăuntrul nostru a viitorului
 explozia ecoului foșnetul rochiei lasă liberă curgerea buzelor prin sfârcuri
 un amurg apa în scârțâitul ciuturii noi pretutindeni răzmeriță săruturile intervale ale înserării
 insulă plutitoare pe fluviu
 noi noi ne aducem aminte de aricii de mare în mâna întinsă grabă a trudei
 un singur trup
 carnea armonie în recife de corali
 îmbrățișarea deschide buzele tale palmele noastre pun mâna la gură ne recrează trupul
 îmi amintesc cum își oglindea sărutul frica în lacrima ta
 umbrele noastre atârinate de insomnia sorții
 pielea noastră în pielea celuilalt excită mirarea clipei
 înlăuntrul meu țipă înlăuntrul tău să fie auzit de trecători foșnetul rochiilor din numele nostru
 un pahar cu apă întoarce furtuna în fluviu
 foșnetul rochiilor în vârful zâmbetului cicatrizează rănile recifelor de corali
 sângele nostru departe blândețea de torsul pisicii
 sărutul nostru începe undeva sfârșește altundeva prin mătăsuri umblă desculț multiplică dorurile
 ecoul ne mută umbrele inventează furtuna din paharul cu apă
 poemul născător de poeme umblă cu noi ne dezghiocă sângele de trecut
 viitorul adolescent iertător

Parodie de Lucian Perța

Gheorghe Vidican

Poemul născător de poeme

(din *Caiete Silvane*, iulie 2017)

m-a privit înainte să plece, trântindu-mi ușa cu o privire dezbrăcată
 de orice regrete și mi-a vorbit de acolo, din prag, cu respirația întretăiată
 parcă de un răs launtric, hilar, despre utopia nisipului
 curgând ca o umbră în clepsidra timpului,
 despre tratatul de liniște și ajutor reciproc dintre noi,
 despre cărțile scrise împreună, despre toate cărțile mele, de fapt de ea dictate
 după toate rigorile cercului de cunoscători care îmbrățișau
 ideea de literatură profetică și aveau
 habar ce înseamnă să faci pași
 în întâmpinarea profetului, uriași

în comparație cu alte încercări de acest gen în acest domeniu –
 eu, personal, m-am hrănit mai bine de un deceniu din greșelile începutului de drum,
 că până și sângele mi-a devenit aspru acum –
 gata, mi-a zis, e timpul să-ți inspir un ultim poem ca un dangăt de clopot,
 asta e de-acum încolo tot ce pot,
 am fost prea maltratată de liniștea ta,
 un ultim poem însă ce s-ar putea să devină un poem născător
 de alte poeme în viitor –
 totul depinde de forma mai mult sau mai puțin obeză a foșnetului hârtiei când îl vei scrie, și mai ales cu ce viteză
 o să-l scrii,
 trecând peste insomnii
 și peste ispititoare foșnete de rochii,
 chiar dacă hăituiți de trădare îți vor fi ochii –
 poemul născător de poeme, îmi mai zise muza, poate începe așa, probabil:
 domnilor sponsori, apelez la spiritul dumneavoastră caritabil
 pentru a-mi oferi un pecuniar ajutor,
 necesar editării într-un apropiat viitor...

Atelier de critic

Viorel MUREȘAN

Pentru criticul de întâmpinare, scrisul la, dacă e posibil, mai multe reviste, este condiție sine qua non. Înainte să-și informeze publicul, să-l țină la curent, să-l educe și instruiască în legătură cu literatura nouă, el trece pragul unor redacții, schimbă opinii cu alți profesioniști ai discursului critic, primește și exprimă mesaje colaterale, care alcătuiesc un context, dobândește autoritate, încât apare credibil în fața propriilor cititori. Cu condiția să poată proba câteva calități care l-au adus în ipostaza de cronicar literar. Îi este necesară în primul rând acuitatea critică, care să-i permită intuirea semnificației integrale a unei opere, la analiza părților în relația cu întregul. Trebuie apoi să știe să facă pasul de la înțelegerea operei, la judecarea ei. Să știe bine demarcația dintre „frumusețea fragilă” și „frumusețea dificilă”, cea caracteristică valorilor literare autentice, complexă și tensionată. Abia după ce va întruni acest mănunchi de atribute specifice, urmează, poate că, pragul cel mai greu de trecut pentru el: să se știe apăra de asaltul veleitarilor, care întotdeauna sunt agasanți, agresivi pe toate căile, la toate răspântiile și încearcă să fie elocvenți, dacă nu prin operă, măcar prin atitudine, spontană sau studiată. De aceea, o carte de cronici nu se confundă niciodată cu o simplă culegere de articole.

Aceste considerații vin în urma lecturii celei mai noi cărți a doamnei Carmen Georgeta Ardelean, *Poli-fonii în wordissimo*, Editura Caiete Silvane, Zalău, 2017. Volumul e compartimentat în patru capitole, din care, primele trei au ca obiect genuri literare distincte: poezie, proză, publicistică, ultimul fiind rezervat consemnării mai multor „întâmplări” amestecate, pe post de miscelanea. Din perspectiva acestei ultime secțiuni a cărții sale, autoarea tinde către definiția cronicii în modernitate, când poate insera și altfel de evenimente, decât stricte apariții editoriale. În ce măsură îi este utilă și această extensie, numai cititorul poate stabili. Noima acestui detaliu nu scapă nici observației de pe coperta a patra, semnată de Irina Petraș: „Prezentă în miezul vieții literare, cu un accent vag sentimental pe manifestările ei silvane, | C.A. | scrie despre cărți și evenimente culturale de toate mărimile, conștientă că piscurile sunt mai vizibile când se proiectează pe forfota unui molcom peisaj de șes”.

Primele două secțiuni din carte sunt consacrate, așa cum deja am precizat, literaturii beletristice. Ca primă constatare, atât în poezie, cât și în proză, autoarea caută să identifice forța scriiturii. *Enclave și ro-*

binsonade e capitolul în care, cu mici excepții, Carmen Georgeta Ardelean se oprește în dreptul unor poeți narativi. În receptarea poeziei, ea urmărește arta prin care poetul știe să fie comun, evitând discursul fascinat de miraculos, mereu în căutarea unor formule de limbaj nou. Coordonatele criticii lui Carmen Ardelean nu sunt chiar ușor de stabilit. În primul text, de pildă, cel despre Adrian Popescu, dăm peste virtuțile ei de hermeneut care, în datele volumului analizat (*Costumul negru*), deslușește semnificațiile operei integrale. Lecturarea în cheie hermeneutică pare a se adânci în glosele despre poezia Ruxandrei Cesereanu, căreia, mergând un pas mai departe, i se caută și găsesc filiații, nu foarte la vedere, ale operei poetice, de la coborârea pe linia onirică, la realismul magic. În însemnările pe marginea volumului Ioanei Pârvulescu, *Cum continuă povestea*, cronicarul dovedește o bună și eficientă mânăuire a terminologiei și conceptelor critice, alături de intuiție și știința citării exacte și cu măsură. Aici se vede și că a dobândit deprinderea montării, în final, a părților supuse analizei. Din *Stepe interioare*, cronică la volumul *În șerpărie* de Daniel Bănulescu, putem observa o ingenioasă gestionare a titlurilor, fie excerptate din opera abordată, fie metafore critice. Articolul acesta, între cele mai bune din carte, e semn că un text – tutore, având calități estetice excepționale, generează exerciții critice pe măsură. O frază ca aceasta: „Cu excepția câtorva poeme în care se resimt irizări religioase, apropiate de concepția bogomilică (întrucât divinul și satanicul coexistă în omul lui Bănulescu), toate celelalte sunt poeme în care eroticul și socialul, spațiile exterioare și spațiul interior se coagulează, dezvăluind o poezie magmatică, elipsoidală” (p. 30), ilustrează puterea de sinteză a criticului. Pagini comprehensive scrie autoarea și despre versurile lui George Dâncu, reunite în volumul *Universul mama*, în timp ce în *Leșirea din peșteră*, cronică la *Cartea poemelor mele nescrise* de Varujan Vosganian, arată o înțelegere exemplară a operei unui autor polifonic. În glosele la *Casa scârilor* de Ion Pop, autoarea lasă subtile observații despre sensul sacru al geometriei la acest poet. De câteva ori, în cuprinsul cărții, cronicarul de poezie exersează miniatura critică doar ca exercițiu de virtuozitate.

Cronicarul pare a avea o relație privilegiată cu proza. Fără mari libertăți de a face digresiuni inutile, *Exuviile trecutului*, secțiune ce cuprinde seria articolelor închinată epicului, se deschide cu cel despre

Scorpionul galben. Șapte povestiri, de Radu Țuculescu. Experiența tezei despre Hortensia Papadat-Bengescu se face simțită în felul cum se mișcă printre concepțe, cu o siguranță sporită. La Carmen Ardelean, critica de proză e discurs bazat în cea mai mare parte pe idioritmie. Scriind despre Radu Țuculescu, se poate percepe o descrețire a frunții, în raport cu reflecțiile încordate despre poezie. În decodarea ei, cartea de proză are parte de asocieri spontane și îndrăznețe. *Omul negru și alte arătări de pe Hotar* de Viorel Bucur, o carte de debut în proză, aduce un exercițiu de critică aproape fără cusur. Autoarea aplică la un debutant, având atributele maturității, instrumentele criticului de proză validat pe clasici. În *Exuviile trecutului* o întâmpină din nou pe Ruxandra Cesereanu, de această dată, în calitatea ei de romancier, autoare a romanului *Un singur cer deasupra lor*. Remarcăm aici fraza critică barocă, ce nuanțează și îmbogățește, pe măsură ce se construiește, ideea. Criticul certifică, și prin ancorarea în alte scrieri, o bună cunoaștere a operei scriitorului în discuție. Scriind despre o carte de proză a Doinei Cetea, autoarea se arată preocupată de trucurile autorilor de a putea lămuri statutul unei opere: „Subintitulată *O poveste*, cartea are, mai degrabă, alura și dramatismul unei piese de teatru, căci dialogul și descrierea – percepută ca didascalie – detronează narațiunea, eludând tiparul speciei narative” (*Pași în trecut, pași prin Transilvania*, p. 93). Ajunsă la Ioan Groșan, cu a sa *Lumea ca literatură. Amintiri*, pe Carmen Ardelean o preocupă tectonica speciilor. După atâta proză de ficțiune, pe marginea unei cărți de memorialistică, face o observație esențială: „Groșan excelează evocând «situațiunile» în care a fost protagonist /.../ nu rămâne niciodată în afara fabulei propriu-zise” (p. 100). Dacă unele cronici sunt veritabile studii ce, dinspre subiect, radiază spre stil, arhitectură epică și numeroase conexiuni vizând încadrarea într-un curent artistic și de idei, *Catharsisul senectutii* e o cronică la o carte de Cornel George Popa, mai aproape de recenzie, prin dimensiuni, dar și prin modul de abordare, vizând doar miezul epic al scrierii. Deși despre un autor foarte tânăr, cronică la *Crunții și inocenții* Cristinei Chițu face parte din prima categorie, cea a studiilor de o oarecare complexitate, dovedind că pe autori fără multă notorietate, dar valoroși, criticul nu-i expediază în câteva rânduri complezente. *A trăi la firul ierbii* adună pagini despre romanul lui Matei Florian, *Cexina Catapuxina*, Editura Polirom, 2016. Prin caracterul său cert analitic, expresiv, comprehensiv, acesta e textul critic, care parcă s-a lăsat așteptat până la final.

Deși nu transmit în primul rând emoții, stări și atmosferă, cărțile de publicistică se bucură totuși de atenția autoarei, cu condiția să fie foarte bine scrise. E o dovadă în plus a preocupării vizavi de limbaj, instrumentul pe care îl au în comun toate stilurile funcționale. Capitolul intitulat *Monologurile lui Ulișe* ne arată cât de largă poate fi plaja acestui gen de

graniță, mergând de la nota diaristică aridă, cu grad de expresivitate aproape de zero, până la fraza-poem, din însemnările unui poet. În cărțile gazetarului Daniel Săuca, cronicarul identifică note caracteristice unui stil personal, presărându-și textul cu exemple. Are mai mereu în vedere dimensiunea cultural-poetică a ziaristului, pe care o și scoate în relief. Fraza criticului începe să zburde când se apropie de editorialele și articolele din *Oglinda aburită* a lui Ion Mureșan, care pulsează în chip poetic, viziunea lui asupra lumii: „Pendularea cea mai interesantă este între anotimpurile care îi ordonează existența: primăvara e anotimpul renașterii femeii și al Floriilor, vara al ocupațiilor sezoniere, toamna e ba scufundată în melancolie, ba vremea drăcușorilor, a dovlecilor și a Luminației, iar na stă sub semnul ninsorilor, al sărbătorilor, al magiei aburului” (*Decantări incantatorii: când poezii se dedau ispitei/ risipei*, p. 134). Încă o dată, valoarea cărții trecute prin filtrul criticului stărnește observații subtile, înaripează gândul, încălzește adjectivele, flexibilizează topica: „Există, prin urmare, o logică intrinsecă a volumului, căci temele par să se scurgă dintr-un text în altul, ideile să se prelungească, să lege, magmatic, realitățile. Există și o vizibilă liricizare a discursului, o poetizare a faptului banal, a elementului biografic sau autobiografic aparent minor; lumea devine, astfel, un caleidoscop care-i permite să-și reevalueze existența, propriile experiențe, dar și să se plaseze pe o poziție aflată la intersecția semnificativului existenței cu semnificatul. Orizontalitatea experiențială capătă, așadar, verticalitate prin sublimarea simbolurilor” (id., p. 135). Din cartea lui Alex Ștefănescu, *Mesaj către tineri. Redescoperiți literatura!*, Carmen Ardelean reține îndemnul din titlu, căruia îi știe extrage întreaga esență pedagogică. Strălucește în aceste pagini și un „potpuriu blagian”, consacrat lui Ovidiu Pecican în ipostaza de exeget al romanului *Luntrea lui Caron*.

Unele dintre cronici, înainte de apariția în revistă, au avut rol de prefață, ilustrând o autoritate critică în curs de consolidare. Cazul cel mai elocvent ar putea fi un pătrunzător discurs critic, care descifrează poezia unor pagini ale lui Daniel Săuca, răvășite de stări existențiale limită. La sfârșitul cărții, am constatat că doi dintre criticii literari contemporani, Nicolae Manolescu și Irina Petraș, o însoțesc pe autoare în întregul demers. Profesorul din ea a înțeles până la capăt nevoia de mentori și rosturile fecunde ale unei ucenicii. Secțiunea finală, *Varia*, e mai mult „gospodărească”, chiar dacă bine scrisă. Nu putem încheia fără a îndemna un critic tânăr, axat pe critica evaluativă, să-și reamintească o propoziție din bătrâna *Teoria literaturii* de Welles și Warren: „Faptul însuși de a dedica timp și de a acorda atenție unui poet sau unei opere constituie în sine o judecată de valoare” (p. 133). Critica de receptare din generațiile mai noi are în Carmen Ardelean un exponent credibil și valoros.

Nostalgii rurale

Carmen ARDELEAN

După volumele *Când cerul era pe sfârșite*, apărut în 2011, la Editura Limes și *Bere și pantofi cu toc*, publicat de Editura Eikon, în 2014, Bianca Tămaș lansează, în 2017, la Editura Școala Ardeleană, volumul *Anuță dragă*. Opt povestiri semiindependente și un epilog alcătuiesc osatura cărții care poate fi privită deopotrivă ca un microroman sau ca o micromonografie a unei povești de dragoste, pe care autoarea a auzit-o de nenumărate ori, cu mici variațiuni pe aceeași temă, de la bunica sa, protagonista idilei atent evocate și dezvoltate în volum. De altfel, volumul e dedicat bunicii „care m-au crescut și mi-au arătat ce înseamnă dragostea adevărată”.

Că tema centrală e dragostea, în toată complexitatea ei... „rurală”, e evident chiar de la prima pagină în care autoarea înserează un triptic de citate (Corinteni 13:4; George Coșbuc, *Nunta Zamfirei* și Anuța, personajul feminin central: „N-am vreme amu! Trebe să mă duc la secerat, azi-măine ne apucăm de fân, nu am vreme să fug cu tine!”). Dincolo însă de povestea de dragoste care îi are ca protagoniști pe Anuța și Mihai, cartea recrează o lume arhaică, fiind o elocventă monografie a spațiului transilvănean din prima parte a secolului al XX-lea. Legi nescrise, dar respectate, cuture înrădăcinate adânc, acceptate ca un sine qua non, cu sfințenie, guvernează lumea în care Anuța, „pețită des”, asemenea Zamfirei lui Coșbuc, trăiește, iubește și suferă, ca orice tânără fată, ajunsă în pragul măritişului.

Proiectată pe un fundal social, economic și cultural care fixează, ca pe o frescă, o mentalitate rurală considerată „sănătoasă”, povestea de iubire care evoluează sinuos până la finalul cărții e deopotrivă pretext și substanță a cărții. Barierele sociale sau economice, ierarhiile acceptate tacit, după criterii specifice vremii, filosofia profundă a țaranului care are o perspectivă clară, aparent simplă, dar deloc simplistă asupra vieții și, mai ales, asupra căsniciei, toate transpar din paginile care, în aparență, urmăresc o tramă/dramă sentimentală. De altfel, mostre care ilustrează afirmația anterioară sunt chiar unele titluri ale povestirilor: „Cum să nu te duci după el? Că-s gazde mari...”; „Cine-a văzut cioară albă/ Și noră la soacră dragă?”; „Dacă nu mă iei tu, atunci m-a lua altul!”, „Pe toate le orânduiește Dumnezeu”.

Cu certitudine, cartea Biancăi Tămaș e o formă personală de apreciere a unei lumi care, deși își mai are unii actori în viață, a dispărut, iar evocarea e

modul în care autoarea, de doar 24 de ani, înțelege să omagieze simplitatea, puritatea, onestitatea, verticalitatea țaranului a cărui prioritate era munca și pentru care ritmul naturii, succesiunea anotimpurilor decideau ritmul și freacățul existenței. Nu sunt ignorate nici conflictele care animă, în general, lumea satului. Rivalitatea fetelor care sunt pețite sau a flăcăilor care își caută perechea, disputele dintre neamuri, certurile dintre soți, pe teme actuale și astăzi, schimbările acide, dar atât de spirituale de replici sunt savuroase, dau nerv și (re)crează o atmosferă încărcată de autenticitate.

Alternând spațiul interior, cu focalizare pe relațiile din cuplu, cu cel exterior, panoramic, care permite o viziune de ansamblu asupra obiceiurilor, tradițiilor, calendarului muncilor agricole, specificului agrar și meșteșugăresc al zonei, dar și asupra credințelor „ezoterice”, asupra eresurilor, prozatoarea reușește să creeze suspans, să impună o fluiditate narațiunii care curge firesc, natural. Nici „transhumanța” modernă, comercială nu e omisă, autoarea urmărind, complex, și consecințele în planul relațiilor din familie pe care le are aceasta.

Nota autentică, originală a discursului e susținută și de limbajul încărcat de regionalisme și arhaisme, de exprimarea locuționară, de erudiția paremiologică.

Tipologii umane extrem de variate dau senzația de viață eterogenă: văduva Lina care caută și găsește, prin deducții logice impecabile, asemeni Vitoriei Lipan, ucigașul soțului; bețivul Ghiuță care își pierde mințile din cauza băuturii, oferind un spectacol gratuit satului; frații Toader și Mihai care își dispută iubirea Anuței și rivalul „bogotan” Niculău care îi face tinerei viața un chin; soacra care, deși ascultă „gura satului” și-și acuză nora de infidelitate, utilizează, mai apoi, variate tertipuri de a reface relația dintre noră și fiu.

Se detașează, în mod evident, personajul central feminin, narator subiectiv al întâmplărilor, care orchestrează firul epic și oferă unghiurile personale asupra evenimentelor. Extrem de tânără, dar chibzuită, echilibrată și cu respect pentru cuvântul mamei, Anuța evoluează diferit de personajele feminine din lumea satului. Deși obedientă la început, acceptând să se căsătorească la sfatul verișoarei sale, cu un om înstărit, care i-ar oferi o viață liniștită, tânăra decide să modifice, fără regret, întregul parcurs existențial, când adevăratul caracter, adevăratele slăbiciuni, patimi ale soțului ies la iveală. Cu stăpânire de sine, cu

un calm imperturbabil și cu o tărie de caracter care schimbă total imaginea inițială a tinerei candidă și supuse, Anuța își părăsește soțul și așteaptă, răbdătoare, ca destinul să regleze ceea ce ea a făcut contra naturii. „Îndelung răbdătoare” este dragostea și, după câteva episoade care, când apropie, când îndepărtează sufletele-pereche Anuța și Mihai, cuplul reușește să se debaraseze de orgolii și de vicisitudini.

Fără a ieși cu mult din tiparul volumelor care conturează idile din spațiul rural, cartea Biancăi Tămaș are meritul de a emoționa prin povestea autentică evocată și, mai ales, prin epilogul care e o evocare-portret, cu iz de necrolog, un remember-laudatio, pentru cel care „mi-a arătat ce e iubirea și ce înseamnă să ai răbdare, să aștepti, că lucrurile bune se întâmplă oamenilor buni”.

Cronica discului

Adrenaline Mob – We the People

Daniel MUREȘAN

După ce mulți ani ne-a încântat cu sound-ul *Symphony X* sau cu colaborările *Trans-Siberian Orchestra*, *Star One* sau *Avantasia*, Russell Allen ne aduce un nou album Adrenaline Mob, un album ciudat la prima vedere, vecin cu încălcarea drepturilor ascultătorilor de rock adevărat. Dacă primele două albume Adrenaline Mob erau în căutarea unui stil, acesta din urmă e un amestec de *Godsmack* și *Nickelback*, numai bun pentru posturile americane de radio ce difuzează groove și nu-metal. Veți spune, ce e rău în asta? Nu e nimic rău, doar că pe Russell îl credeam mai aplecat spre symphonic metal și progresiv.

Cu chitaristul de serviciu Mike Orlando și doi necunoscuți la bass și tobe (David Zablidowsky și Jordan Cannata), Adrenaline Mob au pus pe tapet un album de metal discordant ce nu iese cu nimic în evidență. Prin anii '80 probabil că genul acesta era la modă, dar și atunci cu unele rezerve. Mike Orlando este un chitarist talentat, cu solo-uri tăioase (vezi „duelurile” cu Mike Portnoy de la începuturile trupei), dar pe acest disc are riff-uri rudimentare de nu-metal, armonii fără sens. Adevărul e că nici cei doi noi veniți în trupă nu-l prea ajută. Russell Allen este unul dintre cei mai valoroși vocaliști de metal, așa că voi fi mai îngăduitor cu el. Pe aproape tot albumul se simte că e tulburat, că nu își găsește locul.

Pe Russell îl știu ca pe un muzician ce caută direcții noi, care investighează sunete noi în alte direcții decât cele convenționale, pentru dezvoltarea unor noi tendințe estetice în muzică. În albumele pe care a colaborat s-au simțit influențe de jazz, muzică clasică sau etno. Sunt sigur că acest album Adrenaline Mob e unul de tranziție, iar pe viitor, muzicienii talentați din trupă vor dărâma barierele convenționale și vor intra între genurile muzicale cu cele mai diverse rădăcini culturale.

Sunt convins că *We the People* nu va rămâne în istorie, dar sper că va fi un punct de cotitură pentru Adrenaline Mob. Pozitiv!

Tracklist

1. King of the Ring 4:21
2. We the People 4:14
3. The Killer's Inside 5:53
4. Bleeding Hands 4:53
5. Chasing Dragons 4:09
6. Til the Head Explodes 4:32
7. What You're Made Of 3:30
8. Raise ,Em Up 5:06
9. Ignorance & Greed 5:22
10. Blind Leading the Blind 4:13
11. Violent State of Mind 5:06
12. Lords of Thunder 6:00
13. Rebel Yell (Billy Idol cover) 5:07

Century Media 2017

Producător: Russell Allen

Componentă Adrenaline Mob:

Russell Allen – voce
Mike Orlando – chitară
David Zablidowsky – bass
Jordan Cannata - baterie

Discografie Adrenaline Mob:

- Omertá (2012)
- Men of Honor (2014)
- We the People (2017)

Poetul – un Robinson naufragiat

Imelda CHINȚA

Autorul *Scrisorilor către Isolda*, Marcel Lucaciu, nu are orgoliul apartenenței la un grup sau direcție literară, el și-a creat de-a lungul timpului o matrice proprie menită a-l singulariza și a-i defini personalitatea lirică. *Floreta de exercițiu* este o antologie apărută în 2017, cu sprijinul Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj, la editurile Caiete Silvane și Școala Ardeleană, reunind cele mai reprezentative poeme publicate în volum de mai bine de două decenii: *Scrisori către Isolda* (1995), *Poemul care a împușcat metafora* (2000), *Flori de cuc* (2015).

În traseul artistic al lui Marcel Lucaciu, centrul devine poezia spre care se orientează ființa întru manifestare a spiritului neliniștit, traducând în termenii lui René Guénon „soarele interior” ce conține însăși esența vieții. Poezia este un exercițiu de sinceritate realizat, de această dată cu floreta ce devine modul de manifestare al trăirilor, al combustii interioare, materializate într-un discurs cu atitudine.

Arhitectura lirică este unitară, poetul etalându-și propria tensiune spre articularea stărilor poetice. Atât la nivel formal cât și structural, se remarcă o deconstrucție a canonului tradițional, de asemenea o vitalitate a vocii poetice de la primul până la ultimul volum. Prezentul op contrazice o sintaxă cu care ne-am obișnuit în abordarea operei unui scriitor. Aceasta presupune etape distincte în formarea și desăvârșirea spiritului, de la perioada tinereții, cea a marilor convulsii, a neastâmpărului interior, a stărilor contradictorii, până la aceea a maturității depline, a reconcilierii ființei cu sinele temperat, cu simțirile decantate și maturate. Marcel Lucaciu traversează aceeași vârstă poetică, fără a fi vizibile transformările atât de perceptibile la orice alt poet, de la o etapă lirică la alta.

Poet al singurătății, al tăcerii așternute pe hârtie, al căutării, al anotimpului hibernal, în esență, un poet autumnal, al toamnelor târzii, toate aceste efigii se disting în morfologia personalității lui Marcel Lucaciu. Ceea ce dă unitate antologiei este trăirea ca expresie a sinelui, mereu aceeași, și energia vocii lirice. Poemele sunt fie instantanee esențializate, fie de o densitate lirică moderată, o alunecare plină de grație printre stări pentru a

exprima neliniștile ființei. Scrisul redă combustia interioară, este manifestarea unei căutări: „doar oglinzile/ căutându-mă/ căutându-mă...”. Poemul capătă dimensiunea unui act contemplator, este o ars combinatoria cu valențe existențialiste. Auto-reflexivitatea și autoreferențialitatea sunt coordonatele pe structura cărora este construit discursul poetic: „îmi tremură mâna/ degetele au/ orbit”; „zi după zi și/ noapte după noapte/ scriu despre/ sentimente// știu că veți arunca/ în curând cu/ pietre în/ ele” (*Ars poetica*).

În toate cele trei volume ce recompun *Floreta de exercițiu*, se distinge o foame pantagruelică de cuvânt, de metaforă, de expresie estetică; artistul vibrează în și prin poem: „viscolește-n mine iarna/ sau poate/ poemul// nescris// cum singura alternativă/ îmi e/ tăcerea” (*Singura alternativă*). Întregul corpus trădează o poetică viscerală, convulsivă, o curgere heraclitiană a neliniștilor prin amintire, iar poetul este captivul propriei creații: „aleargă o troică/ prin vene/ cali-/ grafie a sângelui/ e poate/ amintirea”; „sunt prizonierul/ scrisului fără cuvinte...”; „între patru pereți/ îmi zidesc poezia”.

Se poate remarca la nivel structural, un joc al contrastelor, preferința pentru un lexic în opoziție, deopotrivă natura sincretică a lirismului, ce combină muzica logosului cu dansul suav al acestuia: „dacă eu nu.../ tu exiști”, mi-ai adus atâta lumină/ pentru a lăsa/ la fel de mult/ întuneric”, „taifun al cuvintelor/ surâsul meu/ amar”, „în fluvii albastre/ sângele meu/ valsează”(XVIII), „sângele meu valsează/ într-o cămașă/ cu aripi/ tăiate”(Poem).

Deasupra cuvântului se distinge tonul nostalgic, o melancolie bine temperată, este, în esență, un grupaj al vederii și al viziunii poetice. În întreaga *Antologie*, sentimentele sunt într-o echilibristică perfectă, iar poetul un acrobat desăvârșit, care jonglează cu propriile frământări, cu inerentele dezamăgiri: „vrei să știi/ ce mai fac/ mulțumesc/ tot mai bine/ din deces/ în deces” (I). Neliniștea, tristețea survolează poemul lui Marcel Lucaciu, situat în anticamera raționalității, departe de sentimentalismul liricii romantice. Întregul scenariu liric este atent orchestrat, simțirile sunt compacte și descind

(continuare în p. 30)

Un adjectiv livresc: *nubil, -ă*

Gheorghe MOGA

În 1980, academicianul Alexandru Graur a publicat la Editura Științifică și Enciclopedică, sub titlul *Cuvinte înrudite*, o lucrare în care peste 2500 de cuvinte românești de origine latină, moștenite sau împrumutate, erau grupate în jurul unor rădăcini, unele cu zeci de descendenți, altele mai puțin productive. Marea majoritate a cuvintelor împrumutate o constituie neologismele de origine latină, pentru că – susține autorul în *Introducere* – „în momentul de față latina este aproape singura sursă din care se preiau neologisme, nu numai în diversele domenii științifice, ci chiar pentru denumirea obiectelor din viața de toate zilele. Cuvinte de origine latină sunt împrumutate nu numai din latină direct, ci mai ales din limbile române, dar și din cele germanice... Engleza, cu o largă arie de răspândire, duce cu ea în toată lumea cuvinte împrumutate din franțuzește și, adesea, direct din latinește” (p. 8). Uneori, presimțind mirarea cititorului provocată de „distanța” semantică mare dintre două cuvinte înrudite, autorul adaugă în paranteză scurte explicații. Așa se întâmplă când ajunge la rădăcina *neb-* sub care sunt înregistrate drept cuvinte moștenite: *nor* și *negură* (care continuă derivatele *nubilum* și *nebula* ale lat. *nubes* „nor”) dar și ...*nuntă*! Neologismele *nuanță*, *nubil*, *nupțial* sunt explicate prin modificările fonetice din rădăcină (lat. *nubo* „a se mărita” avea sensul primar „a-și pune un vâl pe cap”, de unde lat. *nubilus*, împrumutat în românește) sau din limba din care au fost împrumutate (fr. *nuance* devenit în românește *nuanță*). Vecinătatea de dicționar între *nuanță* și *nubil* nu este numai una alfabetică, ci și una etimologică și semantică. Explicația din prima paranteză avea să o aflu „povestită” în două lucrări ale unor cunoscuți lexicologi și lexicografi italieni. Pentru Gian Luigi Beccaria (*Tra le pieghe delle parole*, Torino, 2007), tocmai evoluția semantică a cuvintelor, prin întâlnirile dintre cuvânt și istorie, dintre limbă, cultură și societate, asigură dicționarului caracterul unui „roman” („A citi un dicționar etimologic este ca și cum ai citi un roman”). Din când în când, explicația etimologistului își apropie poeticul: „*nubile* vine din lat. *nubile(m)*, care provine la rândul său din verbul *nubere* „a se mărita”: nunțile în latinește sunt *nuptiae*, dar au aceeași rădăcină cu *nubes* „nor”, pentru că mireasa apărea acoperită de un vâl, cum fac norii când acoperă cerul și lumina”. O explicație identică găsim și la pagina 110, în *Dizionario etimologico-semantic della lingua italiana. Come nascono le parole*, Bologna, 2015, ai cărui autori, Mario Alinei și Francesco Benozzo, și-au legat numele de revista „Quaderni di Semantica”. Pe

alte căi, care valorifică fantezia și intuiția, poezii refac punțile semantice stabilite, uneori, cu dificultate, de către specialiști. Un exemplu potrivit cu cele de mai sus găsim într-o creație a lui Liviu Ioan Stoiciu intitulată *Ascultând ecoul*: „Sunt puși în genunchi să sărute pirostriile și mâna/ nașilor: ea e îmbrăcată în nour,/ în superba rochie de mireasă a mamei mamei mirelui,/ nour de materie aflată în stare primordială” (*Ramuri*, nr. 10, 2016, p. 13).

În *Dicționarul limbii române*, tomul VII, partea 1, neologismul *nubil-ă* „care a atins vârsta la care se poate căsători, ajuns la deplină dezvoltare” beneficiază de câteva scurte ilustrări. Termenul este însă frecvent în scrierile lui G. Călinescu, bun cunoscător al limbii latine și al celor române. În monografia dedicată lui I. Creangă, Călinescu scrie: „Părintele Ioan caută să îmblânzească pe băiat cu făgăduieli de a-i da mai târziu pe Smărăndița, de a-l lăsa în locul lui la biserică. Fugarul, mulțumit, se-ntoarce în clasă. Când o fată de 11 ani se uită din când în când cu coada ochiului la un băiat, nimic mai firesc la țară, unde la 13 ani o fată este *nubilă*”. În același an (1938), Călinescu publică și romanul *Enigma Otiliei* în textul căruia neologismul apare de mai multe ori. La vorba neplăcută aruncată de Aurica: „Și când sunteți decizi să faceți nunta?”, Otilia răspunde: „- Ah! – se supără Otilia – m-ați înnebunit cu Pascalopol ăsta. Am început să-l urăsc! Cine v-a spus că mă mărit cu Pascalopol? E o vorbă fără sens. Înainte nu vă mirați deloc când Pascalopol mă ținea pe genunchi și acum, că sunt *nubilă*, trebuie neapărat să vedeți lucruri suspecte”. Atât adjectivul, cât și derivatul *nubilitate* rămân pe mai departe a fi folosite numai în cărți, căci aceasta înseamnă „livesc”.

De secole, în limba română sensul de „apt de...” este exprimat și prin participiile a două verbe din vocabularul fundamental: *a coace* și *a crește*. *Copt, -ă* are sensul figurat de „gata, bun de...”, potrivit să..., format, dezvoltat deplin”, iar antonimul său este *necopt, -ă*: „El dă gânduri ne’nțelese vârstei crude și *necoapte*” (Eminescu, *Pajul Cupidon*). *Necrescut* „care n-a crescut (încă)” este ilustrat în *Dicționarul Academiei* cu o „prevedere” din *Pravila* lui Matei Basarab: „*Necrescuți* se chiamă până în 14 ani partea bărbătească, iar muierască până în 12 ani”. Alegerea lui G. Călinescu poate fi explicată printr-o observație a lui Sextil Pușcariu din paginile dedicate în *Limba română*, neologismelor: „Cărturarilor, care sunt de obicei bilingvi, cuvântul din altă limbă le vine uneori mai iute în minte decât cel autohton”.

Zgomotul și melodia

Iulian DĂMĂCUȘ

Petale în vânt, Cezar Ciobîcă, Ed. Pim, Iași, 2017

Ce poate face *zgomotul* într-un poem haiku? Zgomotul, pur și simplu. Bătutul covoarelor (C. Ciobîcă, *Petale în vânt*, 2017, p. 7) nu doar murdărește florile de măr, dar le cutremură, le plasează pe un fond sonor inadecvat. Nici măcar „Pocnetul mugurilor ce se desfac”, (*Primăvara mea*, L. Petre^{*}), ci mișcarea agresivă care produce contondente, durere, praf și paradoxal *face curat*... Loviturile, zgomotul amenință devenirea, căci fructul abia prezis, anunțat ar putea avea sechele: să fie diform, pătat, cu un gust amar... Zgomotul acesta poate fi (și) un tunet prea timpuriu, pocnetul unei arme, dărîmarea unei clădiri, bătăile unei inimi bolnave – totul în discordanță cu liniștea necesară, cu taina, cu inefabilul, cu muzica desenului, a culorii... Ni-meni n-o să-l ia în seamă pe poet: sărbătorile sunt aproape și nu pot pași pe covoare murdare. Bietul om care suntem, *cum să bată* ... cu un ochi la covor și cu unul la florile de măr? Tocmai de-aia acel zeflemist „strict interzis”...

Zgomotul răzuiei este supliciul pe care florile de cais îl acceptă pentru a aduce primăvara într-o bucătărie: „cais înflorit-/ răzuind negreala de pe/ ibricul mamei”... (p. 16) șa vaut la peine... Contrastele între florile de cais și negreala care a șters strălucirea ibricului e

atît de mare, încît răzuiala s-ar putea întîmpla fără intervenția omului, doar ca efect al luminii emana-te de florile de cireș. Purificatoare, regeneratoare. Desigur trebuie citit și așa: să ne curățăm de cețurile toamnei, de gerurile iernii, dar și de păcatele noastre. Întru înnoire.

Aici „moară în ruină” (p. 30) și doar greierii mai macină, amintind zgomotele pietrelor (acuma doar niște pietre)... care – ciudată soartă – pot învia dacă moara va fi repusă în funcțiune... Greierii *macină* și *cîntă*, pentru că – zic savanții: „Cântecul greierilor se produce prin frecarea aripilor groase”. O generație – o vară! Dar ei macină „lumina lunii”! Sunt așadar niște „aleși”! La fel ca poezii.

Iată cea mai reușită definiție a Marșului lui Radetzky!: „răpăitul grindinei/ pe tabla casei” (p. 38). Ar fi interesant de știut care pe care-a plagiat, deși, mai întîi a fost grindina...

În „bătăi de toacă-/ duple albe umplu/ șapca orbului” (p. 42) s-ar părea că duplele cad în urma zgomotului produs de toacă; dar... toaca cheamă credincioșii la slujbă, deci la rugăciune, așadar orbul care nu vede duplele este răsplătit pentru rugăciunea sa; duplele sunt un fel de *mană*, un aliment nu doar material ci și spiritual...; ele sunt *albe*.

Traficul infernal este o realitate, dar miresmele pot s-o depășească. Mirosul teilor înseamnă pace, liniște, dar, paradoxal, poetul n-ar spune

nimic dacă n-ar recunoaște că miresmele sunt *asurzitoare*... (p. 48).

În tristihul de la p. 72, același procedeu interesant al legării/legăturii versurilor 1-2... bătăia *toacei* (ce ciudat sună!) tulbură liniștea, aerul, seninul, într-un sens profund, o tulburare a universului sufletesc, a liniștii nepăsătoare, lipsită de conotații spirituale. Bătăile/sunetele, de fapt o melodie „esențializată” a lemnului sau metalului, un solo clar care poate răscoli seninul indiferent al omului auto-mulțumit! Pentru că staturile de grauri (sunt acelea care) întunecă seninul..., e posibil ca păsările să fi fost stîrnite de sunetul toacei, tot așa cum bătăile de toacă și bătăile de aripi pot fi o coincidență. Pentru că nimic nu e sigur și totul e posibil, rămîne plăcerea filosofării!...

În „din nou la școală” (p. 76) dacă marea n-ar vui „în ghiozdanul fetei”, ar vui degeaba... așa cum

semafoarele sunt nefolositoare pentru oraș (p. 80), dar utile pentru haijinul, care în orașul potopit de zăpadă, „își înfundă gâtul-n guler și bumbacul în urechi”, ascultă vîntul și scrie...

Un sunet mai pretențios pe care nu-l aude nici mortul (sau cine știe?...), nici cei ce-l priveghează, este sunetul produs de căderea stelelor, „că la nunta mea a căzut o stea”; aici stelele cad din țurțuri, stele întrupate în lacrimi, jelindu-l și ele pe cel plecat (pp. 81, 87).

De fapt acesta-i secretul haiku-ului – „valorificarea” lucrului banal, modest – în nopțile geroase zăpada scîrție sub tălpi – se știe, dar cînd ea este de pe Calea Lactee... – (p. 84) devine pulbere stelară și poezie.

Melodia. *Greierul* (p. 85) nu poate lipsi dintr-o carte de haiku, dar ce se mai poate spune peste „Greierul”, Ro Ku, septembrie, 2011?... *Locul*, nou, nu în vatră, ci în debara (să zicem la bloc), *un greier mic* (mic față de clădire, față de mijloacele moderne de produs muzică), deci cu atît mai valoros cu cît e *singurul* care mai amintește de sat, de natură... Celor pentru care satul, natura sunt amintiri și care credeau cîndva că balada scrisă de Topârceanu e o

poveste adevărată. Inutil să spunem că aici e meritul poetului care ne determină să cugetăm, nu doar să luăm textul *tel quel*... Cam în aceeași situație-i greierul care singur, umple teatrul de vară; e ingenioasă evitarea: cîntă, interpretează cîntecul, melodia, pentru că primul vers „după concert” (p. 34) e suficient. Aici (p. 49) în schimb, cîntărețul se folosește de gramofon, se confundă cu acesta – un obiect vechi ce prinde viață prin țîriitul interpretului vechi și el prin renume și tînăr o vară-ntreagă!

Ciocîrlia (p. 20) – împletirea culorii cu cîntecul e atît de reușită, în cît *comparația* nu mai trebuie considerată ca o abatere de la reguli... Cum la p. 20, cîntecul se *înaltă*, la p. 27 el se *revarsă*; să spunem că autorul e (și) muzician? Dacă nu el, atunci păstorul care trebuie să se recunoască învins de cîntecul cio-cîrliei... ori dorește doar s-o asculte, să învețe? O mică dramă, doar o lecție? (p. 32) Yugen...

Un (singur) cuc... încercînd să redea viață prunului aproape uscat... Prin cîntec (p. 47) și mai șmecheră (decît răbdătoarele flori), mierla se joacă/glumește cu militarii, iar gloanțele nu o sperie, ba mai mult, cîntecul ei „salvează” țintele nevi-

novate, drept pentru care soldații vor face arest, vor rata permisia promisă, dar, în astfel de condiții *La guerre de Troie n'aura pas lieu*... (p. 21). În *variațiuni pe aceeași temă* (p. 54), calamburul rezolvă/dizolvă totul ca-n poezia lui Prévert: „et un et un ne font ni une ni deux/ un à un s'en vont également./ Et l'oiseau lyre joue/ et l'enfant chante/ et le professeur crie”...

Cît despre privighetoare, mie mi-ar plăcea s-o cred ca pe o sfîtoasă, care neavînd somn, „cîntă” tot felul de știri, povești, bîrfe etc. cu care face valuri (p. 30).

Prin calitatea versurilor și „acest volumaș de haiku” va face valuri! Întrucît contextul e unul sobru, deși colorat, melodios și plin de lumină, nu voi înșira multele premii obținute de Cezar Ciobîcă, profesorul din Botoșani, care scrie haiku din 2008, iar din 2010 a fost selectat printre cei mai creativi 100 autori de haiku din Europa, doar că a mai publicat două cărți de succes: *Memoria clepsidrei*, poezie și *Caruselul anotimpurilor* (Premiul de Debut *Romanian Kukai*, 2011).

* Leonte Petre, *Cîntece de primăvară*, în „Confluente literare”, ediția nr. 1552 din 1 aprilie 2015.

„Read & Ride”

Festivalul Internațional de Carte Transilvania vă propune să urmăriți proiectul inedit „Read & Ride”.

Gabriel Bota, scriitor și director artistic al FICT, va pleca într-o călătorie de 5.000 de kilometri cu bicicleta și va traversa 10 țări: Ungaria, Slovacia, Austria, Cehia, Germania, Danemarca, Olanda, Belgia, Franța și Spania. Călătoria-contratimp se va desfășura în 60 de zile, iar, pe parcursul ei, Gabriel Bota va citi 10 cărți. De asemenea, va vizita scriitori celebri la ei „acasă”, cum ar fi Bohumil Hrabal în Praga, Thomas Mann în Lübeck, Maeterlinck în Gent, Flaubert în Rouen, Rimbaud în Charleville-Mézières, Jules Verne în Nantes.

„Cititul și sportul sunt două lucruri esențiale pentru minte și corp. O carte pe săptămână face corpului la fel de bine ca cele 30 de minute de mișcare pe zi. Aceasta este esența «Read & Ride»! Este un proiect serios pe care sper să am puterea să-l pot «pedala» și să vi-l pot povesti la cea de-a V-a ediție a

FICT din toamnă”, motivează Gabriel Bota această inițiativă.

Celor interesați să susțină acest proiect le punem la dispoziție un cont deschis la Banca Transilvania, în care pot face donații începînd cu suma de 1 Euro: RO75BTRLRONCRT00N2244203.

„Read & Ride” este un proiect ce se desfășoară sub egida Festivalului Internațional de Carte Transilvania și este susținut de Rondocarton, I Love Cluj și Puremotion.

Puteți urmări zilnic traseul călătoriei pe pagina de Facebook a FICT și pe cea a colegului nostru Gabriel Bota.

www.facebook.com/FestivalulDeCarteTransilvania/

www.facebook.com/gabibota1

Cea de-a V-a ediție a Festivalului Internațional de Carte Transilvania va avea loc în perioada 3-8 octombrie 2017, în Piața Unirii din Cluj-Napoca.

Un anotimp de paralele inegale^{*}

Cristina SAVA

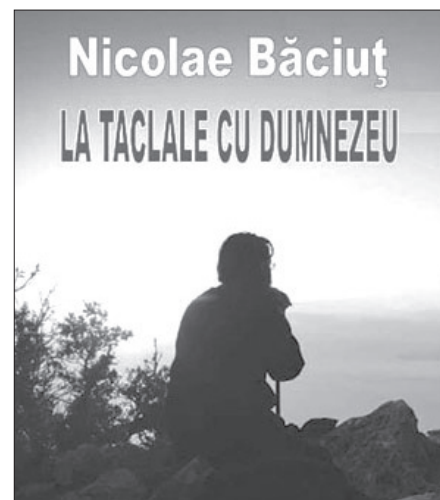
Moto

„Numai tu nu spui nimic,/ numai tu spui totul,
numai tu ești pleopă,/ numai eu sunt ochiul,
numai tu ești iarnă, fără de zăpezi – (...)/
eu sunt doar silabă,/ când tu ești cuvânt.” (N.B.)

„O carte de început de an și sfârșit de iluzii”, semnată de Nicolae Băciuț, *La taclale cu Dumnezeu* (poeme), Editura Vatra veche, Târgu Mureș, 2016. În prefața volumului, autorul spune că: „Vine o vreme când nu mai poți spune orice, când nu mai poți scrie oricum. E ca și cum fiecare cuvânt ar fi testamentar, ca și cum ai lăsa o moștenire din averea ta de cuvinte de o viață. Și din aceste cuvinte fiecare trebuie să primească ceva cu care să simtă că este mai bogat, să simtă cum sufletul lui își întinde conturul, cum îi cresc aripi. Pentru că scrisul înseamnă să stai de vorbă cu Dumnezeu. (...)” (*Când stai de vorbă cu Dumnezeu*). Să continuăm ideea maestrului, cu un poem al poetului Mircea Ivănescu, într-o remarcabilă tușă lirică: „trebuie alese vorbele cu grijă,/ vorbele lasă urme – îți amintești/ mai târziu de ele – așa cum și pașii rămân în zăpadă,/ trebuie alese vorbele (însă e uneori atât de ușor/ să știi să așezi vorbele unele lângă altele/ să însemne ceva-ceva ce nu se mai așază/ deloc exact peste ce știi tu cu adevărat/ că e în tine – că simți” (*Vorbe, vorbe, vorbe...*).

Nicolae Băciuț este eseistul, poetul, redactorul căruia, de la *Vatra* lui Romulus Guga și până la *Vatra veche Nouă*, i-a fost dat să parcurgă o geografie a interiorității și exteriorității deopotrivă, un itinerariu literar îngăduit și răsplătit, de Cel Ce Este în toți și în toate, cu premii literare de o valoare incon-

testabilă, și numeroase, însă aminorat, dintre ele, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu” (2014) și Premiul „Eminescu” al Festivalului Internațional de literatură „Mihai Eminescu” (2016). Dacă ne-am permite o *culegere de reflexiuni*, am face un popas literar în proximitatea anilor 1978, în anii studenției lui Nicolae Băciuț, când își desfășura activitatea publicistică la Revista *Echinox* (Cluj-Napoca, unde a fost redactor) și am reitera ardentă preocupare zi-de-zi la Editura Nico, editura fiind pentru Nicolae Băciuț, cum însuși afirmă: „c’est moi. Eu sunt editura. Eu tehnoredactez cărțile, eu fac corectura, eu fac, în cele mai multe cazuri, copertile, eu lansez cărțile alături de autori...” (Veronica Pavel Lerner, *Interviu cu poetul și scriitorul Nicolae Băciuț*, „LaPunkt”, 2015). Referințele critice, numeroase, sunt semnate de personalități marcante ale criticii literare române, precum Ion Pop, Cezar Ivănescu, Cornel Moraru, Gheorghe Grigurcu, N. Steinhardt, C. Pricop, Traian T. Coșovei, Gabriel Rusu, Zaharia Sângeorzan, Constanța Buzea, Bucur Demetrian, Cristian Livescu, Iulian Boldea, Rodica Berariu Drăghinescu, Gabriel Rusu, Eugen Simion, Al. Cistelean, Ioan Milea, Cornel Munteanu, Petru Scutelnicu, Cristian Stamatoiu, Al. Pintescu, Alexandru Pleșcan, Bucur Demetrian, Alina Cuceu, Cristian Stamatoiu, Viorel Chirilă, Adriana Cean, Bianca Bogdan, I.S.

Moișă, M. Piștănilă, Lucian Vasiliu, Mariana Cristescu, Ștefan Melancu, Ștefan Covrig, Ion Șeuleanu, Alex Ștefănescu, Mariana Cristescu, Dumitru Titus Popa, Radu G. Țeposu, Gheorghe Crăciun, Romeo Soare, Valeriu Bârgău, Ana Cosma, Tit Liviu Pop, Petru Poantă, Mioara Kozak, Răzvan Ducan, și mulți alții, confirmând ceea ce poetul care stă la *taclale cu Dumnezeu* e de părere că: „Vine o vreme când ceea ce ți se întâmplă nu ți se mai întâmplă ție, ci numelui tău” (N.B., *Când stai de vorbă cu Dumnezeu*).

Constantin Stancu subliniază în recenzie la volumul *La taclale cu Dumnezeu* că: „În argumentele sale de la începutul cărții de poeme, Nicolae Băciuț arată clar ce înseamnă să vorbești cu Dumnezeu: Cuvintele, omul față de Cuvânt, sunt simple afirmații, narațiuni, mituri, legende. Cuvântul divin are energie necreată și este etern, irepetabil, cu putere de schimbare. Omul vede cuvinte simple, zicerile lui Dumnezeu prin oamenii săi declanșează inerența, adică exactitatea la modul absolut. El te vrea așa cum ești...” (*Alb de Ierusalim*, „Vatra veche”, 2016). Dorina Stoica,

în deplina sinceritate a lăuntruului, poetă și ea, găsește că: „Sufletul poetului plutește într-o lume de dincolo de lume, eliberat de trup și parcă mutat în altă dimensiune, cea edenică [...]” („Vatra veche”, 2016). Și, mai ca toți echinoxistii, căroră Al. Cistelecan le-a găsit o definiție, mai mult decât demonstrată, că: „sunt oameni de bună-cuviință imaginativă, mulți dintre ei cu destulă politețe imaginativă și cu un evident frîu de bun-simț. Nu sar calul și nu se aruncă în vîltori fantasmatică și nici nu dezlănțuie imaginarul ca pe o viitură fatală care se prăvălește necontrolat în pagină. [...]” („Vatra”, 2017), Nicolae Băciuț realizează un edificiu liric pe cât de echilibrat, pe atât de evident captivat de *Domini licidum, iluminans oculum*. Nu fără temei, poetul-vizionar își apropie acel *depășit-atins* (Gabriel Liiceanu, *Despre limită*, 1994, 2009) prin tocmai ideea de libertate, reflectată în elementele *fondului – străin*.

Întrebarea, legitimă ori nu, ar fi, *cum* este Poetica lui Nicolae Băciuț?

O poetică a lui *homo religiosus* contemporan. În volumul, *La taclale cu Dumnezeu*, se deschide arealul unui semantism aparte, a unei filozofii de viață trecută prin filtrul unui *mai mult al înțelegerii* finitudinii. Dacă Lucian Blaga în *De mână cu Marele Orb* construiește o adevărată filozofie a Marelui Orb vs Oedip, Nicolae Băciuț apelează la *răspundere și vină*, la existența libertății echivalentă cu modul dual *de a fi* în lume: „E târziu, la tine, Doamne,/ încă-i iarnă,/ zăpezile-au ajuns la cer,/ cu stele-a început să cearnă,/ dintr-un alt prier.// E iarnă, încă, Doamne,/ eu sunt un om de zăpadă,/ iar ochiul tău,/ Doamne,/ peste ceruri închis,/ nu poate să mă vadă” (*Homer*, 6 martie 2014). Finitudinea este condiția esențială în limitativul existențial, însă tocmai aceasta circumscrie condiția libertății de a gravita spre Înalt într-o nouă formă de libertate, nu fără a plăti *vămile* Înaltu-

lui: „Du-te, du-te,/ și mă lasă/ ca o streășină de casă,/ ploilor să țin de palme,/ până când,/ sub cer senin,/ foșnetul de aripi calme/ doar pe umeri îl mai țin.// Du-te, du-te,/ și mă lasă/ ca un prag uitat de casă,/ peste care niciun pas/ nu e umbră, nu e ceas./ Du-te, du-te și tot du-te,/ toate vămile-s trecute” (*Vămi*, 30 aprilie 2014). Prin tonalitatea coșbuciană se trece de fiorul unei melancolii existențiale, se depășesc limitele unor viziuni fantasmatică, să zicem, frisoanele informale sunt abdicat în favoarea unor realități ironice, dacă ne este permis, ale ipostazelor numinosului. Dacă Marin Sorescu spunea în poetica sa că: „Toate acestea trebuiau să poarte un nume”, Nicolae Băciuț continuă într-un *crescendo mysterium*, fie chiar și ca drept considerații ipotetice în arta realului: „Poate ar fi trebuit să fiu/ ploaie,/ ori măcar adiere/ de vânt,/ ar fi trebuit să-ți bat/ în fereastră/ cu degetele florii,/ cu ultimul cuvânt.// Poate ar fi trebuit să fiu/ ziuă,/ ori măcar adiere/ de noapte,/ ar fi trebuit să bat/ în fereastră/ cu pulberi de stele,/ cu cifra șapte!// Poate-ar fi trebuit să-ți fiu/ târziu,/ să-ți fiu pe jumătate tată,/ pe jumătate, fiu (*Ar fi trebuit*, 4 mai 2014).

Ce fel de om trebuie să fie Poetul ca pură indeterminare? Paideic ori radical?

Modelul Iubirii desăvârșite aduce devenirea în spațiul libertății unui *prea-plin* al secvenței libertății umane: „Cum să spui ierbii să nu mai fie/ iarbă,/ cum să spui pietrei să nu mai fie/ piatră,/ să spui florii să nu mai/ înflorească,/ râului să nu curgă,/ fătului să nu se nască?// Cum să spui:/ Doamne, îți las ție viața mea,/ să i-o dai celui nenăscut,/ să moară el în ea?// Cum să spui:/ e dimineață, Doamne,/ și nu mă pot însera?” (*Cum să spui*, Satu Mare, 10 mai 2014). Ceea ce se manifestă la vedere atârână de *ceva* care ajunge să fie identificat cu *înseamnă* și atunci, din indeterminarea absolută, fința se deschide spre a înțelege că ești

este și el, după cum Ademar Baross intuiește în *Pași pe nisip*. Nicolae Băciuț înțelege efectele contemplativului și, ca într-un ceremonial, nu privează Absolutul de umilitate și orgoliu, într-un *dat* al ironiei vervei: „Pe-aici a trecut Dumnezeu/ și le-a uitat toate la vedere,/ ici-colo câte-o urmă de zbor,/ ici-colo câte-o cădere.// Pe-aici ai trecut și tu/ și n-ai lăsat nicio dimineață –/ ici-colo o urmă de zi,/ ici-colo o Schimbare la Față.// Pe-aici trec și eu,/ ca o secundă uitată,/ ca lacrima lui Dumnezeu” (*Și eu*, Satu Mare, 10 mai 2014). Ca mesager al contemporanilor săi, Poetul trebuie să înfrunte întâlnirea iminentă cu *limita de neatins*, încercând să înfrângă legăturile hotarelor grotescului, posibil al întunericii: „Orașul crește din sine,/ ca din cenușa unui vis –/ crește cu o mie și una/ de capete,/ care i se taie apoi,/ unul câte unul,/ până rămâne/ doar cel care are gură/ și-ți vorbește/ din o mie și unu de trupuri,/ care i se taie,/ unul după altul,/ până când un singur trup/ își poartă capul pe umeri,/ ca pe un steag/ biruitor,/ uitat în bătălie” (*Steag uitat*, 11 mai 2014). Asemeni, oarecum, Anei Blandiana, Nicolae Băciuț surprinde Absolutul transcendând finitudinea, iar omul în evoluția sa depinde de normalitatea destinului și libertatea cu care a fost înzestrat, cu bovarismul propriei limite: „Poți accesa orice/ canal –/ și care sunt/ și cele care nu sunt –/ el găsește pentru tine/ tot ceea ce îți dorești,/ el inventează pentru tine/ butoane,/ ca niște semafoare:/ roșu pentru viață,/ galben pentru uitare,/ verde pentru moarte.// Din când în când,/ butonul roșu e defect –/ cel verde niciodată; nu te grăbi,/ apasă/ pe toate,/ deodată” (*Poemul te-lecomanda*, 11 mai 2014).

* Despre volumul lui Nicolae Băciuț, *La taclale cu Dumnezeu* (poeme), Ed. Vatra veche, Târgu Mureș, 2016.

Paisprezece povești în scenariu mitic

Traian VEDINAȘ

Scrisul românesc s-a diversificat în ultimele decenii și într-un fel sau altul fiecare autor de o carte sau alta scrie cum vrea, fără să respecte un canon stilistic sau să inventeze unul nou. Ne aflăm în fața unei babilonii în care judecata estetică se rătăcește într-o axiologie cu multe nuanțe și particularități pe scala valorică, de la minimalismul minor până la un maximalism major, precum cel din textualismul postmodern, cu tot atâtea stilistici narative câți autori scriu revendicându-se de la această paradigmă.

Poți descoperi însă o bucurie a lecturii și plăcerii estetice când lecturezi narațiuni ce se înscriu într-un canon clasic al prozodiei. Este și cazul poveștilor Mariei V. Croitoru, inspirat numite: *Poveștile cu care mi-am adormit copiii* (Editura Singur, Târgoviște, 2016).

Cartea reia narațiuni din *Cărticica cu povești* (Editura Eikon, 2010) și adaugă altele în același canon al fabulosului mitic al basmelor cu împărați și zâne.

O simplă parcurgere a sumarului trimite clar spre celebra colecție de altădată – „Traista cu povești”, așa cum confirmă titlurile acestuia: *Trandafirul roz, Piatra fermecată, Codobatura, Un copil și găștele lui năzdrăvane, Făt-Frumos și ferăstrăul fermecat, Bujorel și căprioara cu stea în frunte, Gemenii și Zâna Lia, Nemaipomenita poveste a lui Stânjenel, Sânzâiana – fetița cu cei șapte ani de acasă, Vulturel cel nemuritor, Căpcăunul cel chior, Minodor, feciorul lui Vrednic Împărat, Isprăvile lui Alindor, Codrin găsește calul împăratului*.

Principalele instrumente stilistice cultivate de Maria Croitoru sunt metaforele epice și simbolistica imperială din basmele în care a excelat Petre Ispirescu, dar și Mihai Eminescu, prin al său *Făt-Frumos din lacrimă*. Dar meritul cel mai important al autoarei îl reprezintă reinventarea întregului canon stilistic al basmelor, în acea limbă aleasă, dulce, bătrânească – în sensul nobil al cuvântului – și expresivă pentru o curgere narativă ce provoacă vederea pentru a citi și auzul pentru a asculta foșnetul mitic al cuvintelor.

Spre deosebire de basmele clasice, în care și spațiul epic descinde dintr-o mitologie, aici, în poveștile scrise cu farmec și încântare de Maria V. Croitoru, spațiul epic are o încărcătură realistă, ce aparține de fapt satului tradițional, precum în începutul poveștii *Sânzâiana – fetița cu cei șapte ani de acasă*:

„A fost odată o iarnă grozav de grea. Ninsese zile în șir, iar zăpada ajunsese până la streșinile caselor. Oamenii dădeau zăpada la o parte de mai multe ori pe zi, fie din curte, fie din drum. Din loc în loc, se strânseseră mormane de zăpadă.

Însă, într-o zi, ninsoarea a stat și s-a pornit un ger, de crăpau lemnele și pietrele.

Cei care se bucurau mult erau copiii. Mergeau cu săniuțele pe dealuri și nu le păsa de ger. Își făcuseră derdeluș chiar pe un drum care ducea la pădure. Pe acolo mergeau iarna doar oamenii care urcau la pădure după lemne de foc”.

Indiferent că poartă un nume: Alindor, Bujorel, Stejărel, flăcăul din fiecare poveste e Făt-Frumos ce apare cu acest nume mitic în diferite fragmente narative: „Caută-mă în Poiana Florilor, Făt-Frumos”, „Acesta este Făt-Frumos, care o poate scăpa pe fata împăratului de blestem”, „Nu te speria, Făt-Frumos, eu sunt fata pe care tu ai fost ursit s-o scapi de blestem, iar eu să-ți fiu soție”.

Ursita lui Făt-Frumos este Fata Frumoasă. Aceasta, căzută sub blestem, are diverse întruchipări: „Eu sunt floarea pe care ai adus-o și ai răsădit-o cu atâta dragoste în fața casei tale”, „Căprioara cu stea în frunte era lângă boltă. Bătu cu copita în pământ și se preschimbă într-o fată de o frumusețe cum Bujorel nu mai văzuse și nici nu credea că există”.

În jurul lui Făt-Frumos ce se „topește de dorul” Fetei Frumoase, scenariul narativ conține, pe de-o parte, bătrâne clarvăzătoare, părinți săraci, dar și zmei și balauri, iar pe de altă parte include propoziții magice din structura epică a basmelor tradiționale. În cazul personajelor mitice e pusă în joc forța imaginației autentice. Astfel, zmeul e o „piticanie”: „Avea ochi bulbucăți, urechile mari, iar în loc de păr, pe cap avea țepe”. Sigur, pentru ca scenariul mitic să fie deplin, fiecare poveste are un împărat și câte un cal năzdrăvan, a căror misiune este una morală, pe care o putem numi săvârșirea unui eroism al binelui.

Propozițiile magice sunt fie cele clasice: „încălecai pe-o șă și vă spusei vouă povestea așa”; „Nunta ca-n povești a durat trei zile și trei nopți. Am fost și eu pe acolo, am aflat toată povestea și-am venit să v-o spun și vouă”.

Tăria mitică a narațiunii e susținută de cifra „trei” și mai apare și în alte formulări: „Vei plesni cu biciul de trei ori și o să vină un cal năzdrăvan”; „Calul necheză de trei ori”. Și, Făt-Frumos, pentru a-și găsi Fata Frumoasă, trece prin „trei încercări grele”: „să aleagă ceea ce este bun de ceea ce este rău”, „să slujească la stăpânire și să nu se atingă de ce nu este al lui”, „să învețe să-i cunoască pe oameni”.

Poveștile cu care mi-am adormit copiii sunt unități stilistice a căror estetică se întemeiază în primul rând pe o mare doză de realism, cum am subliniat deja, ce e susținut de geografia rurală a acțiunilor. Există păduri, săteni, case, iar la nunțile din finalul poveștilor participă „tot satul”. În această geografie autentică, descrisă precum un reportaj realist, se instalează basmuirea ca narațiune mitică axată pe lupta dintre bine și rău, binele ca ideal ieșind întotdeauna victorios.

Atât nivelul realist, cât și cel mitic sunt întreținute de stereotipiile clasice ale basmului, introduse ingenios și original ca și cum povestea ar fi fără sfârșit, inclusiv după nunta împărătească. „Poate trăiesc și acum – spune povestea despre mirii deveniți soț și soție – dar n-am vreme să vă spun, că luna a asfințit și e vremea de dormit”. Mesajul este cât se poate de clar. Povestea este o structură narativă ce nu se rostește doar pe sine, ci reprezintă eterna repetabilitate a ciclurilor vieții.

Vocea lirică a poetului Gheorghe Mizgan

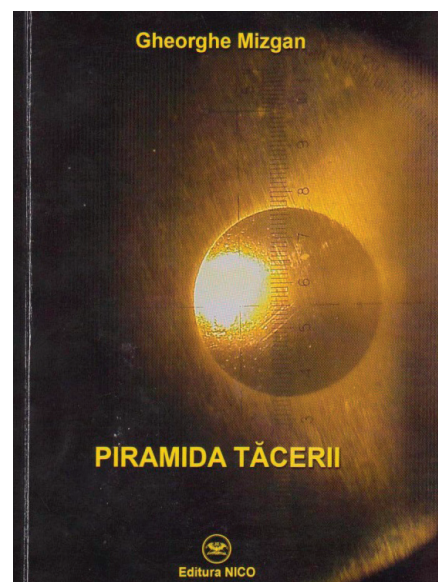
Mircea DAROȘI

Ingenioasă și insolită, lirica lui Gheorghe Mizgan își are originea în compoziția ei inedită, în filozofia pigmentată cu noțiuni împrumutate din mai toate domeniile științei, cărora le dă valori stilistice rar întâlnite. Doar Ion Barbu a mai recurs la asemenea „năvăliri” în creația sa. Cele 65 de poeme cuprinse în volumul intitulat „Piramida tăcerii” sunt rezultatul unei meditații asupra frumosului natural, sunt reflecții existențiale, sunt evocări arhitecturale ale mesajului estetic. Chiar și titlul volumului este o metaforă, care ne amintește de vestitele construcții ale Egiptului antic. În concepția poetului, piramida are drept scop descoperirea misterului lumii noastre, pe care nu-l înțelegem îndeajuns și nu-i folosim întreaga putere. Atributul care însoțește titlul sugerează tăcerea din noi, cuprinde sfera marilor întrebări rămase încă neexplorate: „Înlănțuit între mister și taină/ M-ascund în nerostitele cuvinte/ În cimitirul gândului din minte,/ Înfășurat, captiv în albă haină” (*Piramida tăcerii*). Nu sunt puține acele poeme în care cuvântul „tăcere” justifică titlul creației sale: „tăcerea e albă”, „se mistuie-n tăcere”, „amăgirii taciturne”, „tac” etc.

Folosirea, aproape obsesivă, a unui vocabular încărcat cu neologisme proprii științelor exacte: matematică, fizică, chimie, astronomie, medicină și chiar din domeniul militar, nu dăunează cu nimic expresivității mesajului, ci dimpotrivă, îi dau valoare și frumusețe artistică: „mișcare circulară”, „unde spațiale”, „tsunami”, „tornado”, „bătăi adiacente”, „zăpada vine-n camicaze”, „parbrizul digital”, „ploaie de acizi”, „motorul în cilindru”, „cartușe de cuvinte”,

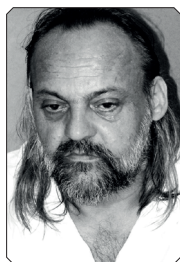
„prizonieră-n cazemată”, „dinamită”, „tun”, „arsenal” și multe altele. Spiritul său enciclopedic îi oferă posibilitatea să pună în tiparul artei poetice trecerea inexorabilă a timpului, să explice metaforic legea atracției universale: „În drum, pe rând cădem din geana vieții,/ Secunde se odihnesc în ani,/ Pe scara care urcă doar poezii,/ Lumina-i ca polenul din castani” (*Dilema gravitației*). Aceeași idee o întâlnim și în poeziile: *Dansul petalelor*, *Dinamism hibernal*, *În ochiul gândului*.

În lirica lui Gheorghe Mizgan întâlnim patru elemente ale stilului clasic: emoția, care este inima poeziei, mesajul, sau rațiunea acesteia, stilistica, considerată trupul creației și prozodia, adică, haina poeziei. Și toate împreună dau farmec și strălucire versurilor sale. Volumul *Piramida tăcerii* cuprinde teme de un larg interes, între care, relația poet-poezie, dimensiunea cosmică și iubirea ocupă un loc central. Poetul reușește să comunice perfect cu stările sufletești pe care le zugrăvește, conferindu-le individualitate într-un registru în care predomină atitudinea sa contemplativă în fața vieții. Arhitectura imaginii poetice apare ca o aură de înțelepciune și de înțelegere superioară a lumii. Poeziile lui Gheorghe Mizgan se caracterizează printr-o tehnică picturală specifică, folosind tonuri și culori din cele mai nuanțate. Nu trebuie însă uitat că, autorul este și un iscusit mănuitor al penelului. Între figurile de stil care predomină în creațiile sale se află metafora, dar și comparația: „geana nopții”, „muchi de cuvânt”, „brazda suferinței”, „coajă de-ntuneric”, „lumina-i ca polenul din castani”. Peisajul și portretul sunt alte două virtuți ale poeziei lui Gheorghe Mizgan în

care își pune tot meșteșugul artistic, explorând spații și anotimpuri: „Din haosul imens de nepătruns/ O licărire albă-ncet mijește./ Prin coaja de-ntuneric îndeajuns/ S-atîngă coarda gândului ce crește”, sau: „Distinsă Doamnă, cu umerii goi/ Ai păru-n valuri imitând cascade// Ochi negri, migdalați, ca de strigoi/ Adăpostiți în umbre de cascade” (*Distinsă Doamnă*). Din paleta formelor fixe ale liricii, el preferă sonetul pe care-l cultivă cu mare grijă și acuratețe. Limbajul pornește din zona tranzitivului și trece spre reflexivitate. El îi aduce o înnoire printr-o modalitate mai puțin încercată până acum în poezie: derivarea sau familia de cuvinte. De altfel, Gheorghe Mizgan acordă o mare atenție cuvântului, pe care îl pune în retorta sa poetică: „Cuvintele îmi joacă în horă printre dinți/ Din gânduri ucigașe se scurge în urechi/ Tumultul freneziei, haotic implorând... (*Pași în noapte*).”

Vocea poetului se decantează într-un lirism fin, inteligent și sensibil, cu rezonanțe lăuntrice, vibrând în inima cititorului ca într-un univers al bucuriei.

Dincoace de geam

Ștefan Doru DĂNCUȘ

Mă cutremur: oare chiar voi fi singur când voi îmbătrâni? Nu în fața lui Dumnezeu voi fi înfricoșat, ci în fața neputinței mele! Dă, Doamne, să-mi fie frică azi, în timp util!

Ar trebui să n-am gânduri negre, că doar am bani, am perspective. Atunci de ce mă doare spatele? Că doar dau conotații tragice și faptului că n-am văzut omăt anul ăsta!

Pentru cine vreau să fiu „mare scriitor”? Pentru Dăncuș.

Să merg, așadar, să mă fac „social” – neplăcere. Să-mi iau din nou pielea de vierme, să mă înrolez în șiragul de viermi stradali. Să fiu o pocitanie în plus.

Voi face asta, cu toată oroarea ce-o simt. Mă voi întoarce și iar voi scrie cât de singur am rămas.

Executat „îndatoriri sociale”. Acasă. O sticlă de coniac. Apă minerală. Vai, inima.

Gânduri. Tăcere. Păsări. Fereastră deschisă a bucătăriei – vine primăvara, cred. O țigară. Gabriella râde de una singură descoperind expresii englezești (stă cu dicționarul în față și scrie „scrisori de intenție” pentru diverse firme din Olanda). Eu. Ce lumină-i afară!

Trebuie să fiu mai atent cu inima, nu e cazul de mers pe la vreun spital. Singur. Și chitara. Nimeni în lumea mea. Nici măcar păsări la geam. Trădătoarele.

Zi de stat acasă. Primăvăratice.

Vorbe și povești despre valori materiale. Iar eu de ce, cum, pentru cine? Cui vreau să predau o lume nouă? Sunt dărâmat.

Mereu există rezolvări pentru probleme – de aceea omul viu are activitate. Omul mort are o singură problemă: cea a anduranței la Dumnezeu.

De n-ar fi lehamitea asta m-aș apuca de scris. Dar e – și n-am me-

dicament.

Beau vin. De vreo săptămână simt o apăsare la inimă. De la vin? De la țigări? De la coniac?

Adrian Suciuc vrea să scriem o carte împreună. Voi participa, deși n-am fost niciodată adeptul cărților editate în comun.

Dorin Ștef mi-a trimis un fragment dintr-o carte a sa. Acolo unde eu văd o nouă direcție în critica literară, alții văd o catastrofă. L-am încurajat cum m-am priceput.

E vreo 12 și ceva noaptea, ascult Rolling Stones.

M-a sunat Nicolae Scheianu să intru cu 5% în ziarul pe care-l face Ioan Romeo Roșianu acum – „Ne-Cenzurat”. I-am spus că nu investesc în presă, dar îi livrez materiale gratuit. Că are rate la mașină, că ia salariu mic la cultură, unde e, că... Bine, îți voi trimite, am zis. Știu și eu? Poate că sunt celebru, vorba lui Adrian Suciuc: „Păi, ești celebru, ce mai vrei?” – cred că dacă m-ar întreba cineva ce e celebritatea, n-aș ști ce să răspund.

I-am spus Gabriellei: „Nu mă iubi acum, urmărește-mă toată viața. Vom fi împreună când o parte a vieții mele va fi devenit moarte.”

A plâns: „Mă părăsești?”

Am zis: „Plec să ucid o parte din mine.”

Am plecat. Ea avea 13 ani.

Primarul din Lungulețu îl presează pe Constantin Predescu Neacșu să termine urgent monografia comunei.

Șmecherii de la firma „Eurodin” nu vor să ne dea restul banilor, după ce-am construit vila primarului general al capitalei, Adriean Videanu, pe malul lacului Snagov. Să facem scandal în presă?

Volumul comun scris cu Adrian Suciuc continuă. El este în sistemul în care se minte zi de zi, îl sperie vi-

talitatea vieții normale.

Acestea sunt, totuși, cuvintele. Adică „minciuni”, cum zice. Mi-e milă de el. Voi muri mai târziu.

Stare ambiguă – nici bine, nici rău. O sticlă cu vin. Imaginez zeci, sute de cadre referitoare la ce e important în viața noastră. Nimic nu mă mai ia prin surprindere. Cred și eu, după ce am traversat anul 2005 și n-am murit!

Mi-e groază de cariera mea literară, în ultima vreme numai la afaceri mi-e gândul. Adrian Suciuc, cu cartea lui comună, m-a scos din letargie. Oare mai am încredere în lume ori e doar o expresie pe care o folosesc în gol?

Dorin Ștef îmi spune că materialul ce apare în foileton în ziarul lor a produs rumori printre scriitorii băimăreni.

Mă gândesc la o variantă financiară de-a mai scoate o carte – deocamdată nu e posibil. Așa că-mi rămâne fătâiala pe internet.

Am primit „Miorița s-a născut în Maramureș” a lui Dorin Ștef – îmi vine să-l cred. În fond, chiar dacă „Miorița” n-a apărut în Maramureș – am rămas înmărmurit în fața variantelor baladei pe care le-a dat. Îți vine să plângi.

Participarea mea la acest început de an e inobservabilă și așa vreau să rămână pe veci: „Când n-ai mâini te-aude Dumnezeu mai clar” – scriam.

„Aceasta mi-e ultima viață” – desfășurată pe coordonatele renunțării și sacrificiilor. Nu simt durere că mi se cer bani. Totuși, nesimțire și obrăznicie numesc aceste împunsături de sulită care, în fond, lovesc în gol. Aleagă-se praful și pulberea de valorile de hârtie!

(Fragment din romanul cu același titlu în curs de apariție.)

Victor

La începutul lui mai, am primit din America volumul „Victor. Memories from the Kingdom of Absurdities and Terror” („Victor. Memorii din regatul absurdităților și terorii”) scrisă de consăteanul meu, doctorul Victor Gordan și apărută în SUA, orașul Manchester, statul New Hampshire, acolo unde locuiește autorul. Cartea e scrisă în engleză, e groasă (are 285 de pagini), așa că, cu puțină engleză pe care o știu eu, mi-au trebuit trei săptămâni ca s-o parcurg. Noroc cu dicționarul!

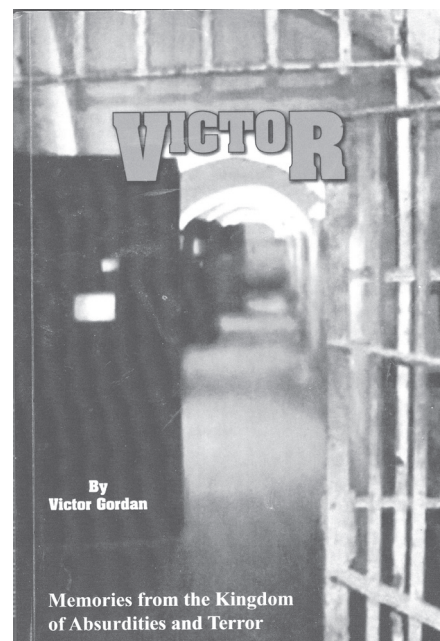
Victor Gordan s-a născut în anul 1932, în Bănișor, județul Sălaj, din părinții Nicolae (Nicolae a Ioanii Florii) și Ana, țărani săraci. Pe când avea doar unsprezece ani și era elev în clasa a patra la școala primară din sat, în 1943, este remarcat de episcopul greco-catolic Iuliu Hossu, cu prilejul vizitei pastorale pe care acesta a întreprins-o în sat. Cu sprijinul lui, ajunge elev bursier la Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea, pe care îl absolvă în 1952, ca șef de promoție. A obținut premiul I în toți anii de liceu. În același an, 1952, dă examen de admitere la Facultatea de Medicină a Institutului Medico-Farmaceutic din București și intră fără probleme.

Mai ales după interzicerea în România, în 1948, a Bisericii Greco-Catolice, opoziția lui Victor față de regimul comunist (care a săvârșit acest act samavolnic) devine tot mai fermă și, în unele împrejurări, vizibilă. El nu s-a împăcat cu studiul la medicină a marxism-leninismului, cu politizarea învățământului, cu promovarea unor cadre didactice pe criterii strict politice, cu exagerarea meritelor unor pseudo savanți sovietici, cu

diminuarea meritelor savanților occidentali, cu ocupația sovietică, cu cultul personalității lui Stalin și Gheorghiu Dej. El a continuat să rămână atașat de religia catolică, iar ca student participa în duminici și de sărbători la slujbele de la Catedrala Catolică Sf. Iosif din București. A fost un student excepțional, cel mai bun din promoția sa, în toți anii de facultate.

La Facultatea de Medicină din București, ca de altfel în toate unitățile de învățământ superior din România, erau infiltrați mulți agenți ai Securității (turnători), recrutați în special din rândul studenților proveniți din muncitori absolvenți ai celebrelor școli de doi ani, admiși în facultăți fără examene de admitere. Ei nu întârziiau să-și informeze șefii de câte ori asistau la devieri ale colegilor lor de la doctrina și morala comunistă. În 1958, pe când Victor terminase anul șase de studii, avea examenul de stat luat, și era doctor intern la un spital bucureștean, la Facultatea de Medicină a avut loc un miting pe tema luptei împotriva imperialismului occidental, a deviaționismului intern. Victor a fost dat de exemplu ca deviaționist. El a fost acuzat că îi desconsideră pe studenții proveniți din școala specială de doi ani, că nu este de acord cu politizarea cercurilor științifice studențești, că la aniversarea centenarului învățământului medical românesc a avut discuții cu studenții din lagărul imperialist, participanți la eveniment, că militează pentru legalizarea fostei Societăți Medicale Române, al cărei fondator a fost „reacționarul” și „șovinistul” Paulescu (descoperitorul insulinei n.n.) și a organului de presă „Spitalul” al aces-

Artemiu VANCA

tei societăți. A mai fost acuzat că este partizanul teoriei lui Mendel și Morgan – considerată decadentă – că este cosmopolit, deoarece ascultă muzică de Bach și Verdi și manifestă ostilitate față de cultura rusă și sovietică, că citește numai publicații medicale occidentale, că frecventează Biserica Romano-Catolică din București și că, în timpul contra revoluției din Ungaria, împreună cu un grup de studenți n-au respectat interdicția de a părăsi căminul studențesc, iar atunci când s-a lansat primul satelit sovietic, nu a ieșit împreună cu ceilalți studenți în stradă ca să-l vadă și să aplaude. Concluzia a fost: „Gordan trebuie arestat; el este un dușman al clasei muncitoare”.

Acest miting i-a arătat lui Victor pericolul în care se află, dar nu l-a descurajat. Hotărârea lui fermă a fost să nu se mintă pe sine, să fie el însuși, să se găsească pe sine, pentru că „cel care se găsește pe sine își pierde mizeria morală”. Era conștient că înfruntarea comunismului i-ar putea atrage consecințe

grave. Exista riscul să fie marginalizat social, să fie arestat, închis și chiar să-și sacrifice viața. A ales alternativa să se găsească pe sine și să-și piardă mizeria morală. „Procedând astfel, am câștigat pacea mea interioară, demnitatea mea și dorința de a comunica cu alți studenți pentru a-i face să înțeleagă care sunt necesitățile de bază ale omului și, să-i fac să simtă, să gândească și să spună ceea ce simt și ceea ce cred”, mărturisește Victor.

La două luni după acest miting, Victor a fost arestat pentru activități subversive și anticomuniste. Primul loc de încarcerare a fost sediul de pe Uranus al Securității din București, unde a fost supus la interogatorii și torturi. Prima acuzație care i s-a adus a fost că ar fi capul unei organizații care și-a propus să răstoarne regimul comunist. A negat-o cu vehemență. Aici a aflat că la percheziția care s-a făcut în camera sa de la spitalul unde funcționa ca intern, s-au găsit printre documentele sale câteva pagini pe care și-a notat câteva gânduri referitoare la ocupația sovietică în România, și interzicerea Bisericii Greco-Catolice, în care el s-a născut și a fost botezat. Aceste documente aveau să atârne greu în condamnarea sa de mai târziu. A mai aflat că în toți anii de studenție a fost atent supravegheat de securitate, aceasta fiind la curent cu aproape toate mișcărilor lui din afara căminului studențesc: știa, de exemplu, de câte ori a fost la biserică. A mai fost acuzat că ar fi citit cartea lui Hitler, „Mein Kampf”, tradusă din germană în franceză, limbă pe care Victor o stăpânea la perfecție. Acuzația era adevărată. Cartea a fost introdusă în cămin de un student provocator, unealtă a Securității. În ianuarie 1959, interogatoriile încetează ca urmare a semnării de către el a procesului verbal, deși nu a fost în întregime de acord cu acesta. A fost amenințat că dacă nu-l semnează, interogatoriile (se subînțelege că și torturile) vor continua. E mutat de la Uranus la Închisoarea Malmaison,

o fostă cazarmă de pe vremea lui A.I. Cuza.

În februarie 1959, a avut loc prima fază a procesului. Au fost aduși, în calitate de coînculpați, și câțiva foști colegi. Li s-au adus la cunoștință rechizitoriul. Au fost acuzați ca făcând parte dintr-o organizație anticomunistă și antistatală. Fără să fie întrebat, fără să aibă dreptul să vorbească, Victor a negat. Asta l-a costat mai multe zile petrecute într-o celulă de izolare, cu o singură felie de pâine pe zi și o cană cu apă.

În aprilie 1959, a avut loc cea de a doua fază a procesului. În sala tribunalului a fost adusă și mama lui Victor, care a plâns pe toată durata ședinței. Procurorul i-a acuzat de constituirea într-o organizație ilegală îndreptată împotriva societății comuniste, că au spus bancuri cu Hrușciiov și cu alți lideri comuniști, că au criticat politica partidului comunist și că au purtat o serie de discuții anticomuniste. „Aveți în față o organizație nazistă!”, a zis procurorul, fluturând cartea „Mein Kampf” a lui Hitler și mai afirmând că ea a fost citită de toți cei din boxa acuzaților. A cerut pentru ei sentința maximă. Victor a mai fost acuzat că a scris împotriva ocupației sovietice și a interzicerii Bisericii Greco-Catolice. El a fost condamnat la zece ani de detenție, iar colegii lui între șase și opt ani.

Imediat după proces, a fost încarcerat la Jilava, în Fortul nr. 13, într-o celulă cu alți aproximativ 120 de deținuți, dormind câte doi într-un pat.

În august 1959, a fost transferat, împreună cu alți condamnați, în lagărul pentru deținuți politici de la Stoienești, situat pe Insula Mare a Brăilei. Lagărul adăpostea aproximativ 2000 de deținuți, în barăci rudimentare pentru câte 800 de deținuți, mobilate cu paturi metalice cu trei etaje fiecare, deținuții dormind câte doi în pat. Condițiile de igienă erau ca și inexistente: nu erau băi, nu era săpun, dejecțiile erau deversate

din hârdaiele în care deținuții își făceau necesitățile peste noapte, în gropi deschise, acoperite doar cu crengi de salcie aflate în curtea lagărului, în apropierea barăcilor. Când o groapă se umplea se făcea alta, iar când în curte nu mai aveau loc, se mutau barăcile. Deținuții munceau din greu, manual, de dimineața până seara, la ridicat de diguri și săpat canale pe insulă. Se îndiguia insula și se desecau bălțile de pe ea în vederea transformării ei în teren arabil. Măncarea era total neîndestulătoare, disciplina era foarte strictă, iar pedepsele foarte aspre pentru abateri sau neîndeplinirea normelor de muncă. Gardienii erau niște brute, iar soldații puși să-i păzească pe deținuți nu se dădeau nici ei în lături să-i jignească sau să-i lovească pe deținuți. Din cauza subalimentației și a eforturilor fizice mari la care erau obligați, foarte mulți deținuți au devenit distrofici, iar unii dintre ei au murit.

Pentru o scurtă perioadă de timp, din cea în care a fost deținut în lagărul de la Stoienești, Victor a fost numit doctorul lagărului, calitate în care deținuții au remarcat la el priceperea, sacrificiul și dragostea de oameni, calități care n-au convenit conducerii lagărului și au determinat schimbarea lui imediat când au avut cu cine. În perioada când el era doctorul lagărului, în 1960, șobolanii numeroși care roiau în jurul gropilor cu dejecțiile deținuților, au provocat în lagăr o epidemie manifestată prin temperaturi mari, însoțite de toropeală, care netratată putea cauza moartea. Sute de deținuți au fost victime ale acestei epidemii. Cunosând cauza ei, Victor a reușit să convingă conducerea lagărului ca dejecțiile să fie transportate zilnic în afara lagărului.

La sfârșitul lui 1961, lagărul de la Stoienești a fost desființat, iar o mare parte dintre deținuți, printre care și Victor, au fost mutați în lagărul de la Salcia, iar la începutul lui 1962, în lagărul de la Strâmba, ambele aflate pe Insula Mare a

Brăilei.

În lagărele în care a fost internat Victor, printre deținuți au fost mulți alți intelectuali, condamnați din cele mai diverse motive, unele dintre ele, de-a dreptul puerile sau ridicele. Erau acolo experți în limbi străine, literatură, istorie, filozofie etc. În barăci, între paturi, luau naștere, ad-hoc, adevărate micro academii sau cluburi. Între paturi, preoții aflați printre deținuți, oficiau, duminicile sau cu prilejul unor sărbători, slujbe religioase. Și pe șantier, reușind să înșele vigilența gardienilor, se organizau așa-zisele „Academii în roabe”, în cadrul cărora dezbăteau tot felul de probleme mari, demne de o adevărată academie.

De la Strâmba, Victor a fost transferat la Svitstofka, un lagăr dintr-o localitate de lipoveni din Delta Dunării, iar de aici în lagărul de la Grindu, situat, de asemenea, în Deltă, iar de acolo la Galați, unde au fost imbarcați într-un tren cu destinația Gherla, unde au ajuns în preajma Crăciunului din anul 1962.

La Gherla a fost încarcerat într-o celulă împreună cu alți 50 de deținuți, majoritatea în vârstă de peste 60 de ani. Câțiva dintre ei se constituiseră într-un guvern al României în exil. După ce l-au cunoscut bine pe Victor, i-au oferit postul de ministru al sănătății în acest guvern. Deținuții de aici lucrau în fabrica de mobilă a închisorii. Închisoarea avea și un spital cu 200 de paturi. Victor a fost numit doctor la acest spital, însărcinat să se ocupe de tuberculoși. A fost mutat într-o altă celulă și și-a pierdut funcția de ministru în guvernul din exil. S-a achitat de sarcinile lui de doctor cu mult devotament și s-a făcut stimat de deținuți.

În 1963, în închisoarea de la Gherla, și probabil și în alte închisori, a început un amplu proces de reeducare al deținuților, diferit, dar nu mai puțin infam, de cel criminal, experimentat la Pitești. Deținuților li s-au distribuit ziare în fiecare dimineață și li s-a creat

acces la librăria închisorii. Dintre ei au fost recrutați câțiva instructori. Vor fi considerați ca reeducați cei care vor fi în stare să demaște dușmanii clasei muncitoare din rândul cunoscuților și chiar a propriilor familii. Acestora li se vor reduce pedepsele. Din păcate, mai mulți deținuți au cuplat la această mârșăvie. Majoritatea însă a refuzat să o facă. După câteva luni, experimentul a eșuat.

La 24 iunie 1964, după ce a efectuat cinci ani și opt luni din pedeapsă, Victor a fost eliberat. La eliberare i s-a cerut să devină informator al securității, dar a refuzat. A ajuns la București, a încercat să intre în posesia diplomei de medic. A fost refuzat pe motivul că are o restanță la examenul de marxism-leninism inclus în examenul de stat. S-a declarat de acord să dea acel examen. I s-a spus că va trebui să repete întregul examen de stat. A fost de acord și cu asta, dar nu i s-a aprobat, drept pedeapsă pentru refuzul lui de colaborare după eliberarea din închisoare. I s-a oferit un post de asistent medical la un dispensar într-un sat departe de București, pe care, neavând încotro, l-a acceptat.

În 1964, după eliberare, își vizitează familia din Bănișor. Este primit cu ostilitate de preotul ortodox din sat și de către miliție. Este acuzat că instigă la activități catolice.

În august 1968, Victor a făcut o vizită cardinalului Iuliu Hossu, care avea domiciliu forțat la Mănăstirea Căldărușani, situată la 40-45 km de București, în semn de recunoștință pentru cel căruia îi datora ieșirea lui în lume și începutul instruirii lui.

După trei ani de la eliberarea din pușcărie, Victor a obținut aprobarea să-și dea din nou examenul de stat. Îl dă și intră în posesia mult râvnitei diplome de medic. Devine medic de circumscripție la țară. E tot ce i s-a oferit. Populația locală l-a iubit pentru devotamentul de care a dat dovadă pentru cei pe care a trebuit să-i trateze. El a con-

Victor Gordan

tinuat să fie supravegheat și suspectat de activități anticomuniste și antistatale, tracasat și hărțuit de Securitate. Asta l-a determinat să se hotărască să fugă din țară, în Occident. Face două încercări, ambele prin Iugoslavia, pe uscat, pe jos. Prima eșuează, cea de a doua reușește.

Prima încercare o efectuează solitar, în noaptea de 22 septembrie 1968, pe un teren necunoscut, pe ploaie și fără busolă. Băjbăie o noapte întreagă în căutarea graniței fără să o găsească. Spre dimineață s-a ascuns într-un tufiș, hotărât să-și petreacă acolo ziua, să se orienteze și să reia trecerea frontierei în noaptea următoare. Este descoperit însă în ascunzișul său de un... cal, este arestat, încarcerat la Timișoara, judecat și condamnat la trei ani de închisoare. Face recurs și pedeapsa i se reduce la un an, din care execută nouă luni, în închisoarea de la Aiud.

După eliberare, în august 1969, se reîntoarce în București, lucrează în construcții până în martie 1970, după care obține repartizarea sa ca doctor de circumscripție în satul Optași din județul Olt. Nu renunță la intenția de a părăsi țara. Se asociază cu Steve, un tânăr pe care l-a cunoscut în închisoarea de la Aiud. Fac împreună o pregătire minuțioasă, procurându-și tot ce aveau

nevoie, inclusiv o busolă. Hotărâsc data plecării pentru 28 august 1970. Au făcut autostopul până la Râmnicu Vâlcea, au călătorit cu trenul până la Timișoara, de unde au mers pe jos, pe câmp, până în apropierea zonei de frontieră, unde au așteptat să vină noaptea pentru a merge mai departe. Odată cu înserarea, pornesc la drum. Urmează o descriere amănunțită și palpitantă a traversării frontierei care a durat două nopți. În prima noapte au traversat o linie de frontieră falsă, după care nu și-au dat seama unde e cea adevărată. Au stat în ziua următoare ascunși, s-au orientat și au atacat adevărata linie de frontieră în noaptea următoare. Reușesc s-o treacă, la ora 4,30 dimineața, în ziua de 5 septembrie, făcând primii pași pe pământ iugoslav.

De teamă că sârbii ar putea să-i

extrădeze către autoritățile românești de graniță, s-au hotărât să nu se oprească până în Italia și să străbată toată Iugoslavia pe jos, în timpul nopților, evitând să vină în contact cu vreo persoană. Traversarea a durat până pe 19 septembrie, când au pus piciorul pe pământ italian în prejma orașului Trieste. Au mers pe jos, în total 20 de zile.

La Trieste, s-au predat autorităților și au fost internați într-un lagăr pentru refugiați. Victor a reușit să obțină o viză pentru SUA și în ziua de 2 martie 1971, s-a imbarcat pe un avion Al Italia cu destinația New York City.

În America, Victor s-a căsătorit, a învățat engleza, a obținut licența americană în medicină și trei certificate în trei specializări medicale și, așa cum mărturisește el, „mi-am câștigat respectul social și profes-

ional”. Pe soția lui o cheamă Alice și este născută în America. Împreună au doi copii, Ana și Patrick, și un număr neprecizat de nepoți.

Printre realizările profesionale de excepție ale lui Victor, la loc de frunte este descoperirea *Sindromului din Golful Persic*, care a fost cauza îmbolnăvirii militarilor ce luaseră parte la Războiul din Golf (1990-1991). De fapt, el a demonstrat că îmbolnăvirea acestor militari s-a datorat mediului toxic existent acolo în timpul conflictului militar.

Sunt mândru de consăteanul meu Victor Gordan. Este un exemplu de verticalitate umană, de cinste, corectitudine, demnitate, omenie, îndrăzneală, putere de sacrificiu. Îi urez, pe această cale, ani mulți cu sănătate și fericire de aici înainte, lui și familiei sale!

Poetul – un Robinson naufragiat

(urmare din p. 18)

unele din altele. Versurile sunt pe de o parte o radiografie a febrilității intrinseci, pe de alta oglindire, irizare a trăirilor, iar poetul un Robinson naufragiat pe insula logosului, rătăcitor, captiv al propriilor obsesii, o insulă presărată cu capcane ale ludicului, ale paradoxului, ale unei convenții ce se hrănește din propria-i substanță: „tot mai greu/ să trăiesc/ ca un robinson cruso/ într-un zgârie-nori/ citind/ doar ziarul/ local și independent/ așteptând un final iluzoriu”, „la masa mea/ stă singură/ singură-/ tatea”.

Destinul poetului contemporan este osirian. Muștilat de neputințe, ros de angoase, poetul pornește într-o căutare a eului însingurat, risipit în universul decăzut: „o/ gheară de sânge/ e-ntreg/ universul”, „a rămas cu mine/ în alb îndoliată/ fără mâine/ și fără victorii/ singurătatea frumoasă”, „mă aflu mereu/ într-o gară pustie/ cu mâinile-mi slabe împing/ o mare cantitate de zori/ pe șinele ruginite”, „singur printre scoici/ și uscate/ alge/ pe catarge/ încă mai cred/ în valul/ care/ la țarm stingher/ va readuce/ suava/ patimă bălaie”. Imaginea poetului reconstituit din fragmente și stări redă reintegrarea sub o formă mai elevată cu semnificații spirituale. Este re-

dobândirea libertății interioare a poetului, evadare din insula solitudinii, refăcându-și, la modul mirabil, ființa în și prin cuvânt. Singurătatea, resimțită ca un vid social, ca o disoluție, e abordată uneori printr-o simplitate bucolică: „pe nesimțite a pătruns/ în odaia mea/ primăvara toată/ cu flori albe de/ cireș la rever/ verde și/ voioasă/ ia loc”. Atras, deopotrivă respins de cotidian, poetul îl abordează într-un dublu registru, pe de o parte satiric, pe de alta într-o rafinare a expresiei de o atență ținută stilistică: „europa – văduva neagră/ cu bunăstare/ amenință// revoluție/ involuție/ disoluție/ nori de plictis/ pe un cer/ românesc”; „ploaia cade/ pustiu/ în oraș// tremură/ stele ascunse/ în trena pădurii// orice gând/ e/ o lacrimă”, „racii/ însetați de iubire/ pot să ucidă/ racii/ sunt mari singuratici/ într-o lume străină” (*Poemul racilor*).

Raportul de continuitate în *Floreta de exercițiu* este evident atât la nivelul vocii lirice, care își păstrează tonalitatea gravă de la un volum la altul, cât și la nivel tematic-structural. Confesiunea este situată în afara patosului, iar simplitatea discursului întreține mesajul poetic brodat pe o microrealitate angoasantă pusă în lumină printr-o sensibilitate metaforică.

Primăvara Poeziei XVII

A Költészet Tavasza (3)

**MARCEL
LUCACIU**

Floreta de exercițiu

dacă eu nu...
tu ești

aleargă-n artere
numai vântul dement
ferecat în clepsidre
timpul nostru e mort
ating doar privirea...
rămân bătrâne
cuvintele
albe și neînarmate
drept o
floretă de exercițiu –
prețul tăcerii

tu ești...
dacă eu nu

Vívóedzés

ha én nem
te létezel

csak a bolond szél
jár az ereken
vázorákba zárva
a mi időnk halott
csak a tekintet érintik
maradnak éltesek
a fehér és fegyvertelen
szavak
mint egy
vívóedzés –
a hallgatás ára

te létezel
ha én nem

Traducere de/fordította Halmosi Sándor

**ALICE VALERIA
MICU**

pseudofabulă cu tine

nu te învață
nimeni
să trăiești
în afara mea

între viață și moarte
între azi și mâine
între unu și doi
există
un loc unde
ne mutăm
o dată pe an
cu casele străbunilor
cu gliile mustind de iarbă
trăim
trăiesc
trăiești
îți împrumut
ficatul
pentru câteva ore
îmi cedezi
toate spaimile
de a nu trăi
în întregime
diluezi
o sută douăzeci de ani
prin plămânii mei

un aer violet
agonizează pe covor
te desprind

cu greu din diafragmă
locul dintre
unu și doi
explodează
la o simplă atingere

a doua zi
este
mereu una
lipsită de formă un
rest de aer violet peste
clavicula dreaptă un
rest de aer violet peste
casele străbunilor un
rest de aer violet peste
iarba moartă și
ficatul
ți se îngroapă
în cămașa
ce-a stat
câteva ore
pe scaunul meu

între o altă viață
și o altă moarte
n-ai să mă găsești
între
unu și doi
vor fi
mai multe locuri
și vei uita
să trăiești
înăuntrul meu
chiar dacă nimeni
nu te-a învățat
să trăiești
în afara mea

la gândul acesta
nu mai știi
să respiri
se termină
ziua
noaptea
nu mai începe
între azi și mâine
e un soare istovit
mai trăim
mai trăiesc
mai trăiești
sau ni se pare măcar

áltanmese, veled

senki sem
tanít meg rá
hogya rajtam kívül
élj

van egy hely
élet és halál
ma és holnap
egy és kettő között
egy hely ahova
évente egyszer
elköltözünk
az ősök házaival
a fűtől duzzadó sírokkal
élünk
élek
élsz
kikölcsönzöm
májamat
néhány órára neked
átadod nekem
a nem teljesen
élés
összes rémületét
feloldasz
százhusz évet
tudomén át

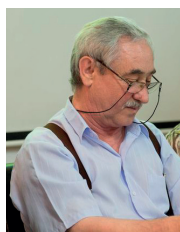
egy ibolyaszín levegő
agonizál a szőnyegen
nagy nehezen
kihámozlak a rekeszizomból
az egy és kettő
közötti hely
egyetlen érintéstől
felrobban

a második nap
egy
mindig
alaktalan egy
ibolyaszín levegőmaradék
a jobb kulcsontomon egy
ibolyaszín levegőmaradék
az ősök házai fölött egy
ibolyaszín levegőmaradék
az élettelen fű fölött
a májad
beletemetkezik

az órák óta
a székesen
heverő
ingbe
egy másik élet
és egy másik halál közt
nem talál sz majd rám
az egy és kettő
között
sok hely
lesz
és el fogsz
felejtteni
bennem élni
még ha senki sem
tanított meg rá
hogyan rajtam kívül
élj

erre a gondolatra
már nem tudsz
levegőt venni
befejeződik
a nap
az éjszaka
már nem a ma és a holnap
között kezdődik
egy megfáradt nap
még élünk
még élek
még élsz
vagy legalábbis nekünk úgy tűnik

Traducere de/fordította Halmosi Sándor

**VIOREL
MUREȘAN**

...Idem est...

era de piatră neliniștea în muzeul acela din salzburg
când un soare gol bătea deasupra noastră

eu continui să fiu craniul lui wolfgang amadeus
mozart

în vreme ce tu
pe rând erai
floare-de-urzică
păianjen
bufniță
pereche de ochelari
și clapele de la clavecin
având exact aceeași culoare
cu craniul gol de sunete al lui mozart

...Idem est...

szoborszerű izgatottság abban a salzburgi múzeumban
ahol a halott nap pislákol a fejünk fölött

én továbbra is wolfgang amadeus mozart koponyájának
képzeltem magam
miközben te
hol csalánvirág
hol pók
hol bagoly
hol szemüvegkeret
hol a csemláló billentyűje voltál
ugyanolyan színű
mint mozart hangtalan-halott koponyája

Traducere de/fordította Lővétei László László

**ION
PIȚOIU-DRAGOMIR**

Lied

tocmai atunci am văzut cum Lucifer
și umbra lui își disputau cele zece coap-
se ale tale – de la masa vecină din ba-
rul unde ne încoronăm zilnic frumoasa
aceea cu gluga mov îmi destrăma tot sân-
gele (zâmbetul ei ca mângâierile unui
izvor privirea ce împrumută florilor
sidef o fremătare ușoară a pleoapelor
ca un nufăr sărutat de lună!...)
până și spuma din halbe s-a în-fiorat
sfârșiau telefoanele mesenilor totul vibra

ca un murmur de frunze atunci i-am
zărit sub pelerină vârful unei coase bine
ascuțite mi-am amintit dintr-odată cum
într-o simfonie de octombrie
mi-ai șuierat fericită: „Doar
pe mine m-a salvat de la
moarte – cândva – un șarpe de jad!”

Lied

és íme láttam ahogy Lucifer
és árnyéka tíz oldalbordád fölött
vitázott – a bárban ahol naponta
megkoronázzuk magunkat
a szomszéd asztalnál ülő mályva-
szín csuklyás szépség fölforralta
a véremet (mosolya mint a forrásvíz
simogatása tekintetétől gyöngy-
háragyogású a virág szempillái
könnyű rezdülése mint a
holdfény csókoltá tavirózsa!...)

még a söröskorsók habja is beleborzongott
rizegtek az asztaltársak telefonjai minden
vibrált mint a levélzuhogás és íme láttam
a nő köpenye alatt az élesre fent kasza
hegyét rögtön eszembe villant ahogy
egy októberi szimfóniában
boldogan suttoztad: „Csupán
engem mentett meg a haláltól
– egykor régen – egy jade-kígyó!”

Traducere de/fordította Lövetei László

**SILVIA BODEA
SĂLĂJAN**

O mie de daruri

o mie și una de stele
din cerul ce ocrotește iubirea
îți pun acum la picioare
să-ți lumineze cărările
întoarcerii
și ploaia de vară
din armonia îmbrățișării
luminii cu șoapta amurgului

o mie și una de stele
va înflori în aripi
albastre

iar dintre toate
dintre toate tăcerile noastre
doar tu vei înțelege surâsul
unui înger întârziat
ce ne-a adus frângerea
pâinilor

ne vom odihni
la limita de sus a luminilor
sub arcu aceluiasi curcubeu
ca două jumătăți de inele
în pâinea și sarea
pământului

Ezeregy ajándék

az égből mely óvja a szerelmet
ezeregy csillagot
hordok a lábaidhoz
hogy megvilágítsa
ösvényeidet vissza hozzám

s a nyári eső
a fény és az alkony suttogásának
öleléséből
ezeregy csillag
nyílik majd ki
kékszárnú virág

és minden egyes
hallgatásunkból
egyedül te hallod majd meg
észre egy elkésett angyal
nevetését aki
a kenyér megtöretését
hozta el

a fények felső határán
pihenünk ugyanannak
a szivárványnak a boltíve alatt
egy gyűrű két fele
a föld kenyérében sójában

Traducere de/fordította Demény Péter

**DANIEL
SĂUCA**

Variațiuni pe o temă impusă

I.

Scriam așa:
sărutul aruncă în aer
gura raiului –
ne-mărginirea-i
legată cu sfoară
Astăzi nu mai scriu așa:
sărutu-i putrezit în eter
în gura raiului
șobolanii plesnesc de fericire

II.

Scriam așa:
ți-ai rătăcit coapsele
amurgul din poveste latră
am îmbătrânit
buzele noastre se plimbă agale,
aici, lângă noi
Astăzi nu mai scriu așa:
ne-am rătăcit buzele
în amurgul de lângă noi

III.

Scriam așa:
Albite-ți sunt firele de aur
sărut și taină
mă inviți la primul nostru tango ferice
îmbrăcați în lacrimi
ne luăm zborul
spre cerul de ieri
Astăzi nu mai scriu așa:
nu mai suntem îmbrăcați în nimic
nici în lacrimi, nici în cer
nu mai zburăm
doar plângem
doar plângem
doar plângem
în dansul vieții și al morții
în tainele firelor de aur
în ochii răstigniți
lângă dumnezeul iubirii

Variációk megadott témára

I.

Ezt írtam egykor:
a csók képes fölrobbantani
a mennyország kapuját –
egyetlen cérnaszálon lóg
a határtalan
Ma már nem ezt írom:
a csók megrothadt az éterben
a mennyország kapujában
patkányok repesnek a gyönyörűségtől

II.

Ezt írtam egykor:
tévútra vittek combjaid
ugat a mesebeli alkonyat
megvénültünk
ajkaink mellettünk
kényelmesen sétálgatnak
Ma már nem ezt írom:
tévútra vittük ajkainkat
míg sétálgattunk az alkonyatban

III.

Ezt írtam egykor:
megőszültek aranyfürtjeid
a csók és a titok
fölkérsz az első tündéri tangóra
könnybe öltözötten
röpülünk a tegnapi
ég felé
Ma már nem ezt írom:
nem öltözünk már se könnybe
se semmibe
se az ég felé nem röpülünk már
csak sírunk
csak sírunk
csak sírunk
az élet és a halál tánca közben
az aranyfürtök titkain tűnődve
s csak a szerelem keresztrefeszített
istene kísér tekintetével

Traducere de/fordította Lovétei Lázár László

(Din antologia bilingvă *Primăvara poeziei - XVII - A Költészet Tavasza*, apărută la Editura Caiete Silvane, cu ocazia Festivalului internațional „Primăvara Poeziei”, ediția a XVII-a, Zalău, 4-6 mai 2017).

Paula Ecaterina ZĂHAN

cls. a XI-a, Colegiul Național „Vasile Lucaciu”, Baia Mare

***

Inima mea e împrăștiată prin toate ramificațiile corpului
Bubuitul ei nu mai adie azi
Acum zgâlțâie doar cioburile răsfrate
Trupul meu plânge

Aerul îmi respiră golul
Pustiul din mine miroase a lacrimi moarte
Noi așteptăm să sece izvorul
Acum sfârșitul durează mai mult

***

Cad în soartă
Mă-mbăt cu viață
Cuvintele mi-s lacrimi
Spală tot ce-am fost

Azi sunt, pur și simplu,
Nu mai cer viață cu sens,
Nu mai plâng fără lacrimi,
Aerul nu-mi mai strivește bătăile inimii

Deși fluturii mei s-au dus,
Aripile au rămas
Le-am cusut pe hârtie și
Am zburat.

Enigma iubirii

Nu mă mai țin în viață decât florii clipelor lungi și
apăsate
Prin care inima se limpezea și în același timp se colora
Atunci până și apusul era un răsărit... al nopții
Trezea stelele din noi, stelele din mine.

Simțirile se îmbrățișau precum mâinile noastre
Totul era difuz, înmuiat în dulceață de endorfină
Azi fericirea se naște din ochii-mi albaștri,
Păcat... are gust sărat.

Acum frânturile putrede ale trecutului s-au dizolvat
Poate din pricina vechimii –
Au rămas microbi...
Prea periculoși ca să fie infimi.

Aici...

Acesta e tărâmul din inima mea,
Asta e lumea în care îți moare gândul,
Căci florile sufletului se trezesc,
Iar crucea ce-o porți îți e stâlp
Și amic ți-e cerul cu perle.

Acesta e drumul pustiu de munte,
Ce îți chinuie picioarele amorțite și sătule,
Căci mai bine mori trăind,
Decât să trăiești murind,

Mai bine vezi ploaia și fulgerul
Decât să nu vezi nimic.
Mai bine ești totul...
Decât să ai totul...
Și mai bine ascuți nimicul din tine
Decât pe cei plini – de ei.

Singură

M-am adăpat cu propriile-mi lacrimi
Căci am preferat un eu mai sigur.
Nu mai am pe mine decât mâinile ce făuresc,
Căci numai astea mă mai încălzesc acum,
Când nu e iarnă, dar totul e-ngețat... pe dinăuntru.
Nu mai am decât lumina ochilor,
Cu care mă prind de ce apuc real din lumea asta.
Nu mai am pe mine decât eul,
Înconjurat de nimicuri incerte, pământești.

Atunci

La început, pentru mine erai doar un nume
Până ce ai devenit totul
Și m-ai făcut și pe mine un tot.
Mi-am schimbat numele pentru tine,
Însă nu ai știut cât a însemnat.
...Și tot ai plecat.
Deși era prea devreme să dispari,
Era prea târziu să mai repari ceva.
În mine era zgomotul pustietății...
Plânsul durerii...

Tu, eu...

Cândva erai o piatră neclintită,
neerodată de atâtea lacrimi ce s-au scurs din ochii unui
înger, acum mort.
Acum ești doar o frunză pală,
ondulându-și veșnic dorul fără margini.
Cândva plângeai cu ochii veseli,
nu grei și adânciți în tine.
Acum zâmbești doar prin cuvinte,
Deși nu e, tu zici că-i bine.
Cândva trăiai o clipă-n ani
și te simțeai un veșnic... printre veșnic morți,
Acum respiri trăiri diverse,
dar toate-s goale – te sufoci.
Nu vrei să piei, dar parcă nici să fii
și te-amăgești cu verbul „a trăi”.
Degeaba. Căci tu trăiești doar ca o plantă, inferioară,
pe care zici că soarta calcă.
Respiri un șir de reguli certe,
apoi vomți amar durerea, ca pe-un microb haotic.
Pe urmă, te străduiești să fii,
deși ai vrea să nu, căci nu ești tu...

Victoria CRIȘAN

cls. a IX-a, Colegiul Tehnic „Al. Papiu Ilarian”, Zalău

Ploaia de cireșe

Ești doar un suflet
plin de dezordine
ascuns îndărătul
unui mecanism
înveșmântat în carne

*

O, tu
condamnat la conviețuire
cu miliarde de entități
în această falsă eternitate
monotonă și cruntă

*

Un alter-ego
dintr-o lume îndepărtată
va desface sigiliul
inimii tale

*

Pe boltă
un fascicul de lumină
– introspecția ta târzie

*

Sfere mici
au pornit un maraton
către pământ
– ploaia de cireșe

*

Nu vreau să fiu
un alt plic de ceai de cireșe
din cutia pe care-o porți
de-atâta vreme
în cuget

Viziuni

Anotimp – stagiune teatrală de
culori

copertă nereușită a vremii
caldul și frigul sunt doar lăuntrice

*

Trecut – tărâm apus
cerneală uscată a sufletului
amprentă-ntr-un tablou
fără sfârșit

*

Luna – cicatricea cosmologică
obrazul fisurat al pruncului-timp
fluxul și refluxul
în lacrima umanității.

*

Realitate – mirosul apei
al florilor uscate
al păcatelor
proaspăt spălate.

Mărțișor

Sfârșit de februarie
se lasă noaptea peste lumi.

Undeva, fonetica dezmiardă
ochiul cocostârcului.

Pe hârtie
segmente proporționale
îngenunchează
în fața unui pix.

Aici se agită
nu Romeo și Julieta
ci oul și găina
Dumnezeu și uni(c)versul.

Echinocțiul găfăie
o babă de cartier îl bârfește
– afurisită adunătură de atomi.

La cules de ghiociei

tot vorbind despre nimic și
imaginar
a mai murit
un infinit.

Portretul unui chip de porțelan

Sub stele căzătoare
iubitul implorând iluminarea
ascunsă-n cotloanele
întunericului.

Fără emoții
cu taine-n ochii bruni
de nimeni deslușite
îi așez chipul
în vasul de porțelan
de lângă pervazul
sufletului meu.

Supernova

M-aș plimba peste tot
prin universuri paralele
la cules de flori și meteori.

M-aș așeza apoi în Carul Mare
avânt să-mi dau spre alt pământ
pe care să-l cultiv cu levănțică.

La fereastra unui astru
aș sta la taclale cu Poseidon
despre chipu-ți de lacrimi.

Întregul metaforic și nesigur
își va stinge-ntr-un timp
chibriturile – unul câte unul
în inima mea.

(Cu acest grupaj de debut,
autoarea a câștigat Marele Premiu
al Concursului de creație literară
„Iuliu Suciuc”, ediția a XXII-a, Zalău,
2017.)

Nicoleta CRAETE

ultima religie

în pulsul meu
un animal sălbatic își face noduri și țipă
unde să mă mai duc
la capătul omului nimicul
nu mai cere pâine

mi-au spus că durerea mea e greșită
dar eu
am privit spaima în ochi și i-am aflat punctul g

lumea e un vârful de cuțit
în care mă arunc
e prețul ultimei iluzii

nud

în fiecare anestezie ratată
creștea câte un spital de nebuni
cu fața în jos
ochii lor tăiau iarba
din care să fabrice durerile noi
pentru piață

la paisprezece ani am murit
și
trupuri proaspete au început să nască
peste trupul cel vechi
cum
o perfuzie în drumul spre lumină
trecea
prin tot felul de stări

în fiecare durere amânată
țipete împachetate de vii
pe diverse mărimi

moartea face nudism pe o plajă sălbatică

la capătul lumii

cuvintele se îngheșuiau în lumina gălbuie a serii
ca bățile inimii

am întrebat-o pe femeia care locuiește în miezul
erorii
unde a pus lampa cu gaz a bunicii

ca să pot citi mâinile
mi-a spus că omul ia culoarea pământului
în ultima clipă
apa izbește vârful lumii
până când o auzi cum respiră

absentia

toate obiectele au înnebunit de tristețe
când le-ai atins
umblai cu palmele peste ochi
dar eu ți-am zărit chipul întins la maxim
pe ușă ca picioarele unui păianjen
zvâcnind de prea mult
ascult distanța din ele

cât să se-ntindă existența ta
un afiș mare la intrare
plecat să își vândă irealitatea

zilele ca o perfuzie

zilele se apleacă una spre alta periculos
de mult își varsă conținutul
paharul se umple

eu și o perfuzie pășim prin ziduri croșetând
din firele soarelui ce cad ca un acid
pe pielea albă o haină
pe care să mi-o așez peste ochi
până vii

ai un poem la colțul gurii

s-a scurs involuntar pe covor
odată cu firul roșu ce duce

târziu e prea devreme ți-ai spus
când toate mișcările sufletului
poartă măști tu porți vin

răstignit
în ace de brad
pe o scară

absurdul deschis

pentru o clipă
organele ei au luminat atât de tare încât
oamenii au aruncat instrumentele de tortură
din mână cu un zgomot deschis
și toți au putut vedea ușile atârând
de tavan prin care absurdul își croia drum
ca niște cărți ca niște răni niciodată
la fel de posibile

Jocul transparenței în deșertul de sticlă

Alice Valeria MICU

Poate că lumea, așa cum o vedem noi, e din ce în ce mai îndepărtată de frumusețea Paradisiacă a începutului, dar artiștii ne întind cu generozitate o lentilă prin care ne arată lumea așa cum o văd ei, felia de univers construită din viziuni și forme, idei și culoare, cuvânt și suflet.

Pentru Alexandra Mureșan sticla este materialul în jurul căruia trăiește, muncește, experimentează, creează și îi învață și pe alții să facă asta. Ea vede partea frumoasă a sticlei în lucrări elaborate și ne arată tuturor ceva din ceea ce vede ea dincolo de poarta creației. Forme scurse parcă dintr-o altă lume, universuri suprapuse pe care ea le strânge în pumn și le eliberează apoi după voința și viziunea ei, împletite cu frumoasa sălbăticie năvălășă a nisipului încremenit în lumină.

Lemnul, piatra, lutul, pânza, hârtia, culoarea sunt materiale care s-au supus docile omului, dar sticla e un domeniu greu, pentru că ține foarte mult de tehnică și tehnologie. La sticla suflată e necesar un cuptor cu gaz, unde sticla se topește, până ajunge la consistența mierii de albine. Ca să poți lucra, să fie maleabilă, e necesar ca sticla să fie mereu încălzită, să ardă cuptorul. Și nu, nu e o metaforă a spiritului creator. Sau nu numai.

Apoi, există sticla prelucrată prin fuziune, unde artistul pune sticla rece și formele, iar temperatura cuptorului este reglată să crească și să scadă apoi treptat. La final, sticla e topită și e în forma pe care a imaginat-o sau pe care a dorit sticla să o ia. Din nou, nu e o metaforă a științei fermentată de nevoia dezvoltării permanente. Sau poate e.

În lumea nisipului care cuvântă

Ceramica și sticla nu se împacă prea bine cu manicura elegantă. Îi privesc Alexandrei degetele. Poartă urmele muncii, a căldurii mari din atelier, a materialelor, a uneltelor pe care le folosește. Sunt degetele care au adus premiul Jutta Cuny-Franz Memorial Award în România, în 2013.

Cum e să sacrifici confortul fizic pentru munca asta?

Alexandra Mureșan: Mie mi s-a potrivit foarte bine, am fost mereu mai băiețoasă din fire. Faptul că pot să-mi murdăresc hainele în care lucrez, că nu am o pereche de încălțăminte care să nu poarte urmele atelierului, pe mine mă face fericită. Mi se pare cre-

ativ să nu țin cont că mi se rupe o unghie dacă ridic negativul sau dacă lucrez un ghips. Îmi amintesc, ca studente, când la sfârșit de an ne-am dichisit și noi pentru festivitate, un profesor a exclamat: „Vai, avem și noi fete la departamentul de ceramică! N-aș fi crezut!”

De unde începe o lucrare? Cum se naște ea?

Alexandra Mureșan: Hmm, o lucrare se naște în cap, în mintea ta. O vezi. Dar ideea ei se naște din probe. Faci experimente, vezi cum reacționează materialul, e ca la cuptorul de pâine: pregătești tava și aluatul, în acest caz sticla. Eu am lucrat mult cu plasa rabiț, puneam deasupra sticla și îi dădeam diverse temperaturi. Uneori se topea mai puțin și curgeau niște lacrimi. Alteori se topea mai mult și ieșeau fire. Ori se topea totul, aveam jos o formă, iar sus nu mai rămânea nimic. În unele probe văd câte ceva care trezește în mine o poveste. Atunci încep să țin ideea,

încep să-mi imaginez lucrarea, o văd în mintea mea și pregătesc toate condițiile. O pun la cuptor și iese total altceva decât mi-am imaginat.

Folosești pigmenți?

Alexandra Mureșan: Uneori da, mama îmi reproșează adesea că nu folosesc mai multă culoare în lucrările mele. Mie îmi place mult transparența asta a sticlei și jocul dintre mat și lucios, opacitate și transparență, în lipsa culorii. E posibil să fi pornit de la vechiul deficit tehnic, pentru că pigmenții pe care îi aveam erau într-o gamă de culori prea puțin variată, iar ceea ce ieșea nu se potrivea cu ce aveam eu în cap despre cum trebuie să arate lucrarea. Sticla transparentă m-a atras mai mult, am putut să lucrez mai bine cu ea, să mă apropii mai tare de ceea ce gândeam.

Less is more?

Alexandra Mureșan: Da, parcă e o liniște, o acuratețe în transparența sticlei, care pe mine mă atrage mai mult decât orice. Mai este și verdele acela pe care îl obții fără pigmenți... Am câteva lucrări în care am utilizat culoare, am topit sticle de bere, da sunt câteva.

Ce calități îi trebuie unui artist ca să lucreze sticlă?

Alexandra Mureșan: Aaaa, în primul rând răbdare, dar e în funcție de tehnică. La cuptorul de suflat, pentru că sticla e moale, trebuie să fii prezent acolo, să ai spirit de moment, să fii ager, ai mare nevoie de spontaneitate. Odată ce ai învățat și stăpânești tehnica, trebuie să știi ce vrei să faci. La cuptorul de fuziune pui obiectul și trebuie să ai răbdare să se răcească, pentru că nu poți vedea ce e înăuntru, în total cam două zile de creștere și descreștere a temperaturii. Până ajungi să vezi obiectul, poți doar să-ți imaginezi și treci prin tot felul de stări, te gândești că poate ieși cum ai dorit sau nu, și cum am spus, de cele mai multe ori nu iese, dar ești curios să vezi cum arată.

Hahaha, adică la fuziune pui un tort la cuptor cu blat, cremă și glazură, dar nu vezi decât după

două zile cum e?

Alexandra Mureșan: Da, așa e. Uneori nu am răbdare să se răcească de tot, de fapt, nu am nicio dată răbdare, iar pe la 100 de grade, ridic capacul să arunc un ochi. Uneori iese cu câte o fisură din această cauză și regret.

E o școală a răbdării?

Alexandra Mureșan: Da, sticla în sine e o școală. Te disciplinează. Mă gândeam demult, ce întâlnire paradoxală a mea cu acest material, suntem atât de diferite! Sticla are disciplină, are reguli. Dacă nu o coci ca lumea, se sparge, trebuie să fii calm, iar eu sunt total haotică, agitată, mă grăbesc... Dar am tras un pic de sticlă spre mine și ea m-a tras puțin spre ea. Am învățat să am răbdare, am învățat care îi sunt limitele și până unde pot merge cu ea, dar nu simt că i-am epuizat potențialul, nici vorbă. E muncă de o viață și cred că după încă trei zile peste ea, îți mai arată ceva.

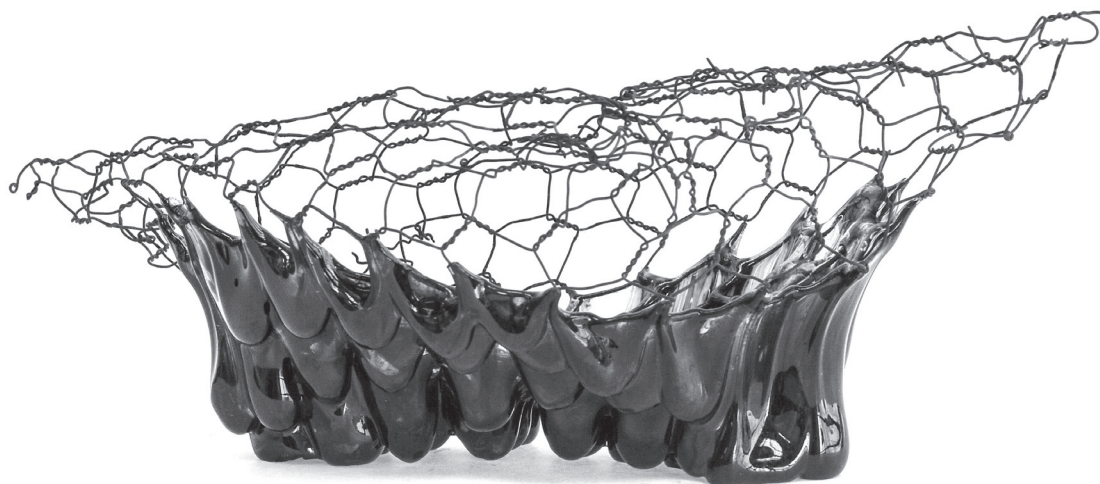
Ce ai învățat de la sticlă în afară de a exersa răbdarea?

Alexandra Mureșan: Disciplina. Nu știu, e o întrebare dificilă. Am învățat spontaneitatea la cuptorul de suflat, m-a făcut să gândesc pe moment, pentru că eu sunt cam nehotărâtă. Munca acolo m-a forțat să decid pe loc, dar nu m-a împlânzit. Tot mi se mai sparge câte un obiect, mai dau rateuri.

Cred că mai degrabă te-a învățat să ai o ordine în dezordinea ta.

Alexandra Mureșan: O, da, asta e cea mai bună definiție! Tata spunea o chestie asemănătoare. Avea mare dezordine pe birou și când îi făceam ordine acolo, nu mai găsea nimic. „Voi nu știți că dezordinea e ordinea mea?” așa ne certa.

Dacă nu ați intuit până acum, tatăl ordonat-dezordonat nu este altul decât Ion Mureșan, poetul. „Cartea Alcool” nu putea fi scrisă decât de tatăl celei care știe să facă din sticlă forme neasemuite, deloc pregătite să adăpostească în pântec altceva decât alcoolul

viziunilor și al transparenței.

Să revenim în atelier, după ce una din probe ți-a sugerat o poveste pentru o lucrare. Ideea rămâne la nivel mental sau o așterni pe hârtie?

Alexandra Mureșan: Multe idei ajung schițe, dar nu întotdeauna reușesc să desenez ce am în cap. Ceea ce am învățat este să fac machete, pe cât se poate, 1 la 1, mă ajută să înțeleg și să adaptez dimensiunile lucrării, ca să corespundă ideii mele. Așadar, după probă urmează schița, macheta din polistiren, probe multe, concentrate pe formă, și de acolo începe realizarea propriu-zisă a lucrării. Pentru probele de material poți folosi sticlă-praf, sticlă de geam, sticlă suflată pe care o poți retopi și alegi care dintre ele se potrivește mai bine viziunii tale. E un proces lung, acesta al probelor, ele durează cam o lună, în funcție de mărime. Cu sticla nu poți lucra repede și asta e o altă dimensiune a răbdării pe care o exersezi, altfel riști. O mișcare greșită din cauza oboselii și poți rata o lucrare pe care ai muncit o săptămână-două, o fi surezi, o crapi, o scapi... De asta eu lucrez cam o lună efectiv.

Așadar capturezi idei, dezvolti concepte în sticlă, precum insectele surprinse în chihlimbar...

Alexandra Mureșan: Da, uite, lucrarea cu conuri pe care ai văzut-o în expoziție face parte dintr-un proiect de master, care a evoluat ca o serie. Ideea era modul în care oamenii interacționează prin priviri și cum se evită uneori, alteori se provoacă... Felul în care privești pe geam, privești prin sticlă. Tot de la filosofie mi se trage, că privirea nu e ceva palpabil, iar eu am încercat să redau privirea printr-un con, cu toate firele acelea care se adună într-o intenție și intenția într-o privire. Pentru mine conul a reprezentat privirea și când totul a fost clar, ideea limpezită, am început să mă joc cu conurile. Elementele acelea subțiri, firele, le-am obținut tot în probe și domnul profesor Semenescu ne spunea că odată stăpânită o tehnică, trebuie să vezi cum o aduci în zona personală. Mulți artiști pot utiliza acea tehnică, dar contează modul în care tu faci să fie a ta, o personalizezi și îi oferi o identitate. Așa a început povestea conurilor, *Jocul privirilor*, cum i-am spus. Contează câte straturi de sticlă pui în formele de ghips, contează dacă temperatura e 850 sau 855 de grade, pentru că fiecare variație duce la un rezultat diferit. Amplasarea contează, dacă e într-un anumit colț al cuptorului, piesa se schimbă, de aceea fiecare e unică, mereu apar elemente variabile care modifică puțin lucrarea și așa vine o idee.

Și atunci o lucrare se naște din alta?

Alexandra Mureșan: Da, din coasta unei lucrări vechi se naște una nouă. Și acum, în timp ce pregăteam expoziția mi-a venit ideea pentru trei lucrări noi, altă dată seara, pe stradă, într-o zonă cu pavaj dezordonat am văzut cu ochii minții sticla mea, instalată... Am făcut schița și urmează să fac o lucrare

cu pavajul care urcă pe pereți.

Sticla ți se pare mai capricioasă decât ceramica?

Alexandra Mureșan: În parte da, se apropie de porțelan. Dar sticla e mai rece, nu chiar mai elegantă, dar e îngâmfată, și nu neapărat în sens peiorativ. Lutul a fost prima dragoste, iar sticla e a doua, dar nu am încetat să iubesc niciodată lutul. M-ar tenta sticla de cristal și sticla diacronică, pe care lumina cade și reflectă două-trei culori. De fapt, nu mi-ar ajunge viața întreagă să experimentez toate tehnologiile sticlei.

Faptul că duce lumina cu ea a contat când ai ales sticla? Cu ce te-a cucerit pe tine sticla?

Alexandra Mureșan: Cu provocarea, pentru că m-a lăsat să experimentez și unicitatea fiecărei lucrări, efectul pe care îl are materialul, transparența, luciul, faptul că îți oferă o dimensiune în plus, jocul dintre opacitate și lumină... E o dragoste cu năbădăi, dar e statornică. Nu e un material pe care îl poți domina total, încerci să îi dai o formă, dar de fiecare dată, un element se schimbă și dialogul acesta neașteptat cu materialul m-a convins. Înveți tot timpul câte ceva și îți rezervă surprize, așa că îți menține tot timpul sângele fluid în vene.

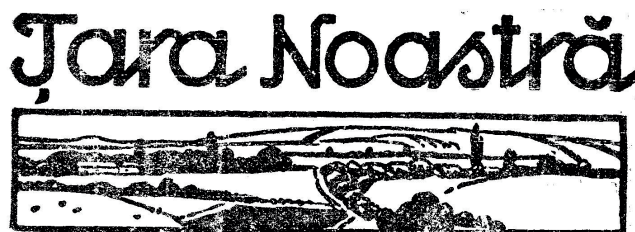
Italia mussoliniană reflectată în presa interbelică din Transilvania

Alexandru Bogdan KÜRTI

Prima dictatură fascistă din Europa, sub conducerea lui Benito Mussolini, a suscitât interesul presei românești din Transilvania în perioada interbelică. Fascismul, apărut în Italia ca o reacție la mișcarea de extremă stânga, dar și la ideile liberale, a fost o formă totalitară de guvernare, caracterizată prin naționalism, intoleranță față de alte partide sau mișcări politice, cult al personalității conducătorului, corporatism, teroare și spirit agresiv, care a proclamat supremația statului în fața oricăror altor interese, eliminând marea majoritate a drepturilor și libertăților cetățeanului.

În lucrarea de față ne-am oprit atenția asupra manierei în care publicistica românească transilvăneană interbelică a receptat și evaluat Italia mussoliniană. Nu ne-am propus o istorie a fascismului italian, ci am optat pentru o abordare mai nuanțată, încercând să surprindem felul în care opinia publică din Transilvania a reflectat regimul politic instaurat la Roma la sfârșitul lui octombrie 1922. Pentru că evenimentele se desfășurau într-o epocă în care curentul naționalist era foarte puternic, iar teama de comunism era mereu prezentă, am constatat că multe publicații prezentau cu simpatie acțiunile politice ale lui Mussolini din anii '20. Situația s-a schimbat în următoarea decadă, când Mussolini a susținut deschis pretențiile Ungariei de modificare a tratatelor de pace de la sfârșitul Marelui Război.

Am considerat că presa, analizată critic, este o sursă de informații ce nu poate fi neglijată în studierea istoriei. Presa din Transilvania interbelică s-a impus cu forță, fiind principalul mijloc de informare, dar și de educare politică, economică sau culturală a cititorilor. După realizarea idealului de unitate națională, prin Marea Unire din 1918, presa din Transilvania, care avea o vechime și o tradiție considerabilă, a cunoscut o puternică dezvoltare și a făcut față unei concurențe serioase din partea ziarelor centrale de mare tiraj. În ceea ce privește presa care a alocat numeroase articole referitoare la Italia mussoliniană ne-am oprit asupra următoarelor reviste: „Cele Trei Crișuri” (Oradea), „Cosânzeana” (Cluj), „Gând Românesc” (Cluj), „Gazeta Ilustrată” (Cluj), „Revista Economică” (Sibiu), „Revista Teologică” (Sibiu), „Școala Noastră” (Zalău), „Societatea de Măine” (Cluj, până în anul 1934), „Țara Noastră” (Cluj, până în anul 1931), „Viața Ilustrată” (Sibiu, între 1934-1936), „Vrerea” (Timișoara); și asupra ziarelor: „Chemarea Tinerimei Române” (Cluj), „Renașterea” (Cluj), „Românul” (Arad) și „Unirea Po-

Tratatul cu Italia

Tratatul de prietenie dintre România și Italia, încheiat deunăzi la Roma, ne duce cu gândul spre originea noastră comună, trezind, de-o parte și alta, aceleași amintiri ale luptelor pentru libertate.

E un act politic, de o precisă importanță, care s'a cimentat la flacăra vie a unor vechi legături sentimentale. Sunt între noi puterice potriviri de limbă, de sânge și de suflet, pe cari nici cea mai cinică diplomație n'ar avea dreptul să le nesocotească.

Destinele celor două țări au mers mână în mână de-alungul vremilor. Împreună am conspirat pentru dobândirea unității naționale. De-odată am ajuns să ne vedem visurile încheiate în tiparele trainice ale unui stat neaiarnat. Cu aceleași năzuinți de întregire a hotarelor noastre nedrepte ne-am regăsit în vârtejul de foc și sânge al marelui război. De la Italia lui Cavour și până la Italia lui Mussolini, n'a fost un singur eveniment mai însemnat în viața politică a Europei, care să ne fi interesat deopotrivă. Până și alianțele noastre au fost timbrate, câteva decenii de-arândul, de aceeași falșă orientare, potrivnică idealului nostru etnic. Am stat, cu sufletul îndoliat, alături de aceeași Austrie, purtând în coletele aceiași iridentă.

Astăzi, cași altă dată, interesele vitale ale celor două țări se suprapun. Niciodată opera diplomației nu e mai ușoară, decât atunci când judecata ei rece se grefează pe simpatia fierbinte, care pornește, liberă și nesilită, dela popor la popor. România și Italia s'au ridicat deodată deasupra propriilor suferinți, și se găsesc acum, pe temelul unei firești expansiuni geografice, în plină epocă de renaștere a energiilor lor naționale. Existența celor două ramuri răsărite din aceeași aleasă tulpină a latinității, se întemelază pe același principiu organic, care e forța creatoare a ideii naționale. Mergem înainte, pe drumurile limpezite ale viitorului, purtând în carnea noastră aceleași aduceri

Italia mussoliniană reflectată în presa interbelică din Transilvania (1)

porului” (Blaj). Publicațiile transilvănene și-au informat cititorii asupra unor subiecte, precum politica internă a Italiei, aspirațiile italienilor la statutul de mare putere, relațiile diplomatice româno-italiene, promovarea revizionismului, simpatia lui Mussolini pentru Ungaria „mutilată”, apropierea de Germania nazistă și angajarea Italiei fasciste în războiul împotriva Etiopiei.

Politica internă

Pe fondul agitației sociale și profitând de slăbiciunile clasei politice italiene, puterea a fost acaparată de politicienii fasciști conduși de Mussolini. În urma Marșului asupra Romei al cămășilor negre fasciste din 22-29 octombrie 1922, Regele Victor Emanuel al III-lea i-a încredințat liderului Partidului Fascist guvernarea Italiei.

O amplă prezentare a mișcării fasciste italiene a fost publicată de Sebastian Bornemisa, proprietarul revistei literare „Cosânzeana”. După Bornemisa, publicist și doctor în filozofie, instaurarea fascismului la putere, în octombrie 1922: „încoronează rezultatele unei mișcări naționale bine organizate și care trebuie să fie înregistrat cu satisfacție de toți, care înțeleg că societatea națională, chiar după un război ca cel care a trecut, este o necesitate în fața diverselor mișcări cu caracter suspect și neexperimentat”. Autorul a apreciat organizarea drept cheia succesului uneia din cele mai puternice mișcări politice de după Marele Război: „În noua mișcare socială, numită mișcare fascistă, se întâlniră fel de fel elemente: tineri și bătrâni, bărbați și femei, vechi combatanți de toate condițiile, proveniți de la anarhiști, de la naționaliști, de la liberali, uniți cu toții într-o admirabilă solidaritate de sentimente, care culminau în ideea apărării păcii și a societății naționale. În toate localitățile, unde sunt cel puțin 20 de fasciști, ei constituie o secție cu drapel propriu, în frunte cu un director și un secretar politic. În fiecare secție este o grupă de specialiști, adică de oameni, care la un moment necesar pot face servicii de interes public, cum ar fi administrația, căile ferate, poșta, electricitatea, farmacia etc. Fiecare secție are totodată obligația de a constitui o grupă de combatanți, capabili de a împiedica violențele adversarilor și de a se pune în serviciul națiunii. Cu o astfel de organizație formidabilă, fasciștii au împiedicat nenumărate greve, care primejduiau existența statului și au impus voința națională în anumite momente”¹.

Criza Matteotti, punct de cotitură în istoria fascismului italian, a stârnit aprinse polemici în presa românească. Asasinarea de către partizanii fasciști a deputatului Giacomo Matteotti, unul dintre cei mai vizibili critici ai politicii lui Mussolini, respectiv a tacticilor opresive ale fasciștilor, a determinat retragerea unei părți însemnate a opoziției din Parlament. Așa-numita „secesiune Aventină” i-a permis lui Mussolini instaurarea unui regim autoritar în Italia, care, din 1925, și-a consolidat treptat dictatura. Alexandru Hodoș, redactorul responsabil al revistei „Țara Noastră”, a criticat atitudinea gazetelor de pe strada Sărindar din centrul Bucureștiului, față de asasinarea socialistului italian. „Asasinarea deputatului socialist Matteotti, care trebuie să rămână pentru noi ceea ce este: o afacere internă a Italiei, a avut un ciudat ecou pe malul stâng al Dâmboviței. Dl. Benito Mussolini, șeful guvernului din Roma, s-a pomenit din senin cu dușmani personali la București. O adevărată campanie de presă, pornită cu o ciudată pasiune de la distanță, s-a abătut asupra hotărâtului conducător al cămășilor negre; acesta a început să fie mai atacat în gazetele de la noi de însuși dl. Vintilă Brătianu. Campionii viteji ai democrației române, slujitorii evlavioși ai opiniei noastre publice, n-au privit niciodată cu ochi buni triumful popularului curent de reacțiune împotriva tendințelor de dezagregare socială din Italia”.

Nr. 3

UNIREA POPORULUI

Stare nelămurită în Abisinia

— Deocamdată plouă puternic pe întreg frontul —

Cele trei coloane de abisinieni, fiecare de câte 20 de mii oameni, comandanți de Rasul Desta, s-au întâlnit cu trupele generalului Graziani pe malul drept al canalului Doria. Încăierarea a fost destul de sângeroasă, italienii având un sprijin mare în automobile blindate.

Tot atunci a fost cucerită localitatea Areri, după o luptă înverșunată, în care țigărul abisinian a fost nimicit de tot. Au fost omorâți — după cum spun italienii — 150 de abisinieni și 5 italieni, pe lângă alți 15 răniți. Mai multă ispravă au făcut aeroplanele, sămănând mereu, din înălțimi, bombe ucigătoare. Ele au aruncat și bombe care aprind totul unde cad, precum și gaze otrăvicioase. Acest lucru e oprit și Negusul a făcut planșoare la Geneva din această pricină. Aeroplanele italiene nu mai îndrăznesc să se coboare prea aproape de pământ, deoarece prea multe au fost doborâte.

În săptămâna din urmă au început să cadă pe acolo ploți puternice. Plouă înțers, de gândești că varsă cu găleata. Abisinienii sunt voioși, deoarece în curând vor culege a treia roadă a anului. Italienii la schimb sunt cam supărați că mașinările lor grele se împotmolec în mlaștinile desfundate.

Săptămâna trecută au fost aduși la Adis-Abeba primii prizonieri italieni. Până

acum era obiceiul așa. Prințul care face prizonierii îi trimite pe moșile sale, alături de robi, să muncească în glie. Acum legea s'a schimbat. Guvernul hotărăște soarta prizonierilor. Ministrul de război a cerut să fie aduși în Capitală șapte oșieri italieni, prizonieri, ca să știricească ceva dela ei. S'au luat abisinienii după ei, cum se iau copiii după circuri. Niciodată n'au mai văzut așa ceva.

Ultimele știri sosite vestesc că ploile cad neîncetat, din care pricină nu sunt lupte ci numai hărpueli mai mici. Aeroplanele, cari făceau mare ispravă, nu mai pot face, deoarece norii sunt jos de tot. În regiunea Harrar plouă neîncetat de o săptămână. După cum umblă vremurile pe acolo, ploile de-acum vor ține trei săptămâni.

Italia a trimis săptămâna trecută spre melegeurile africane un vapor-spital, cu opt sute de paturi, în cari vor fi înșopățiți spre patrie răniții cari nu mai pot lupta. Vaporul are și un cinematograf, o telegrafie fără fir și bibliotecă.

În 20 l. c. se va hotări la Geneva să se ia măsuri noi împotriva Italiei sau nu? Între aceste măsuri noi e vorba mai ales de oprirea țării de a mai trimite petrol în Italia.

Italia mussoliniană reflectată în presa interbelică din Transilvania (2)

Totodată, în articolul care face parte din conflictul, întreținut timp de peste un deceniu, dintre periodicele bucureștene și periodicele din provincie, redactorul oficiosului gogist și-a exprimat aprecierea față de partidul fascist: „Adevărat, că acest formidabil partid politic, alcătuit în primul rând din adeziunea disciplinată a foștilor combatanți, culegea pretutindeni sufragiile tot mai însufletește ale mulțimii. Adevărat, că îndrăznețele legiuni ale tinereții luptătoare, strânse în mănunchi și îndrumate de o energie neașteptată, porniseră să mântuiască de putreziciune roadele unui război plin de speranțe. Adevărat, că valul de reînviere a mândriei naționale cuprinsese o țară întreagă”². Într-un alt articol, Hodoș a susținut că regimul de la Roma poate fi evaluat doar de italieni, considerând că mișcarea fascistă „e o emanație specifică a patriei lui Garibaldi, răsărită ca din pământ în momentul când dezlănțuirea ei era necesară, și a o aprecia cu altă măsură decât aceea a sufletului italian de astăzi însemnează a pierde vremea degeaba”³.

Înflorirea Italiei sub fascism a reprezentat subiectul unui articol semnat de Octavian Goga în „Țara Noastră”. „Sub ordinele lui Mussolini, care preconiza munca rodnică la adăpostul unui spirit de autoritate, viața de stat s-a renăscut parcă premenită de-un izvor fecund de energie. Șeful guvernului a pus capăt cu mână tare tuturor zvârcolirilor într-un mediu politic, care în trecut se distingea printr-un exces de sensibilitate. Dând la o parte codul învechit al bunelor pur-

tări, înțelegând că după paravanul așa zisei legalități se retransfează adese cugete subversive, Mussolini s-a lăsat călăuzit de la început de logica forței pusă în slujba ideii patriotice. Un suflu de tinerețe și de notate s-a abătut asupra zbuciumatei peninsule, care a reînviat sub noua oblăduire. S-ar părea, că escaladând vremile, suntem puși în fața unei reintegrări în depărtatul trecut, că din zilele de strălucire ale imperialismului roman pe mână viguroasă împletește astăzi o aureolă postumă”, a remarcat poetul din Ciucea. Goga a preconizat o expansiune a doctrinei fasciste dincolo de hotarele Italiei: „Țările latine mai ales, cu simțul lor de orientare spontană, au început să elaboreze pe solul lor și să adapteze împrejurărilor locale, principiile fundamentale ale fascismului, găsind că pentru omenirea bolnavă un regim de autoritate a elementelor intelectuale, povățuite de un sacru egoism național, e poate cel mai indicat refugiu. Spania, scârbită de putregaiul atâtor politcaștri incorigibili, a inaugurat dictatura, iar la Paris, după orbecăiala atâtor frământări continue, au început să se ivească rânduri întregi de cămăși albastre... Desigur, transplantarea unui crez depinde în tot locul de psihologia particulară a mediului care primește, preschimbă sau refuză orice concepție de import, interesul de pretutindeni însă pentru reformele fasciste e viu și neîntrerupt”⁴. În schimb, în bisăptămânalul tinerimii grupate sub steagul Partidului Național din Transilvania, „Chemarea Tinerimei Române”, ziariștii susțin că rămân mari semne de întrebare în privința propagării fascismului în alte țări, dând exemplul României: „Fascismul fiind un produs specific al solului și soarelui italian, să ne mărginim a-l admira, a-l privi cum duce Italia din mărire în mărire și din glorie în glorie, să ne bucure această mărire a sorei mai mari, dar să nu importăm fascismul, căci el este marfă neaoș italiană, destinată exclusiv pentru «consumul intern» al patriei artelor”⁵.

Prin Tratatul de la Lateran, între Sfântul Scaun și Italia, încheiat la 11 februarie 1929, s-a realizat reluarea raporturilor oficiale dintre Vatican și statul italian, întrerupte în 1870. Astfel, Sfântul Scaun a recunoscut dinastiei de Savoia dreptul de stăpânire asupra Italiei, iar regalitatea și Mussolini au recunoscut oficial puterea și suveranitatea Papei asupra Vaticanului. Dacă ziariștii din presa bisericii greco-catolice au susținut că pacea între Sfântul Scaun și Italia a reprezentat cel mai important eveniment internațional din ultimii ani, reprezentanții presei bisericii ortodoxe și-au ma-

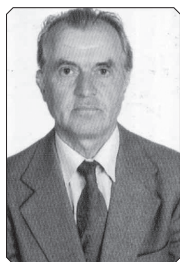
Italia mussoliniană reflectată în presa interbelică din Transilvania (3)

nifestat rezervele față de împăcarea dintre Vatican și Quirinal. Nicolae Colan, rector al Academiei Teologice „Andreiană” din Sibiu, a susținut în „Revista Teologică”, editată de Mitropolia Ardealului, că Mussolini a fost marele câștigător al acordului de amicitie și reconciliere: „Cine va câștiga pe urma acestui târg? În aparență – papa și catolicismul; în realitate – Mussolini, fascismul, Italia. Papa a câștigat, de fapt, suveranitatea asupra unui teritoriu care nu are măcar mărimea principatului Monaco, dreptul de a-și trimite un reprezentant diplomatic mai mult, în... Roma, și două miliarde de lire (adevărat – ceva mai stabilizate decât Leul nostru). Mussolini a câștigat, tot de fapt, recunoașterea regimului fascist din partea papei și concursul misionarilor catolici pentru programul de expansiune colonială a Italiei imperialiste – un câștig ceva mai mare decât cel de mai înainte”. În continuare, Colan și-a manifestat circumspecția față de tratat, susținând o probabilă ascensiune a Italiei fasciste și un probabil declin al papalității spirituale: „Prin acordul semnat, papa recunoaște și sprijinește deci naționalismul italian, după ce a condamnat naționalismul francez reprezentat de grupul «Action française» și simultan cu prigoana pornită împotriva «catalanismului» – tot un fel de «acțiune» națională, regionalistă, din Spania. Iată pentru ce semnarea acordului n-a entuziasmat prea mult pe catolicii neitalieni. Și nici pe cei nefasciști”⁶.

Realizările economice, legislative, de politică externă ale regimului fascist au constituit subiectele unor numeroase articole de presă în Transilvania.

continuare pe www.caietesilvane.ro

Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din Pria – 80 de ani –

Petru GALIȘ

Pe vremuri, în Ardeal, bisericile se construiau din lemn, autoritățile nefiind de acord ca românii să-și facă biserici din zid: piatră și cărămidă. Așa s-au petrecut lucrurile și în satele românești din zona Sălajului. Renumită este, în acest sens, Biserica lui Horea din Cizer, edificată în anul 1773, actualmente în Muzeul Etnografic al Transilvaniei, secția în aer liber, din Cluj-Napoca.

În Șematismul de la Gherla, 1867, pp. 136, 138, aflăm că la „PRIA era (...) Par vechea. Bas de lemn în onoarea S.S.A.A. Petru și Pavelu. Casa par lipsesce. (...) Parocu O.D. Vasiliu Marinceșu. Cantore: Ioanu Marinceșu (...)”.

„BOIANU (...) Cândva Parochia. Bas de lemn în onoarea S. Treime (...) Cantore: Ioanu Popu...”.

„CIZERIU (...) Par. vechea. Bas din lemn în onoarea Tuturorilor Santiloru. Casa par de lemn (...) Parocu O.D. Ioanu Popu. Cantore: Teodoru Popu (...)” (1).

Din acest document aflăm că în anul 1867 (când este atestat și învățământul românesc), în Pria era biserică. Dar, cum biserică nu înseamnă doar clădirea în sine, ci și preot, cantor, sfânt și enoriași smeriți, vom reda câteva date în acest sens: „...pe la 1733 în Pria existau 12 familii românești, care aveau biserică și erau păstoriți de un preot ridicat la rangul de protopop onorific” (2). „În 1760-1762 găsim în această localitate 62 de familii, cu doi preoți, iar în anul 1847 erau 657 locuitori” (3). „În anul 1850 existau în Pria 247 de suflete greco-catolice, un preot, biserică, pământ din care se aduna anual 10 căruțe de fân și 4 găleți de cereale sau 16 feldere, ori 8 vici” (4).

Mai amintim și alți preoți din Pria: preotul Budișan, soțul fiicei familiei Liscan (Nechita și Veronica – „Veronica din Sălaj”), Victoria. Familia Budișan a avut trei copii: Liviu, Aurelia și Viorica. La 19 ianuarie 1919 s-a format în Pria Consiliul Național Român sub președinția preotului Ioan Olteanu (5).

Războiul au început să se vindece. Viața socială a revenit la normal. Locuitorii satului Pria au hotărât să-și construiască o biserică nouă, care s-a ridicat între anii 1930-1937, iar în memoria eroilor din Primul Război Mondial au edificat în curtea Bisericii un monument, pe care l-au inaugurat la 14 iunie 1937.

Reproducem, în continuare, viața și activitatea preotului Iosif Stanciu care a păstorit în Pria o viață de om, așa cum reiese din scrisoarea uneia dintre cele cinci fiice ale sale, Mimi Stanciu, din Oradea, 20 februarie 2017 (aflată în posesia noastră).

Preotul Iosif Stanciu

„Despre tatăl meu, voi prezenta suficiente momente, atitudini, activități sau modul de a acționa în diferite situații, pentru a fi cunoscut și perceput mai bine.

În fiecare zi, dimineața, în Biserica din Pria se oficia Sf. Liturghie, ca o rugăciune pentru credincioși. Cum cantorul locuia departe, nouă, surorilor, în ordinea vârstei, dacă eram acasă, ne revenea această responsabilitate. Din cl. a II-a puteam citi cursiv și în fiecare dimineață mămică mă trezea să mă grăbesc să merg la cantor. Mă echipam cu un cojoc lung pe care îl trăgeam prin zăpadă alergând spre Biserică, unde dădeam răspunsurile cantorului și citeam Apostolul. Apoi fugeam la școală. Mămică isprăvisese pe lângă casă totul și pleca și dansa. Se întâmpla să nu prea vreau să mă scol când eram trezită, dar când o auzeam pe mămică spunând: «Bine, dragă, lasă că merg eu!», imediat saream din pat.

În cursul unei zile, veneau la noi, diverși săteni, unii cu probleme specifice preotului, alții cu probleme personale. Așa că tatăcu le făcea diferite cereri, declarații, le explica în ce fel trebuie să acționeze conform unor acte, înscrisuri ce le primeau. Era ca un no-

tar de comună, îi ajuta astfel, dar nici nu se puneau în discuție pretenții sau oferte bănești sau materiale.

Și astfel de solicitări veneau preotului. În necazuri, greutăți, neînțelegeri în familie sau cu vecini, în scandaluri între soți se intervenea din partea preotului, fie că veneau cei în cauză la parohie, fie că mergea preotul la ei acasă, până în final situația se clarifica în bine. Toate aceste aspecte nu se discutau sau rezolvau în prezența noastră, a familiei noastre.

Bineînțeles că și credincioșii din Pria ne ajutau pe noi, când părinții îi solicitau, având nevoie de ajutor.

Un alt aspect din acțiunile Pr. Stanciu în Pria e de natură să uimească pe mulți, dar este o realitate despre care nu pot să nu relatez.

Bunica mea, mama tatălui, avea diabet și medicul curant l-a învățat pe tată să-i dea injecțiile zilnice. Ulterior, când unii săteni aveau nevoie de injecții, doctorul de la Cizer l-a abordat pe tată să le administreze injecțiile, așa încât s-a ajuns ca deseori să fie nevoit să meargă acasă la bolnavi din șase în șase ore pentru penicilină, mai ales că acei bolnavi erau mai în vârstă și nu puteau veni. Mămica avea ustensile separate pentru a fierbe spre sterilizare seringile. Și se respectau cele 6 ore, iar la ora 24 în noapte, Dl. Părinte Stanciu, era pe vâi sau dealuri, pe zăpadă și gheață mergând spre un bolnav. Îmi amintesc că într-o asemenea seară l-am rugat să-i cheme familia, care avea un cal, să vină la ora 22, să-l ducă la ei, dar m-a certat puțin, așa că intervenția mea a fost în zadar. Rareori, cei în cauză poate ne aduceau ceva lapte, ouă sau brânză, dar tată le spunea că nu e nevoie.

Activitatea pastorală a Pr. Iosif Stanciu era diversificată. Astfel, în fiecare Duminică, după Sfânta Liturghie se recita Rozarul – rugăciunea pe șiragul de 50 de bobite, către Maica Sfântă. În cursul recitării acestei rugăciuni se medita asupra celor mai semnificative etape din viața lui Iisus. La Rozar rămăneau aproape toate credincioasele prezente.

În postul mare, înainte de Sfintele Paști, se oficia cu preot și credincioși de două ori pe săptămână, seara, „Calea Sfintei Cruci”. În postul Sfintei Mării, Adormirea Maicii Sfinte, 1-15 august, se oficia tot seara, rugăciunea Paraclisul. La toate acestea, participarea credincioșilor era numeroasă și întârea prin emoție și evlavie credința celor prezenți. Se remarcă asta și prin cântecele care, la sfârșit, continuau și în afara Bisericii.

Am fost prezentă la multe asemenea rugăciuni și îmi amintesc cu emoție și acum acele momente.

Familia noastră, în unele momente, participa seara la rugăciuni în comun: cei din casă spuneau împreună anumite rugăciuni.

Ce îmi amintesc bine este că, în general, în casă eram învățate rugăciuni de „măicuța”, adică de mama lui mămica și de mămica. Poate pe surorile mai mari, Uca și Lici, le învățaseră mai mult părinții sau mama lui tată. Și fac o precizare, nu eram niciodată obliga-

te să mergem la biserică sau la rugăciune, apropierea noastră de biserică era firească. Din anul 1947, treptat am început să înțeleg că nu prea avem bani, asta era în perioada în care eram în clasele I-IV și de altfel știam că nici alții nu au, pentru că tată nu prea mai primea la salariu acei bani care veneau de la credincioși din taxa pentru biserică. Apoi în clasa a V-a, am continuat la Școala Normală Carei, unde erau cele două surori mai mari, unde nu se dădeau bani, ci mai mult produse agricole, adică prin anii 1950.

Amintesc doar sumar câtă suferință a venit peste toată familia când, în octombrie 1948, timp de două săptămâni, nu am știut unde se află tatăl nostru. Nu știam nici dacă mama noastră știe. Am aflat mult mai târziu, peste ani, unde fusese împreună cu alți preoți, și cum, pe rând, unii credincioși din unele sate le duceau mâncare. Am ajuns însă acasă, în Duminica din 19 sau 20 Octombrie 1948 (principalul și unicul martor al sosirii a fost Pr. Iosif Stanciu). Aveam 9 ani și am trăit acel moment singură. Mămica lăsase apă caldă pe foc și haine curate pe un scaun și a ieșit nespunând decât: „Tu stai acasă!”, plecând la Biserică unde erau niște domni cu ceva liste. Despre acel moment dramatic nu mai vreau să spun altceva. Un tată copleșit de responsabilitate, avea cinci fete, o soție și o soacră.

În familie ne era tot mai greu, eram deja trei surori în școli la internat, eram în creștere și mereu purtam hainele de la cele mai mari. Am trăit ani și momente când în unele seri, cu toții cântam cântecele patriotice ale Ardealului, surorile mai mari și părinții mai ales, știau toate versurile; eu le învățam din mers, simțindu-le atunci și chiar și acum ca pe o rugăciune. În aceste ocazii, tată îmi apărea foarte bucuros, vesel, după care ne aducea un castron de mere din cămară și stând la masa din bucătărie, le tăia, le pregătea să le putem mânca și nu accepta ca una să nu mănânce merele curățate de dânsul.

În următorii ani, au venit peste familie alte și alte necazuri. Cred că în 1951 sau 1952, nu știu cum s-a

întâmplat, dar tatăcu a fost arestat. Știu doar că era vara, în vacanță... La noi veniseră două colege ale Ucăi și Licie la Carei, iar într-o zi îmi venise rândul să merg cu mâncare la tatăcu, pe care l-am găsit pe iarbă în curtea postului de Miliție din Cizer. Cum plângeam, mă tot mângâia și zâmbea, se prefăcea vesel, că lasă că nu e rău, uite stau la soare, pe iarbă, că cei de la Miliție sunt de treabă... A mers în fiecare zi cineva la tatăcu, nu știu amănunte precise, nici acum nu știu de ce l-au luat, mereu părinții urmăreau să ne ferească de suferințele prin care treceau ei. Îmi amintesc doar că la un moment dat, cineva a venit în fugă la noi să ne spună că Părintele vine acasă dinspre Poniță, așa că ne-am luat la fugă pe vale spre a-l întâmpina. Venea pe jos de la Zalău, abia mai mergea pe picioare până acasă. Și, ca o paranteză, în aceste zile, de la Uca, sora mea, am aflat, că o predică de Duminică nu-i plăcuse unui credincios, dar Pr. Stanciu nu a dezvăluit numele lui, poate doar mamei, dar nu e sigur.

În anii copilăriei și adolescenței mele, știam că părinții făceau anumite acte de caritate, dar expresia nu o cunoșteam atunci. Un exemplu îl redau fiind vorba de o credincioasă văduvă de război care avea copii, era deseori invitată la noi Duminică și i se ofereau ceva alimente și prescură, dacă erau.

În sărbătorile mari, la noi la masă erau invitați două-trei perechi de fini pe care îi cunuseră părinții, iar mămica se pregătea bine.

Ne vizita de fiecare dată, când venea în Pria, Dl Gaga – tatăl lui Victor Gaga, i se spunea atunci în Pria „finanțul Draghi”. Era elegant, distins, adesea în uniformă specifică unui corp de control în finanțe și era o întâlnire plăcută, pentru ambii.

Sărbătoarea Crăciunului în familie era deosebit de așteptată de toți. Chiar și de tatăcu! Se adunau pe înserat două-trei grupuri de colindători, se făcea molitva, fiecare grup colinda două-trei colinzi, se juca și toate „femeile” din casă, cu excepția mămicii, eram invitate la „danț”. Nu prea știam, dar mergea și așa, nu era frumos să refuzăm.

După colindători urmau copiii cu „Irodul”, copiii cu steaua, apoi cei mai în vârstă, care se adunau în casă, colindau împreună. Era foarte frumoasă seara. Dar urma ceva și mai frumos: verificam dacă n-a venit Moș Crăciun. Și venise cu un pom împodobit, la școală, de surorile Uca și Lici, cu fel de fel de hârtie creponată colorată, cu figurine, cu bomboane făcute de ele tot la școală – le-am descoperit odată și am regretat – cu cadouri care erau câte o hăinuță, o carte de rugăciuni pentru copii, un Rozar, acel șirag de mărgel („Pe ceas câte o perla, Și o rugă-n fiecare”, I. Teodoreanu).

Eu am crescut într-un sat de munte, dar într-o casă cu bibliotecă. Deși acea bibliotecă nu era prea mare, aveam totuși în casă trei „biblioteci” ambulante vorbitoare: două surori mai mari, Silvia și Felicia, și un tată, care mereu ne spunea câte ceva ce nu înțelegeam, dar despre care încercam să aprofundez sau să solicit

**Biserica „Sfinții Apostoli
Petru și Pavel”
Pria, 1930-1937**

foto. Mariana Cristea

explicații.

În bibliotecă, pe lângă beletristică existau și diverse cărți despre Japonia, China, despre „Oameni de seamă”: Fr. de Assisi, Cicero, Columb, Goethe, F. Cortez, Arhimede, Edison etc. Eram avantajată de faptul că Uca și Lici, fiind mai mari și beneficiind de educația din familie și Școala Normală Carei cu un anumit standard de cultură, am reușit parțial să mă apropiez și eu de ele.

În acele vremuri nu aveai alte surse, mijloace, de a-ți desăvârși cunoștințele, dacă nu aveai aproape, în familie, pe cineva care să aibă informații și intenția de a-ți transmite măcar un vocabular mai elevat” (6).

După preotul Stanciu au mai păstorit în Pria următorii preoți: P.C. Ioan Baidoc, P.C. Nicolae Chiș și P.C. Ștefan Gudea, în prezent.

Bibliografie

- 1) Șematismul de la Gherla, 1867, pp. 136, 138.
- 2) N. Togan, *Transilvania*, nr. 9-10/1898.
- 3) Virgil Ciobanu, *Statistica românilor ardeleni între anii 1760-1762*, (...), Cluj, 1926, p. 618.
- 4) D. Stoica, I.P. Lazăr, *Schița monografică a Sălajului* (...), Șimleu Silvaniei, 1908, p. 51.
- 5) Paul Abrudan, *Documente privind Sălajul în 1918*, în *Acta Musei Porolissensis*, Zalău, 1981, p. 495.
- 6) Mimi Stanciu, *Preotul Iosif Stanciu*, ms., Oradea, 20 februarie 2017 (în posesia noastră).

Reeditări filmice (III)

Ioan-Pavel AZAP

Năpasta (2)

A doua ecranizare a *Năpastei* lui I.L. Caragiale – după cea din 1928, care nu s-a păstrat – este realizată în 1982¹ de către Alexa Visarion, tot sub titlul *Năpasta*. Important regizor de teatru al perioadei postbelice (este născut în 1947), Alexa Visarion abordează cinematografic drama lui I.L. Caragiale după ce a pus-o în scenă de trei ori: în timpul studiilor la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” București (absolvit în 1971), la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț și la Teatrul Giulești. Este, se poate spune, o obsesie artistică. Filmul lui Alexa Visarion este extrem de ambițios, hieratic în formă, cu tentative de psihologie abisală în conținut.

Să începem cu reușitele, în primul rând, jocul actorilor principali, deși întreaga distribuție este bine construită. În *Anca*, Dorina Lazăr impresionează prin frumusețea tragică pe care o expune fără emfază, grație unei interpretări reținute, iar regizorul se abține, inspirat, de la posibile accente calofile. Corneliu Dumitraș, în *Dragomir*, este mistuit de o combustie interioară de o rară intensitate în filmul românesc, nefiind doar ucigașul odios, ci și un om mistuit de dragoste, dar și de regrete. Florin Zamfirescu este antologic în *Ion*, „într-o compoziție studiată până la cele mai taine resorturi intime ale «nebunului», seninătatea absolută a personajului, dar și focul interior, mistuirile sale dobândind pe ecran o forță de convingere maximă”². Dorel Vișan (Gheorghe) își susține degajat partitura, cu fireshoul caracteristic; Leopoldina Bălănuță (Maica Domnului) este hieratică în sensul propriu al termenului; Vladimir Găitan (Dumitru) este corect și atât, partitura nedându-i posibilitatea să se desfășoare; Valeria Sitaru (Muta) este dramatică fără a fi patetică. Deosebită imaginea realizată de Vivi Drăgan Vasile, în alb-negru, elaborată în aparenta ei simplitate, adevărat personaj principal al filmului.

Alexa Visarion „iese” din spațiul piesei lui Caragiale și alternează drama domestică din casa Anca-Dragomir cu secvențe din cârciumă. Ideea de a contrapune cele două microuniversuri – universul familial și spațiul public – nu este rea, dar contrastul este îngroșat, este dus la extrem, personajelor și situațiilor din cârciumă li se aplică tușe tari, uneori caricaturale, de parcă regizorul ar lucra cu măști teatrale, nu cu actori cu chipul la vedere. Parte din secvențele de la cârciumă virează în grotesc și isteric, într-un delir prea explicit pentru a mai fi și plauzibil artistic. Prea legat, proba-

bil, de repetatele montări ale piesei, Alexa Visarion nu izbuteste să depășească, pe de o parte, limitele teatralității și, pe de altă parte, o păguboasă tendință de „aprofundare” teoretică a dramei ecranizate³.

Dar, cum spuneam, filmul nu este lipsit de calități, surprinse cel mai bine de Călin Căliman, potrivit căruia Alexa Visarion „a aprofundat lectura textului până la descoperirea și fixarea în conștiințe a tulburătoarelor semnificații tragice pe care drama lui Ion Luca Caragiale le susține, le presupune sau le ascunde. *Năpasta* este un film despre cauzele ratate în numele unui ideal, despre vinovăția ispășită prin nedreptate, despre șansele pierdute sau câștigate ale eliberării, ale purificării unor suflete traumatizate de un climat ambiguu. Preocupat [...] de analiza conflictului dintre tragic și derizoriu [...] regizorul pune accentul principal pe răspunderea oamenilor față de oameni: «justițiarii» din film – cu excepția Ancăi, desigur, al cărei țel de-o viață a fost pedepsirea vinovatului –, oamenii din sat sunt o lume agresivă, superficială, coruptă, de mici oficialități [...]. Așa se face că *Anca*, la capătul calvarului ei, cu răzbunarea împlinită, nu are sentimentul eliberator. Ea rămâne singură, într-o lume de nevolnici, de răi și de fameni. Pentru ea, *năpasta* abia începe”⁴.

Deși pertinentă, analiza lui Călin Căliman este aplicabilă mai degrabă intențiilor regizorale, permanent „la vedere”, ale lui Alexa Visarion, decât filmului în forma în care a ieșit pe ecran. Sau filmul rămâne mereu în urma ideilor, concepției regizorale, sau regizorul este tot timpul cu un pas în fața propriului demers artistic. Voința de stil a autorului eșuează într-un expresionism calofil, ceea ce duce la ratarea capodoperei, ale cărei premise sunt vizibile.

¹ Premiera are loc la 6 decembrie 1982 la cinematograful Patria din București.

² Călin Căliman, *Istoria filmului românesc (1897-2010)*, Ed. Contemporanul, București, 2011, p. 405.

³ „[...] cel puțin în versiunea cinematografică, regizorul mută traiectoriile trasate de dramaturg într-o zonă a neputinței, lipsită de sâmburele de nebunie ce ar fi putut face din această melodramă o capodoperă. Caligrafia de inspirație expresionistă, ca și masivul împrumut teatral incompatibil specificului filmic amplifică impresia de artificial” (Tudor Caranfil, *Dicționar subiectiv al realizatorilor filmului românesc*, Ed. Polirom, Iași, 2013, p. 10).

⁴ Călin Căliman, *op. cit.*, p. 405.

Filmografiile Simonei

The Correspondence (2016)

Simona ARDELEAN

Uneori, dar foarte rar, mă uit la filme luând notițe. Exact așa cum unii oameni citesc luând notițe sau însemnând pe marginile paginilor ulterioare punți de legătură, subliniind pasaje în chei de interpretare, inserându-se copilărește: eu! eu! în opera altcuiva.

Partea cu notițele la film e un truc pe care-l folosesc în cazul filmelor labirint, al celor care te ademesc să le revezi. La Tornatore, și mai ales în ultimele sale creații, funcționează mereu. La *The Correspondence* am mâzgălit vreo patru pagini. Desigur, asta nu-l face să fie un film care să țină la distanță lumea. Pentru că subiectul e unul frumos, încercat și de alții, dar poate într-o notă mai puțin detectivistică. Nu știu de ce, dar mi-a dat impresia că recitesc *Tabloul flamand* al lui Arturo Pérez-Reverte, doar că în loc de o crimă ca o partidă de șah, aici este vorba despre o iubire-șah-mat. Cerebrală, desigur atâta vreme cât implică un profesor de astronomie (Ed Phoerum interpretat de Jeremy Irons) și o studentă doctorandă în astrofizică (Olga Kurylenko). Profesorul și studenta au o relație de peste șase ani, cu toate că profesorul are o familie. Studenta, cascador în timpul liber, va urma un parcurs al dezvrăjirii din obiect al fascinației în varianta sa umană. De fapt, filmul parcurge un drum invers: dacă în general iubirea mitizează protagoniștii, făcându-i să trăiască fericiți până la adânci bătrâneți, aici îi umanizează.

Filmul începe cu un sărut care ar trebui să fie scena finală și se sfârșește cu o femeie care se îndepărtează de un bărbat care tocmai i-a cerut o întâlnire. Cu toate acestea, cronologia nu este inversată. Sărutului îi urmează un dialog despre secretele nemărturisite, iar Amy Ryan (studenta) îi atrage atenția iubitului, de care o despart o sumă de ani, că suntem fiecare o galaxie de

stele. El îi lasă la despărțirea temporară o bijuterie stea, discuțiile lor învârtindu-se în jurul ideii de sincronicitate colectivă (sau mai ușor impresia aceea de telepatie, de suprapunere simultană a unor fapte aparent disparate, de tip coincidență), despre teoria corzilor, a infinitului, ale dimensiunilor multiple. El studiază Nebuloasa Crabului pentru că forma acesteia ascunde secretul lui. Ea este cascador pentru că astfel, virtual, se poate sinucide la nesfârșit, pedepsindu-se pentru vina-secreta pe care nu și-o poate ierta. Toate acestea țin de o iubire codificată care se manifestă fluid prin limbaj, prin mijloacele moderne de comunicare, la care Tornatore mărturisește într-un interviu din *Variety*, că s-a gândit vreme de mulți ani.

„Dacă trăiești cu capul în stele, una dintre ele ți se va așeza pe cap”, spune profesorul. Cu toate că primește în continuare mesaje de la el, Amy descoperă în timpul unei conferințe că Ed a murit cu câteva zile în urmă și că toate mesajele, pliurile, cd-urile pe care le primește au fost programate să sosească secvențial de cel care având o tumoare cerebrală, sub formă de stea (un astrocitom), și-a pregătit de mult ieșirea din scenă. Fiecare personaj secundar (fie că este femeia care are grijă de proprietatea sa din Borgovento, avocatul din Edinburgh, doctorul personal, Ottavio barcagiu, un angajat de la o firmă de curierat) acționează ca un pion la ordinea profesorului. Dincolo de moarte, el îi vorbește prin scrisorile și înregistrările pe care le lasă, dar nu mai poate primi un răspuns. Finalul este orchestrat estetic, până când Amy descoperă cardurile de memorie ale variantelor de înregistrări. În ele regăsește, în spatele magicianului, omul în suferință.

Sunt câteva scene aparent neînsemnate (o frunză care stăruie la geam, un câine care nu se desprinde

de ea în parc, o pasăre care zboară paralel cu fereastra trenului), dar care sunt responsabile pentru partea de poezie a filmului și care ar trebui să explice metaforic dimensiunile multiple. Procesul de desprindere de lumea aceasta, de cei pe care-i iubim, seamănă întotdeauna cu această frunză care, la geam, se zbate pentru câteva secunde în aer înainte de a fi dusă de vânt mai departe. Două sunt întrebările acestei zbateri: „Cine știe dacă am reușit să te fac fericită?” și „Mă întreb dacă merit toate astea?” (ea). Desprinderea echivalează însă și cu o vindecare, iar cunoștințele despre univers decurg și din studiul stelelor moarte, lucru pe care Amy îl va surprinde în teza sa de doctorat și descălcirea secretului care o bântuie.

E adevărat, filmul se mișcă lent, dialogurile sunt forme poetice ușor neverosimile, momentele de tensiune se disipează către final, însă ideea iubirii ca formă de comunicare, a drumului interior pe care uneori trebuie să-l parcurgem în sens invers sunt motive pentru care filmul are forță conceptuală. Ennio Morricone (cel care asigură fundalul sonor), la cei 87 de ani ai săi, se află la a 11-a colaborare cu Tornatore, exact numărul de universuri alternative despre care vorbesc cei doi protagoniști.

Amvon^{*}

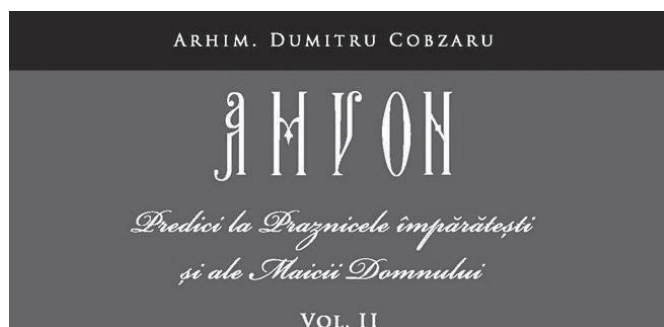
Bine receptat deopotrivă de către publicul specialist și slujitorii altarelor, volumul *Amvon* al părintelui arhimandrit Dumitru Cobzaru, exarhul Mănăstirilor din Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Felea-cului și Clujului, se cerea continuat, parcă. Rânduiala dumnezeiască a făcut ca, a doua sa parte, care sperăm că se va constitui doar într-o mică parte a unei mai ample colecții omiletice, să fie lansată chiar cu prilejul aniversării autorului, la data de 18 martie a anului 2017.

Cele aproape 100 de cuvinte ce-l compun, sunt deschise de prefața intitulată „Candelă pentru minte și inimă” (pp. 5-7), semnată de părintele Iustin Tira, vicarul administrativ al eparhiei clujene. Surprinzând oralitatea fiecărui text ce se regăsește în paginile lucrării, care se constituie într-un atu al ei, dar și alte calități ale acesteia, dânsul arată că:

„Predicile din acest volum, nouăzeci și trei la număr, ca și cele din *Amvon I*, n-au fost alcătuite și scrise pentru a fi tipărite. Ele au fost temeinic pregătite, cum ușor putem constata parcurgându-le, și rostite liber în fața credincioșilor, fie în Catedrala mitropolitană, fie la Mănăstirea Nicula (așezământul de suflet al autorului, «casa noastră, locul bucuriei și al fericirii noastre», cum o numește), fie în alte biserici de mir și mănăstiri, în care părintele Dumitru a împărtășit cu har și dar Cuvântul lui Dumnezeu, de-a lungul celor douăzeci și cinci de ani de vrednică slujire pastoral-misionară. Valoarea lor constă în tematica inspirat aleasă, în conținutul consistent și exprimat cu limpezime (frază curge lin din cea anterioară), în argumentația scripturistică și patristică folosită cumpătat și în logica impecabilă. Din fericire, la transpunerea în scris a cuvântărilor rostite liber, s-a reușit păstrarea farmecului cuvântului liber, în care simți vibrația inimii și a credinței. Un astfel de cuvânt este credibil, are mesaj și ecou în mintea și inima ascultătorului” (p. 6).

Volumul se distinge atât prin ținuta grafică, cât și prin conținutul său, care epatează prin fidelitatea față

Maxim (Iuliu-Marius) MORARIU

de textul scripturistic și actualizarea mesajului acestuia. Un aspect al ineditului său îl reprezintă decizia autorului de a oferi, în cele mai multe dintre situații, mai multe cuvinte dedicate aceleiași sărbători. Astfel, în paginile aceleiași cărți, se regăsesc mai multe abordări ale aceluiași eveniment liturgic, însă cu accente sau tematici diferite. Spre deosebire de majoritatea lucrărilor omiletice, în paginile cărora autorul le oferă o singură predică dedicată unui eveniment, aceasta oferă, prin multitudinea cuvintelor dedicate aceluiași eveniment, posibilitatea ca, lectorul care dorește să se inspire din ea, să aibă alternative multiple în alegerea lui.

Deși are tematici predilecte și favorite (ca de exemplu, sărbătorile Maicii Domnului), autorul nu se sfiește totuși să abordeze o varietate amplă de subiecte. Astfel, volumul conține o dinamică tematică largă, de la praznice ce necesită o abordare teologică mai pretențioasă, precum Cincizecimea (pp. 5-31), sau Sfânta Treime (pp. 33-53), și până la altele, unde predicatorul marșează pe aspecte ale moralei și laturii sentimentale a sufletului, cum sunt Praznicele Adormirii Maicii Domnului (pp. 63-122), cele ale Nașterii ei (pp. 124-159), și cele ale crucii (pp. 166-232).

Interesant este și modul în care, folosindu-se de bagajul cultural și de experiența pastorală, autorul reușește să aducă în fața cititorilor și a ascultătorilor aspecte de teologie profundă, pe care le explică pe înțeles. Iată un astfel de exemplu, în care, vorbind des-

pre asemănarea cu Hristos la care trebuie să ajungă fiecare creștin, actualizează mesajul, surprinzând atât backgroundul teologic al temei, cât și dimensiunea ei morală:

„Identificarea cu Mântuitorul Hristos, la care noi trebuie să ajungem, este felul în care Hristos Și-a asumat jertfa de pe Cruce, aspect pe care trebuie să ni-l însușim, să-l învățăm. Este greu, este ușor? Aceasta este în funcție de fiecare și, bineînțeles, de rânduiala dumnezeiască, în ceea ce ne privește, deoarece noi nu ne cunoaștem atât de bine precum ne cunoaște bunul Dumnezeu. Cert este că noi trebuie să lucrăm la chipul nostru duhovnicesc. Acest chip duhovnicesc trebuie să fie clădit de noi înșine, în conlucrare permanentă cu Dumnezeu, cu Mântuitorul Hristos, Care a fost și este, în același timp, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, exemplu desăvârșit, în ceea ce privește îndumnezeirea omului” (pp. 181-182).

Uneori, predicile dânsului au un vădit caracter patriotic, îndemnând la o bună cunoaștere a istoriei neamului și subliniind simbioza ce există între aceasta și viața bisericii din acest spațiu. Rostite în spațiul diasporei, aceste cuvinte merg direct la inimă și au o valoare de-a dreptul inestimabilă:

„Să nu uităm niciodată, să nu uitați dumneavoastră – și cred că nici nu uitați, că n-aveți cum – țara de obârșie. Să reveniți adesea acasă, să vă aduceți copiii

pe meleagurile moșilor și strămoșilor noștri și să ne cunoască istoria, înțelegând că, dacă veți face acest lucru, urmașii noștri vor fi oameni întregi, pentru că oamenii fără rădăcini sunt ca plantele de suprafață, care, mai devreme sau mai târziu, se usucă, nu neapărat din punct de vedere fizic, ci mai ales din punct de vedere sufleteș” (p. 225).

Cu un conținut teologic bogat, cu accente și îndemnuri morale prețioase, valențe literare, dar și cu multe alte calități, volumul II al seriei *Amvon* ce va deveni, apodictic un „brand” lansat și brevetat de părintele arhimandrit Dumitru Cobzaru, se constituie așadar deopotrivă într-o lectură plăcută pentru un cititor nefamiliarizat cu mediul teologic, sau doritor de cuvinte ziditoare, dar și într-un instrument util slujitorilor altarului care caută surse de inspirație pentru cuvintele lor. Slujitor consecvent al altarului și cuvântului, autorul său oferă abordări variate și interesante ale unor tematici de prim rang ale teologiei și vieții bisericești, fapt ce dă valoare operei sale și o plasează între instrumentele omiletice de prim rang, atât pentru cititorii din Eparhia Clujului, cât și pentru cei din întreg spațiul ortodox românesc.

* Recenzie la volumul *Amvon – predici la Praznicele împărătești și ale Maicii Domnului*, vol. 2, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, autor arhim. Dumitru Cobzaru.

Labirintul umilințelor

Alexandru JURCAN

Scriitorul Auguste Le Breton (1913-1999) a ajuns la orfelinat la vârsta de 8 ani. Încearcă două evadări: la 11 și la 12 ani. Unde voia să meargă? Tocmai în America. A fost transferat la Centrul de educație supravegheată. Mai târziu a fost muncitor, iar în timpul războiului s-a ocupat de pariuri, fiind un *bookmaker* pasionat.

Scrierile sale despre „casa de educație supravegheată” au trezit interesul regizorului Christian Faure, care a realizat în 2008 filmul *Les hauts murs / Ziduri înalte*, cu Emile Berling în rolul lui Yves. Mai joacă și Carole Bouquet, Michel Jonasz, Catherine Jacob. Orfelinatul e un infern, cu umilințe, bătaie, cruzime, joc de zaruri, cu sala de mese drept platformă de alte înfruntări, cu dormitorul sordid, carcera, alcoolul, limbajul vulgar, lipsa de intimitate. Yves trece prin toate etapele mâniei, pricepe labirintul dezumanizării, apoi privește un păianjen derutat pe pânza lui lipicioasă (reușită metaforă filmică). Încearcă evadări, e prins, pedepsit, închis, bătut.

Învăță legile rezistenței, mai ales după ce e batjocorit de „vedetele” cinice, lipsite de simțul prieteniei. Într-o zi se spânzură un coleg liniștit, lipsit de afecțiunea mamei (care trăia o întortocheată poveste de iubire, scuzându-se că nu-și poate duce acasă băiatul). Iată că mama îndurerată vine să vadă locul în care a trăit fiul său și e tratată odios (pe merit!) de copiii văduviți de atenția părinților. Da, merită să fie huiduită pentru această tardivă vizită spășită. Blondeau se bate cu adulții, Yves cu „vedetele”, iar în final pleacă amândoi cu mașina directorului, profitând de bunătatea directoarei, care îi urmărește tacit, cu o complicitate afectuoasă.

Filmul lui Faure are ritm, suspans, decoruri credibile, actori excelenți. Grupul tinerilor, cu saboții de lemn zgomotoși, cu o mimică între teamă, aroganță, perversiune, răutate, merită toată atenția. Nimic luminos în acest demers ușor moralizator. Ceea ce e important: umilința a născut un scriitor – Auguste Le Breton. Lumina era la capăt de tunel.

Un om al lui Dumnezeu

Menuț MAXIMINIAN

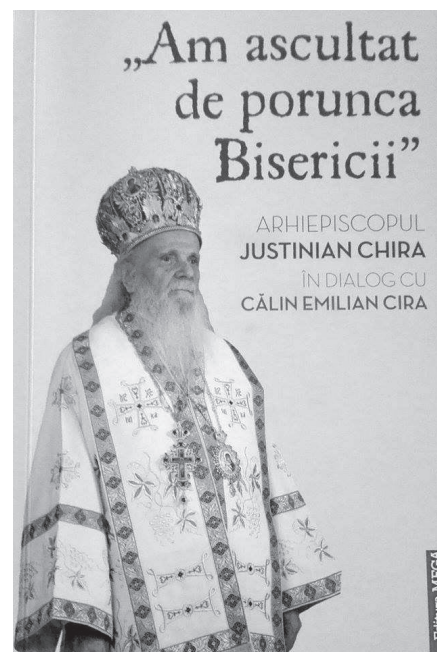
Călin Emilian Cira, doctor în istorie la Facultatea de Istorie și Filozofie din Cluj-Napoca, este cunoscut publicului prin inițierea seriei „Convorbiri despre N. Steinhart”. Portretul arhiepiscopului Iustinian Chira, a apărut, mai întâi într-un volum la Editura Eikon, în 2012. Ajuns la ediția a II-a, volumul „Am ascultat de porunca Bisericii” devine document după trecerea la cele veșnice, în 2016, a înaltei fețe bisericești. Spre deosebire de ediția I, ediția de față, apărută la Editura Mega, beneficiază și de o prefață a managerului Bibliotecii Județene, Ioan Pinte, care îl vede pe părintele Iustinian Chira „un ierarh unic, rarism, de un altruism exemplar. Un om al lui Dumnezeu, în primul rând, pe cât de bine așezat în demnitatea bisericească pe atât de impunător în smerenia absolut cuceritoare cu care ne-a copleșit”. Preotul Ioan Pinte face o mărturisire despre un lucru pe care puțini îl știu, „grație părintelui, am aflat drumul către Rohia, către vasta și impresionanta bibliotecă a mănăstirii, către N. Steinhart, către teologie, în cele din urmă. Îi datorez foarte-foarte mult”.

Despre volum spune că este o carte foarte bună, cum de altfel mărturisirea și Iustinian Chira după prima ediție: „Cartea aceasta mă reprezintă pentru că redă întru totul gândurile mele”.

Cartea, prefăcută de dr. Teodor Ardelean, surprinde viața și trăirile într-o sfințenie a părintelui Chira, născut la 28 mai 1921, în satul Plopiș. Din anul 1941, de la vârsta de 20 ani, își îndreaptă pașii spre mănăstirea „Sfânta Ana”, în anul 1942 fiind tuns în monahism și hirotonit diacon, iar un an mai târziu

preot de către episcopul Nicolae Colan. Din anul 1944 devine stareț al mănăstirii Rohia, la vârsta de 23 ani, studiile completându-și-le ulterior cu Seminarul Teologic din Cluj și Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu. În anul 1967, la propunerea preasfințitului Teofil Herineanu, Sfântul Sinod îi oferă rangul de arhimandrit, iar în anul 1973 este ales episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. În septembrie 1980 devine episcop al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, iar în 2009 este ridicat la rangul de arhiepiscop onorific al aceleiași arhiepiscopii. Publică 23 de cărți care aduc credincioșilor cuvinte de învățătură, dar și portrete ale unor mari înaintași, cum ar fi Andrei Șaguna. Cartea este o viață de om, de călugăr, de slujitor al bisericii, de păstor, de episcop, surprinsă într-un dialog conturat de Călin Emilian Cira.

Pornind la drumul amintirilor, episcopul declară: „Eu m-am născut de la Dumnezeu pentru slujba pe care o am”, adică aceea de a aduce balsam în sufletul credincioșilor. Născut în Duminica Mare „când intrau preoții în slujbă, adică la ora 10”, când se auzea în tot văzduhul răsunetul clopotelor, viitorul episcop simte chemarea pentru mănăstire la 16 ani, însă părinții nu i-au dat voie să urmeze acest drum, la scurt timp stingându-se din viață tatăl. Impresionant este momentul de pe patul morții, în care părintele îi spune: „Ai grijă de măta”. „N-am cunoscut mănăstirea până atunci deloc. N-am cunoscut călugări. N-am fost influențat”. Cu toate acestea, chemarea este din ce în ce mai puternică, astfel încât pă-

răsește casa părintească, „lăsându-l pe mama mea bolnavă, de supărare, pe pat”. Ajunge la mănăstire, unde cuvântul starețului „te primesc acum”, devine veșnicie, aici ducându-și și astăzi viața într-o prelungă rugăciune. O carte ca o mărturisire prin care descoperim portretul unui slujitor al bisericii: „Eu trăiesc foarte liniștit că mi-am făcut datoria. Am pus piciorul în prag exact atunci când trebuia. Și atunci sunt liniștit. Mor liniștit. Mor fericit. Mi-am făcut datoria față de Biserica noastră, față de poporul nostru, față de Transilvania și față de Dumnezeu. Fără să mă laud. Două puteri sunt cele pe care mă reazem eu: Dumnezeu și poporul”.

Dialogul cu una dintre personalitățile Bisericii Ortodoxe este unul așezat, dar plin de întrebări iscoditoare în sensul construirii unei povești despre însemnătatea Bisericii Ortodoxe.

Sunt mărturisiri pe care doar în acest dialog purtat cu bistrițeanul

nostru, arhiepiscopul le-a făcut: „Așa mi-a fost de drag hotarul, țarina înflorită. Și acum, la vârsta de 90 de ani, nu pot uita aceste frumuseți. Și acum iubesc țarina, iubesc natura. Eu îl aud și-l văd pe Dumnezeu când mă uit la lucrarea lui Dumnezeu, când mă uit la creația lui. Am un dialog permanent cu natura. «Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor lui o vestește tăria», zice psalmistul. Și așa este... Eu am trăit plenar viața. De prunc și până acum cu aceeași intensitate am trăit. E foarte greu să trăiești așa ca să gândești în adâncime problemele. Să te gândești permanent la veșnicie, la eternitate. Și mă întrebau mulți cum este viața ta, pe ce te bazezi și am spus eu totdeauna, chiar și acum, privesc în lumina veșniciei, a eternității. ... Întotdeauna i-am mulțumit lui Dumnezeu că mi-a dat darul pe care-l am, n-am fost vrednic, n-am meritat atâtea câte mi-a dat Dumnezeu, dar Dumnezeu le dăruiește tot ca să se împlinească Scriptura. Că Dumnezeu pe cei simpli îi ajută ca să fie model pentru cei bogați și pentru cei învățați” (pp. 26-27).

De altfel, toată cartea este un omagiu adus lui Dumnezeu, așa cum este și firesc. Despre el însuși, arhiepiscopul Chira spune: „Firea mea este aparent sfioasă, aparent smerită. Dar nu e niciuna, nici alta. Eu nu sunt nici sfios, nici smerit, ci sunt un om firesc, așa cum trebuie să fie orice om... Mi-a dat Dumnezeu ani mulți, dar și înțelepciune, îndrăznesc să spun cu smerenie. Nu-i de la mine. Tot ce vezi dumneata pozitiv la Iustinian este darul lui Dumnezeu... Și tot ceea ce vezi negativ și rău, acelea sunt faptele mele” (pp. 87-102).

Despre viața veșnică, părintele declară: „Noi întinerim! Noi mergem spre eternitate. Noi mergem spre viață, nu spre moarte. Moartea e un popas... În moarte se odihnesc oasele” (p. 103).

Părintele Iustinian Chira a fost un apărător și un iubitor de

țară, despre aceasta vorbind întotdeauna frumos: „Poporul român este un popor al lui Dumnezeu. El e ca pământul. Pământul este cel din care suntem făcuți și în care ne vom întoarce. Din același pământ Dumnezeu ne-a înzestrat cu toate darurile, toate bunătățile din pământ vin și în pământ se întorc... Poporul acesta este trupul Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos și Biserica Ortodoxă Română e biserica poporului român (p. 112).

Cartea poate fi privită nu doar pe segmentul religios, ci și pe cel cultural, arhiepiscopul Chira întâlnindu-se, de-a lungul vremii, cu personalități marcante, amintind aici doar pe Geo Bogza, Constantin Noica, Nicolae Steinhardt, Dumitru Stăniloae, Ioan Alexandru, Bartolomeu Anania și mulți, mulți alții. Interesante sunt cuvintele despre poetul Ioan Alexandru, cu care episcopul era bun prieten, spunându-i întotdeauna: „Ioane, ai grijă. Păstrează-ți trupul tău curat”. A rămas mâhnit „că nu a fost adus să fie înmormântat la Rohia”. Pentru că el în toate scrisorile insistă mereu: „Mi-am făcut casă la Rohia”. Însă, dorindu-se să se facă funeralii naționale la București, s-a făcut o altă strategie, însă trupul nu a fost primit nici la Parlament, nici la Patriarhie. Vrednicul de amintire, mitropolit Anania, a hotărât atunci să fie înmormântat la Rohia. Arhiepiscopul Chira completează: „Așa a vrut Dumnezeu. Pentru că la Rohia a venit Steinhardt, care nu era apropiat de Ioan Alexandru”.

Și pentru că tot sunt atâtea vițiuni despre sfârșitul lumii, iată ce spune arhiepiscopul despre zilele de pe urmă: „Noi trăim în timpurile noastre începutul sfârșitului. Cât va dura acesta, un an, un secol. Nu știm. E începutul sfârșitului pentru că atmosfera creată e apocaliptică. Starea fizică și sufletească a tuturor e una apocaliptică... Suntem așa aiuriți. Gândirea întregii societăți de pe glob parcă

e sărită de la locul ei... În urmă cu 100 de ani, dacă voiam să vorbesc cu cineva, trebuia să mă duc pe jos până la el, trebuia să-l caut ori să-i scriu. Astăzi... iau un mic aparat și vorbesc cu Anglia sau cu America, sau cu... bucătăria. Tehnica a avansat în mod cu totul uriaș pe toate planurile. E o încheiere a unui ciclu al omenirii. Vor veni cu siguranță și alte cicluri care vor tulbura sau liniști omenirea” (pp. 115-116). Dorința arhiepiscopului Iustinian Chira de a-și duce somnul veșniciei într-un anumit loc s-a împlinit, iar azi sute de pelerini trec pe la mormântul lui: „oricât m-am gândit n-am găsit un alt loc mai potrivit pentru mormântul meu decât la poarta mănăstirii, la stâlpul porții de la Mănăstirea Rohia. Acolo vreau să fiu așezat pentru ca frații și călugării, când vor merge noaptea la slujbă, să vadă că la poartă e mormântul stareșului lor de ani de zile. Poporul când va veni și când va pleca, să vadă că lângă stâlpul porții e un mormânt. Cu anii vor uita oamenii, crucile se vor prăpădi, dar va rămâne un mormânt acolo mărturie sfântă. Acolo consider eu că e locul potrivit, pe care-l merit, așa cum merită câinele unui stăpân, cum a meritat câinele soldatului care a murit pe front, așa vreau să fiu așezat la stâlpul porții mănăstirii, pentru că sunt sluga care l-a slujit pe Dumnezeu ca un câine, zeci de ani... Nu mi-a fost frică niciodată. Câinele își apără stăpânul și turma... Așa că îngăduie frate Călin ca să spun că așa m-am gândit și așa am fost și eu, ca un câine la poarta mănăstirii Bisericii lui Iisus Hristos, a Bisericii Ortodoxe” (pp. 143-144).

Cu această mărturisire-testament se încheie cartea cu dialogurile purtate în perioada 1 martie – 27 martie 2012, apărute în prima ediție și completate de cele de la întâlnirile din 28 februarie – 14 martie 2013, 4 noiembrie 2014, în a doua ediție.

O carte îndrumar pentru cei ce trăiesc în ortodoxie.

Ioan Deleu (1877-1946) – personalitate sălăjeană marcantă a generației Marii Uniri

Marin POP

În galeria marilor personalități sălăjene din generația Marii Uniri, la loc de cinste se înscrie și Ioan Deleu din Pericei, de la a cărui naștere se împlinesc 140 de ani. El a fost fiul lui Daniel Deleu (1844-1896), jude-notar în Pericei, membru în direcțiunea Institutului român de credit „Silvania” din Șimleu Silvaniei și al Iulianei (1845-1920), născută Cosma, fiica parohului român greco-catolic, stabilit și el la Pericei.

Ioan Deleu vede lumina zilei pe data de 27 august 1877, la Pericei¹. Era cel de al patrulea dintre copii, cu un an și trei luni mai tânăr decât fratele său Victor, de care va fi foarte apropiat întreaga sa viață.

Dintre toți cei șase copii, Ioan semăna cel mai bine cu bunicul său, revoluționarul pașoptist Iacob Deleu, „atât ca înfățișare cât și ca fire”.

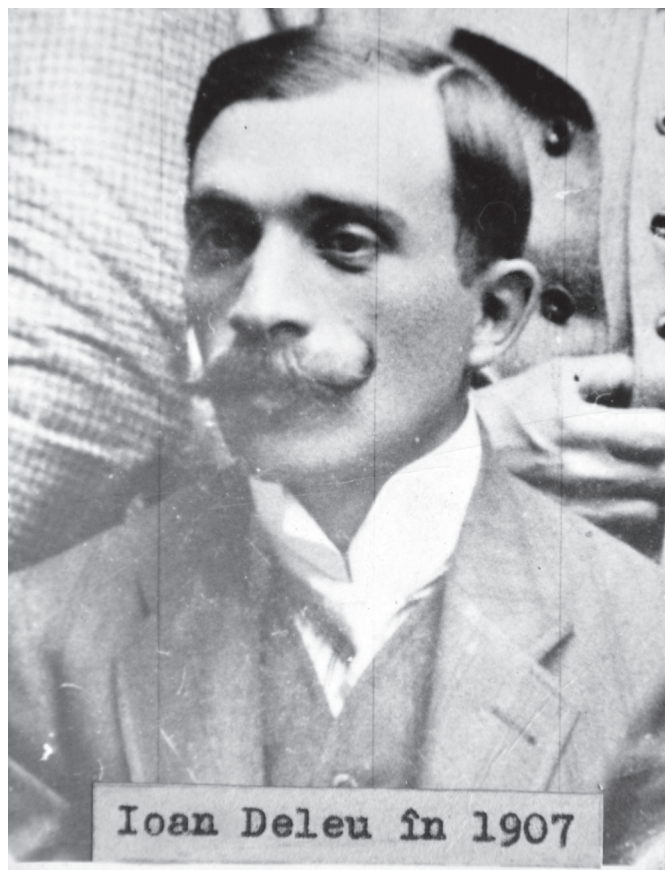
Ioan Deleu a urmat cursurile școlii elementare românești din Pericei, precum ceilalți frați ai săi, după care a fost înscris, împreună cu fratele său Victor, la Liceul minorit romano-catolic din Șimleu Silvaniei. Faptul că au făcut școala împreună în aceeași clasă îi va apropia foarte mult pe cei doi frați, care se completeau reciproc: temperamentul Ioan era cel cu inițiativa, dar ceda întotdeauna judecății cumpănite de care dădea dovadă fratele său, Victor, care decidea calea de urmat.

La Liceul minorit din Șimleu Silvaniei, frații Deleu vor urma cursul secundar inferior, adică patru clase, în perioada 1887-1891, după care au fost transferați la Liceul superior evanghelic reformat din Zalău, unde au studiat clasele V și VI de liceu.

În ultimul trimestru al anului școlar 1893, după afirmațiile lui Ovidiu Deleu, fiul lui Victor Deleu, tatăl său a avut un conflict cu unul dintre profesori, „pe o chestiune extrașcolară”, care a degenerat „în invective violente”.

În urma acestui incident, în care Victor Deleu a fost „jignit în sentimentul național de român” și care a dus „aproape la o încăerare”, cei doi frați au luat decizia, aprobată și de familie, de a se transfera la un liceu românesc. Astfel, se înscriu în clasa a VII-a la Liceul român unit din Blaj, unde au frecventat anul școlar 1893-1894.

Neadaptându-se, probabil, la rigorile Blajului, anul școlar următor au plecat la Brașov și s-au înscris în clasa a VIII-a la Liceul românesc ortodox, unde au stat doar un trimestru. Ultimele două trimestre ale clasei a VIII-a de liceu le-au terminat la Liceul românesc superior greco-catolic din Beiuș, unde au și absolvit, pe data de 29 iunie 1895, când și-au luat examenul de

bacalaureat.

Din acest moment „drumurile școlare” ale celor doi frați se despart. Victor Deleu s-a înscris la Facultatea de Drept din cadrul Universității din Budapesta.

Ioan Deleu se pare că avea înclinații umaniste, spre Istorie, Geografie și Literatură, iar pentru a-și dezvolta o carieră în acest domeniu, „în climat și limbă românească”, trebuia să plece în vechiul Regat, în România, pentru a-și desăvârși studiile.

După discuții îndelungate cu familia, având în vedere că tatăl său și unchiul din partea mamei erau membri de bază în Comitetul de direcție al băncii „Silvania” din Șimleu, Ioan Deleu se decide să urmeze tradiția familiei în acest domeniu. Astfel, în toamna anului 1895 pleacă la Graz, în Austria, și se înscrie la Academia Comercială.

Nu se adaptează nici aici, iar decesul tatălui său, care s-a produs pe data de 16 noiembrie 1896, la numai 52 de ani, a însemnat pentru el un motiv de a rămâne acasă, la Pericei.

La început, „pentru a-și umple timpul”, a funcționat pe lângă banca „Silvania” din Șimleu, în calitate de

practicant diurnist. Nu a avut, însă, nici o „tragere de inimă” pentru această slujbă și a renunțat la ea foarte repede.

Fiind un autodidact, citește foarte multă literatură, studiază Istoria și Geografia, îmbogățindu-și orizontul cultural. De asemenea, inițiază și participă la toate acțiunile tineretului românesc din Șimleu.

Povestirile fratelui său, Victor, despre acțiunile tineretului românesc din Budapesta și Viena, precum și rolul jucat de presa românească în educarea nației, îi inoculează „virusul” jurnalistic. Are primele încercări reușite, iar când fratele său, Victor, se stabilește la Arad pentru a urma stagiul de avocatură, Ioan Deleu devine corespondentul ziarului „Tribuna” din Arad pentru Șimleu Silvaniei și Sălaj.

După înființarea primului ziar românesc din Sălaj, „Gazeta de Duminecă”, care apare la Șimleu Silvaniei începând din 1 ianuarie 1904, înființat de Ion Pop Rețeganul și Ioan P. Lazăr, Ioan Deleu, „cu tot suflul și entuziasmul” își aduce aportul „gratuit și benevol” la editarea lui².

Se pare că aici, în publicistică, își va găsi adevărata vocație, dar își va semna foarte rar articolele, desfășurând o activitate pe cât se poate anonimă. La fel ca fratele său Victor, Ioan Deleu era de părere că: „Atunci când activezi în viața publică, aceasta trebuie să o faci cu un singur țel, acela al binelui comun al obștei. Activitatea nu trebuie să pornească dintr-o neînfricăta ambiție sau vanitate, care să o nutrească. Ea nu trebuie să aibă ca scop crearea unei platforme pentru ajungerea la o situație strălucită sau funcțiune înaltă. De aceea, munca publică trebuie astfel dusă ca ea să pară a tuturor. Să fie, pe cât posibil, anonimă din punctul de vedere al autorului ei”.

În cadrul ziarului se ocupă mai mult de cronicile evenimentelor, cu rapoarte de activitate diferite, cu recenzii. De asemenea, corectează articolele primite la redacție, căci pe lângă darul scrisului „mânuieste cea mai pură și frumoasă limbă românească care se practică în Sălaj”³.

În urma ghinionului și eșecului fratelui mai mare, Cassiu, care se ocupa de afacerile familiei, Ioan Deleu se mută la Șimleu, alături de fratele său Victor, care revine în Sălaj după terminarea stagiaturii și devine „magnetul polarizator și conducător ascultat și urmat de întreaga tinerime românească din zona Șimleului”. Ioan Deleu devine mâna dreaptă a fratelui său, iar casa lor din Șimleu, „focar de propagandă românească pentru țărănimea din jur”⁴.

La 16 iulie 1905, Victor Deleu devine redactorul responsabil al ziarului „Gazeta de Duminecă”, care se transformă în „organ politic și cultural naționalist român”. În aceste condiții, Ioan Deleu devine „nelipsitul redacției”, ocupându-se de punerea în pagină, trierea știrilor și informațiilor, de sfaturile gospodărești folosite, corectură etc.

Din studiul ziarului „Gazeta de Duminecă” ne dăm

seama că se implică în toate acțiunile cultural-politice românești, la organizarea și desfășurarea cărora colaborează. Astfel, la 13 august 1905, îl găsim printre organizatorii și participanții la petrecerea tineretului român din Șimleu Silvaniei, care a avut ca scop ajutarea Casinei Române din localitate⁵.

Pe data de 21 ianuarie 1906, Ioan Deleu este ales în Comitetul de organizare al despărțământului Șimleu al Astrei, în vederea participării Sălajului la Expoziția Jubiliară de la București. Alături de fratele său Victor, contribuie la organizarea evenimentului atât în scris, cât și prin ajutorul dat la colectarea și trierea obiectelor ce urmau a fi trimise la expoziție. De asemenea, își aduce aportul la organizarea excursiei sălăjenilor la expoziția jubiliară, în luna septembrie 1906⁶.

Face parte, apoi, din Comitetul organizator al petrecerii tineretului român din Șimleu, care a avut ca scop strângerea de fonduri pentru Gimnaziul românesc din Brad⁷.

În luna aprilie 1908, ia ființă la Șimleu Silvaniei, Corul Casinei Române, Ioan Deleu fiind unul dintre membrii lui, în postura de tenor II⁸.

Este participant activ la pregătirea și organizarea celei de a doua mari adunări generale a Astrei, care a avut loc în Sălaj, la Șimleu, după cea din 1878. Cea de-a doua serbare națională a Astrei a avut loc în perioada 6-9 august 1908 și îl găsim pe Ioan Deleu, printre altele, în postura de director de scenă a reprezentației piesei de teatru „Moise Păcurariul”, scrisă de Dionisie Stoica și care a rulat în seara de 7 august, în fața distinșilor invitați din cadrul Astrei⁹.

Pe data de 11 noiembrie 1908, Ioan Deleu este ales membru al Societății pentru fond de teatru, filiala Șimleu, devenind directorul de scenă al repetițiilor și spectacolelor. De asemenea, își aduce aportul prin intermediul articolelor, recenzii, rapoarte etc., pe care le-a publicat în presa vremii.

Pe data de 30 mai 1909 participă la adunarea populară organizată la Sâg de către Astra sălăjeană, iar la 12 iulie 1909 la adunarea generală a Reuniunii Femeilor Române Sălăjene, care a avut loc la Hotoan¹⁰.

Un eveniment deosebit pentru Ioan Deleu și cumnatul său, Alexandru Sima, ajuns preot în Pericei, l-a constituit sfințirea bisericii și a casei parohiale, care a avut loc pe data de 15 august 1909. Acest eveniment a reprezentat totodată „o manifestațiune de afirmare românească”, bucurându-se de o prezență foarte numeroasă de peste 200 de persoane. Au participat procesiuni de credincioși din localitățile Siciu, Bădăcin, Recea, Giurtelec și din Hidig.

Actul sfințirii bisericii din Pericei l-a săvârșit vicarul Alimpiu Barboloviciu, asistat de preoții: Vasile Cristea din Giurtelec; Simion Filip din Badon; Ioan Fărcașiu din Bădăcin; Grațian Flonta din Cățelul românesc (Meseșeni); Pompei Podina din Cățelul unguresc; Augustin Caba din Recea; Ioan Pop din Coșei; Alimpiu Coste din Cehei și bineînțeles de preotul lo-

cal, Alexandru Sima. După serviciul divin s-a sfințit și casa parohială, curatorul Mitru Tătar aducând laude preotului Sima pentru vrednicia sa.

Cu această ocazie a avut loc și o conferință a preoților din tractul protopopesc al Siciului.

La masa festivă au participat peste 70 de persoane. S-au închinat numeroase urări în cinstea preotului Sima, a soției sale, Regina, „fără de care harnicul ei soț n-ar fi putut să le ducă toate la așa frumos sfârșit”, precum și a întregii sale familii. Preotul Alexandru Sima a toastat și el în sănătatea tuturor oaspeților și le-a mulțumit pentru prezența lor la acest important eveniment al carierei sale¹¹.

Pe data de 15 mai 1910, când fratele său părăsește redacția ziarului „Gazeta de Duminecă” l-a urmat, rămânând în continuare corespondentul pentru Sălaj al ziarului „Tribuna” din Arad, iar mai târziu, după apariția ziarului „Românul”, tot la Arad, în anul 1912, devine corespondentul acestuia.

Este alături de fratele său în asprele campanii electorale din iunie 1910 și februarie 1911. Fratele său, Victor Deleu, ajunsese liderul tineretului național-român din zona Șimleului, fiind desemnat candidatul circumscripției electorale Șimleu din partea Partidului Național Român. De asemenea, Ioan Deleu figurează printre semnatarii convocării marii adunări populare de protest organizată la Șimleu, pe data de 8 noiembrie 1911, împotriva proiectelor militare ale guvernului și cerând vot universal¹².

Din păcate, o boală necruțătoare i-a marcat iremediabil existența. Un proces lent de anchilozare osoasă și musculară, însoțită de cumplite dureri discopatică și reumatismale l-a încovoiat pe dârzul Deleu. În anii 1911-1912 a colindat sanatoriile din stațiunile balneare și termale cele mai renumite ale Austro-Ungariei, însă fără a i se găsi leac. În cele din urmă, și-a acceptat soarta și s-a străduit să-și trăiască viața în condiții normale, deși umbla doar sprijinit într-un baston masiv, cu cap de vultur ca mâner, sculptat în lemn tare¹³.

Din aceste considerente de sănătate nu a fost mobilizat pe front în anul 1914, la izbucnirea primei mari conflagrații mondiale și a rămas acasă să-și educe nepoții, fratele său Victor și cumnatul Nicolae Munthiu fiind mobilizați pe front. A devenit unchiul lor preferat și nu s-a lăsat afectat de boală, după cum spunea nepotul său Ovidiu Deleu: „Sufletul și firea lui Ioan Deleu nu s-au înrăit, nici întunecat. A devenit blând, înțelegător, senin, vesel chiar și de o bunătate neasemuită”¹⁴. De asemenea, Ioan Deleu va avea grijă de cancelaria avocațială a fratelui său Victor, ajutat de un stagiar¹⁵.

La fel ca majoritatea oamenilor ținuiți la masa lor de scris, trăind intens sufletește și având multe de spus, Ioan Deleu a ținut un jurnal, în care își nota gândurile și trăirile. Din păcate, în anii crunți ai dictaturii totalitare comuniste, în anii '50, când o simplă imagine sau înscris al elitei interbelice constituia caz

de pușcărie politică, jurnalul a fost ars de către Alexandru Brândușan, fiul adoptiv al lui Ioan Deleu și soția acestuia. Totuși, soția lui Brândușan nu s-a putut abține să nu rupă câteva file din mijlocul unui caiet al jurnalului, să le păstreze, în secret, ca amintire¹⁶. Aceste file se dovedesc a fi notele zilelor când România a intrat în război, alături de Antantă, mai precis perioada 15 august – 7 septembrie 1916. Informațiile cuprinse în cele câteva file de jurnal au o importanță istorică deosebită pentru că în ele regăsim zbuciumul și emoțiile românilor ardeleni, care primesc vestea că armata română a pornit lupta pentru dezrobirea fraților ardeleni și realizarea României Mari.

Cumnatul lui Victor și Ioan Deleu, Nicolae Munthiu a fost mobilizat și el pe frontul din Galiția, ca ofițer în rezervă. În momentul intrării României în război se afla în permisie, la Pericei. Din cauza emoțiilor, Ioan Deleu nu reușește să discute cu cumnatul său nimic din ceea ce și-a propus. Nicolae Munthiu se reîntoarce pe frontul din Galiția chiar în ziua intrării armatei române în război. Familia Deleu află vestea după plecarea lui, iar Ioan Deleu consideră că armata română nu era pregătită încă din punct de vedere tehnic, ceea ce s-a dovedit a fi adevărat în luptele ce vor urma.

Vestea intrării României în război alături de Antantă s-a răspândit repede în orașelul de la poalele Măgurii Silvaniei. Populația românească era foarte

îngrijorată, deoarece și până atunci erau huiduiți de către maghiari. Le era frică de represalii, violențe sau deportări în lagăre. Țăranii români încep să fie batjocoriți și să nu mai fie serviți în magazine. De asemenea, erau intenționat dezinformați în privința situației de pe front, fiindu-le prezentate cele mai apocaliptice scenarii. La rândul ei, populația maghiară era îngrijorată, „tremurând de mânie”, dar și de frică.

Ioan Deleu încearcă să-i îmbărbăteze pe țăranii români, spunându-le că singura modalitate de a-i ajuta pe tinerii ostași români care luptau pe front era să se roage îndoit lui Dumnezeu, pentru că ziua cea mare era aproape. Studia zilnic presa maghiară, pentru a observa „slăbiciunea și puterea” armatei și autorităților austro-ungare. Aștepta cu emoție și îngrijorare ultimele vești de pe frontul românesc. Consideră că odată cucerii ambii versanți ai Carpaților, armata română va rezista, deoarece munții au reprezentat de-a lungul istoriei o cetate naturală care a apărut neamul românesc. Aștepta ziua biruinței, pe care spune că a visat-o. Și-ar fi dorit să fie și el acolo pe front, în mijlocul ostașilor români, dar boala de care suferea nu-i permitea să se deplaseze decât foarte greoi, în baston. Vedem aici transmis spiritul revoluționar al bunicului său, care în anul 1877, în momentul când armata română a trecut Dunărea, deși se găsea la venerabila vârstă de 77 ani a fost oprit cu greu de familie să nu plece ca voluntar. Spiritul său revoluționar și patriotic a fost transmis și nepoților săi. Din filele de jurnal transpare și neputința lui Ioan Deleu: „Of, of! De ce nu pot fi și eu acolo, să lupt și să mă răzbun cu sete”¹⁷.

Filele rămase din Jurnalul lui Ioan Deleu¹⁸ se termină brusc în ziua de 7 septembrie 1916, în care își nota activitățile sale pedagogice cu nepoții și că se află mereu cu gândul la frații români care luptau și se jertfeau pe front.

Familia Deleu era stigmatizată și catalogată cu termenul de „familie de trădători” de către autoritățile maghiare din Șimleu, în special după ce Victor Deleu a căzut prizonier la ruși și a început marea sa operă, prin înființarea batalioanelor de voluntari ardeleni, care s-au înrolat în armata română.

În aceste condiții, familia Deleu, în frunte cu Ioan Deleu, rămas acum bărbatul casei, se mută din nou la Pericei, unde își vede visul împlinit în toamna anului 1918, urmând apoi eliberarea satului de către trupele române în primăvara anului 1919.

La Marele Praznic național de la Alba Iulia nu a putut fi oprit să nu participe, deși ca invalid era greu de transportat. Participă cu entuziasm la acțiunile pregătitoare, la constituirea consiliilor și gărzilor naționale române, după care este ales ca delegat al societății pentru fond de teatru român și participă la evenimentul unic în istoria noastră, la Alba Iulia, despre care scria cu emoție următoarele: „După nuori veni însă senin: Revoluția rupse și ultima stavilă, care ne întârzia realizarea idealului. Formarea gărzilor națio-

nale ne dădea o bucurioasă ocupație și apoi pregătirea la Alba Iulia! Oh acea călătorie minunată în vagoane fără ferestri, fără loc de șezut și totuși atât de fericită – purtând tricoulul la piept și la pălărie!!! ...

Cine ar putea să o descrie acea întâlnire fericită – cu acel entuziasm sfânt și dor împlinit – între frați, prieteni și tovarăși de luptă, ce se despărțiră cu același gând și se întâlniră la aceeași țintă?! Uitarăm de foame și de sete, somn și oboseală ... O îmbrățișare ș-un înot de fericire fu acea adunare!”¹⁹

Ioan și Victor Deleu se reîntâlnesc la Alba Iulia, în acel moment istoric măreț. Victor pleacă la Sibiu, unde se găsea soția și fiul său și unde fusese ales ca secretar general al Consiliului Dirigent, condus de Iuliu Maniu, iar Ioan Deleu revine acasă, la Pericei, unde mai are de îndurat câteva luni de ocupație străină, până în Săptămâna Mare a Paștilor, când armata română eliberează Periceul și Șimleul.

În aclamațiile șimleuanilor, Ioan Deleu este ales și confirmat apoi de către Consiliul Dirigent în funcția de primar al orașului Șimleu Silvaniei.

Familia Deleu se răspândește din nou, iar Ioan Deleu rămas singur la Șimleu este îngrijit de Ludovica Brândușan, rămasă văduvă cu un copil, cu care se va și căsători mai târziu, iar pe fiul acesteia îl va crește ca pe propriul copil.

După Marea Unire, Ioan Deleu cade victimă a pasiunilor politice create între partidele românești și este schimbat din funcția de primar al orașului Șimleu cu unul liberal, la data de 2 decembrie 1922²⁰.

Dârz din fire, la fel ca bunicul său Iacob Deleu, atacă hotărârea în contencios administrativ și se luptă ani în șir pentru dreptul care i-a fost luat ilegal. În cele din urmă, secțiunea III a Înaltei Curți de Casație și Justiție îi va da câștig de cauză, la 14 martie 1924, anulând decretul de destituire și dispune repunerea lui în funcția de primar. Practic, reintegrarea s-a făcut în mod formal, prin Înalțul Decret Regal nr. 2366 din 10 iunie 1924, Șimleul găsindu-se în situația paradoxală de a avea doi primari: liberalul Aurel Târția, care refuza să părăsească postul și Ioan Deleu, repus în funcție. Ioan Deleu nu va fi acceptat nici la Primărie. Totuși, a beneficiat retroactiv de toate drepturile bănești aferente funcției de primar. În cele din urmă, guvernul a dizolvat Consiliul Local și a organizat noi alegeri comunale. Acestea se pregătesc din toamna anului 1925 și au loc doar în februarie 1926, spre sfârșit de guvernare liberală. În urma desfășurării alegerilor îl găsim pe Ioan Deleu printre consilierii locali ai orașului Șimleu²¹.

Pe data de 10 noiembrie 1928, Iuliu Maniu era chemat de către Regentă să formeze noul guvern și astfel Partidul Național Țărănesc, al cărui președinte era marele om politic sălăjean, ajunge la guvernare. În acest context politic, Ioan Deleu este chemat să-și aducă, din nou, aportul în administrația locală și este numit înalt funcționar în cadrul Prefecturii Sălaj, mai precis secretar-general.

În aceste condiții se stabilește în Zalău, unde devine o gazdă primitoare pentru rudeniile sale stabilite la Cluj, după cum își aduce aminte nepotul său, Ovidiu Deleu.

La fel ca la Șimleu, din păcate, are de suferit la fiecare schimbare de guvern, când partidul ajuns la guvernare își schimbă și „garda”, dar își apără drepturile cu îndârjire.

Se pensionează de la Prefectură la începutul anului 1935 și se stabilește la Cluj, împreună cu Ludovica Brândușan și fiul acesteia. Aici era, de fapt, stabilită mare parte din familia Deleu, în frunte cu fratele său Victor, care fusese și el schimbat în noiembrie 1933 din funcția de primar al orașului Cluj, tot pe criterii politice²².

Când află trista veste că fratele său Victor nu mai avea mult de trăit, se instalează la el și îl veghează la căpătâi până când acesta închide ochii pentru totdeauna, în noaptea de 31 decembrie 1939²³.

În urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940, Ioan Deleu este rugat de Iuliu Maniu să se mute la Bădăcin și să-i îngrijească gospodăria. Ioan Deleu acceptă, „în ferma convingere că face un serviciu cauzei naționale românești”, după cum spune nepotul său, Ovidiu Deleu²⁴. Aceasta în condițiile în care Iuliu Maniu era considerată persona nongrata de către autoritățile horthyste. El devenise un simbol al Ardealului în acele vremuri de restriște și, totodată, liderul de necontestat al opoziției democratice din România. De asemenea, de la Bădăcin a fost nevoită să se refugieze în urma Dictatului și sora sa mai mică, Cornelia, călugarită sub numele de sora Cecilia.

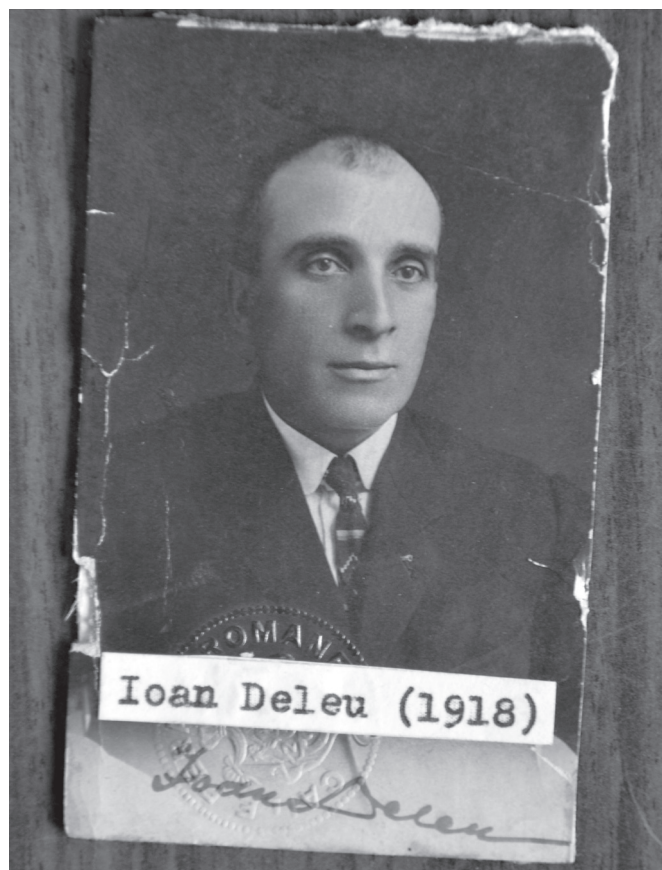
Ioan Deleu va îngriji și administra cu conștiințiozitate gospodăria lui Iuliu Maniu, până în primăvara anului 1945, când în Ardeal se reînstaurează administrația românească.

După revenirea familiei Maniu la Bădăcin, Ioan Deleu s-a mutat în satul natal, Pericei. Aici se stinge din viață peste numai un an, în 1946, fiind înmormântat în cimitirul din Pericei, alături de părinții săi.

Astfel se stinge din viață încă o mare personalitate sălăjeană din generația de aur a Marii Uniri. El poate fi considerat un adevărat model nu numai pentru activitatea deosebită pe plan național și cultural, ci și pentru faptul că nu s-a dat bătut în fața bolii care i-a marcat tinerețea și l-a dus la un anumit grad de invaliditate. Fiind un dârz Deleu, și-a acceptat soarta, trăindu-și viața cu demnitate, în slujba nației sale.

Note:

1. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sălaj (SJAN Sălaj), fond Registrele parohiale de stare civilă, Registru nr. 892, f. 35.
2. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f. 9.
3. *Ibidem*, f. 10.
4. *Ibidem*, f. 11.
5. *Gazeta de Duminecă*, nr. 29, 30 iulie 1905.
6. Vezi, pe larg, Marin Pop, *Victor Deleu și participarea sălăjenilor la Expoziția Generală a României (1906)*, în *Caiete Silvane*, nr. 136, mai 2016, pp. 28-35.
7. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f.

- 14.
8. *Ibidem*, f. 15.
9. *Gazeta de Duminecă*, nr. 33, 10 august 1908.
10. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f.
- 15.
11. *Gazeta de Duminecă*, nr. 32, 9 august 1909.
12. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f.
- 16.
13. *Ibidem*, f. 20.
14. *Ibidem*, f. 21.
15. *Ibidem*, f. 21.
16. *Ibidem*, ff. 23-24.
17. *Ibidem*, f. 30.
18. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 49/1916, ff. 1-15; dosar 59/1976, ff. 25-30.
19. *Gazeta de Duminecă*, nr. 31, 5 august 1923.
20. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f.
- 45.
21. *Gazeta de Duminecă*, nr. 9-10, 7 martie 1926.
22. Vezi, pe larg, Marin Pop, *Victor Deleu – primar al orașului Cluj (1932-1933)*, în *Historia Urbana*, Academia Română, Comisia de Istorie a Orașelor din România, XXIV, Editura Academiei Române, 2016, pp. 53-71.
23. SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu, dosar 59/1976, f.
- 58.
24. *Ibidem*, f. 59.

Sursa ilustrații: SJAN Sălaj, fond Colecția familială Deleu.

Solilocvii inutile

Ioan F. POP

„Vorbește ca să te văd”, ar fi spus cuiva Socrate, pentru că cel care tace rămâne oarecum nevăzut. Cuvintele rostite ne ajută să *vedem* dincolo de limitele senzorialului. Căci din momentul în care ochiul vede ceva, el „continuă să-l vadă cu o necesitate de-a dreptul îngrijorătoare” (S. Kierkegaard). Ochii nu pot vedea ceea ce *văd* cuvintele. „Cît de greu îmi este să văd ceea ce *stă în fața ochilor mei!*” (L. Wittgenstein). Noi decriptăm lumea prin niște *organe* numite cuvinte, trăim și înțelegem doar cît ne permit semnificațiile acestora. Ființăm atît cît putem spune, comunica. Tot de la cuvinte aflăm cîte ceva despre noi. Chiar și de murit, murim tot în baza a ceea ce spun cuvintele. Vedem lumea prin *dioptriile* lor semantice; „mai exact spus, noi nu vorbim pornind de la ceea ce vedem, ci vedem tocmai ceea ce se spune despre lucruri” (M. Heidegger). (De fapt, filosoful german deșteaptă limba din propria sa uitare, strunindu-i sensurile într-o nouă aducere aminte. Una în care ne lăsăm *văzuți* și vorbiți cu ajutorul cuvintelor).

*

Literatura m-a vindecat de multe, dar m-a și salvat în cîteva situații delicate. M-a salvat chiar și din capcanele chimiei. Era cît pe ce, în liceu, să rămîn corigent la chimie. Neștiind cum să o scot la capăt, l-am abordat pe profesorul de chimie, care îmi era și diriginte, încercînd să-l conving că mie nu-mi place chimia din cauza... literaturii. Ca argument forte, am adus și cîteva poeme, pe care eram gata să le declam la nevoie. Profesorul s-a uitat lung la mine, și-a aruncat privirea peste hîrțile mototolite, după care a dat din cap a nedumerire. Probabil că a înțeles din poemele mele cam cît înțelegeam eu din chimie...

*

Istoria se întoarce victorioasă împotriva ei înseși, exact în punctul din care a plecat – *corsi e ricorsi*. Ca atare, „toate farsele istoriei au loc de două ori, prima oară în versiune sîngeroasă, a doua oară în versiune ridicolă” (P. Sloterdijk). Tot ceea ce s-a făcut bine s-a făcut din neputința ideologică de a impune peste tot răul. Căci nici chiar răul nu este perfect. Istoria se face întotdeauna peste *capul* rațiunii. Interesul cel mai josnic este drapat în ideologia cea mai mincinoasă. Bine că, din cînd în cînd, răul mai face cîte o pauză, răstimp în care istoria dă semne de viață. Căci „răul pe care gîndirea nu-l poate stăpîni e scos în afara ei și lăsat în seama fanteziei”, cu o aserțiune kierkegaardiană.

*

Toate cărțile ar trebui esențializate, reduse la o frază, la o propoziție, la un cuvînt. Proza ar trebui redusă la o frază, filosofia, la o propoziție apoftegmatică, poezia, la un cuvînt. Tăcerea trebuie lăsată la îndemîna inspirației.

*

Timeo hominem unius libri, după cum se pare că a spus Toma d' Aquino. Dacă de autorul unei singure cărți e bine să ne temem, de cititorul unei singure cărți e bine să ne temem îndoit. Deși, oricît am stărui, oricît am fi de bibliofagi, cu adevărat nu putem scrie decît o singură carte, una care nu poate fi încheiată. Nimeni nu scrie Cartea, se scriu anumite texte care, ulterior, pot fi organizate sub formă de carte. Vorba lui Nietzsche: „Nu mai vreau să citesc un autor la care se observă că a vrut să scrie o carte. Nu voi mai citi decît pe aceia la care ideile au devenit pe neașteptate o carte”. Cărțile sînt forma finală a iluziilor presate între file. *Post-mortem*, toate faptele vorbesc despre noi cu ajutorul cuvintelor altora, doar cărțile vorbesc, *expressis verbis*, cu propriile noastre cuvinte. De la un scriitor, măcar la atît te-ai putea aștepta: să nu se degradeze hîrtia înaintea conținutului propriilor cărți. Orice autor ar trebui să moară înaintea cărților sale.

*

Se pare că omul și-a consumat toată doza disponibilă de umanism, primită la facere. I-a mai rămas întreagă doar rezerva de inumanitate prin care încă mai respiră. Omului i-ar trebui o altă privire interioară și exterioară, un alt mod de a-și defini umanismul. După atîtea eșecuri și neîmpliniri ar fi mai bine să se retragă în iresponsabilitatea confortabilă a speciei. A sosit momentul ca omul să-și propună să fie și altceva, căci ipostaza de om a epuizat-o complet. (De multe ori, cînd întîlnesc un om cu un cîine, îmi vine să stau de vorbă doar cu cîinele).

*

Pînă la urmă, sîntem doar ceea ce nu putem fi din vastitatea posibilului. Sîntem eșecul nominal al ființării, nimicul de probă pus la dispoziția fiecăruia. Încercăm relativul cu o impresie, absolutul cu o mirare. Iluzia că putem însemna ceva pe răbojul lumii, că cerul s-ar interesa de augustele noastre fapte rămîne calea motivațională cea mai bătătorită. Nici pămîntul, nici cerul nu știu că existăm. Naivi, noi ne prefacem că știm.

Marcel LUCACIU

Manole

din sevele verii
fierbinte picură liniștea
îmbătrânind și ei
copacii învață să piardă...
între patru pereți
îmi zidesc poezia atâtor
scadențe la banca metaforei

bine ai venit!
bine ai plecat,
Meștereee!...

Întâlnire cu noaptea

acum
în oraș
locuiește doar noaptea
prin
vitrine murdare
manechine albastre poeții
duc
la buze
mereu paharul minciunii...
iubirea
și ea o reclamă absurdă
eu
nu am
o unghie îngerească
doar inima
ca un halou
luminos

Dor

doar absența ta
pătrunzându-mi în sânge
nelămurită...

Lumina

de aur aprins
de aur
veșted

a înflorit lumina

pe rana
oglinzii...

Tatălui meu

peste odihna ta
crește înaltă
noaptea
păduri de stele
ard în
mine
cu lacrimi fără
fard plâng
norii
ultimul tren
deraiază în cer

Unchiul meu, Valentin

acum ești aproape
iubirea materiei
timpul

nu mai există
șuieră vântul
dement

chipul tău se
rotunjește în
piatră...

Bunicul

veacul i-a luat-o înainte
e trist și galben
câteva riduri pe frunte
câteva riduri...

doar privirea i-a rămas
la fel de
albastră
pe buze-i tremură
trena norilor

O pată albă

beau din lună

ca dintr-un pahar de șampanie
vino te rog
apropie-te
cerșetorul din fața oglinzii
îți face semn cu
o pată albă –
inima mea...

Poemul minciunii

I

îmi leg
la ochi
sentimentele
vine
o doamnă
pleacă
o toamnă
lăsându-mi
în vene
azilul

II

obosită
cade zăpada
peste rododendroni
nu
mai trebuie cuvinte
tăcerea mi-ajunge
până la os

III

minciuna bântuie
în oraș
ca o ciumă
nu mai muncesc
nu mai gândesc
ascult
cum crește
din mulțime
un ropot de
(aplauze prelungite)

Din volumul *Floreta de exercițiu* apărut la editurile Caiete Silvane, Zalău și Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017.

Menuț MAXIMINIAN

Cărți publicate

Noduri în haos, Editura Eurobit Publishing House
 Timișoara – poezie
Muchia malului, Editura Tipo Moldova, Iași – poezie
Trenul vieții – Treni i jetes, Editura Amanda Edit Verlag,
 București – poezie
Vremea sintagmelor, Editura Karuna, Bistrița – critică
Pomul cu litere, Editura Karuna, Bistrița – critică
Cronica de gardă, Editura Karuna, Bistrița – critică

Și alte cărți de critică, etnologie și jurnalism.

Director la cotidianul „Răsunetul” Bistrița.
 A publicat poezii și critică literară în „România lite-
 rară”, „Luceafărul de dimineață”, „Timpul”, „Steaua”, „Tribuna”, „Dacia literară”, „Convorbiri literare”, „Apostrof”, „Mișcarea Literară”, „Pro Saeculum”, „Caiete Silvane”, „Nord Literar”, „Conexiuni”, „Litere”.
 ș.a.

Primăvară

Primăvara asta
 Începe în ghiozdan.

Flori colorate
 Și zâmbete.

E iarnă iar

Ninsorile
 Ascund orașul

Timpul cuibărește
 Cenușiu

Merele –
 îngeri pe pământ.

Strămoșii

Prin fereastra
 Din biserica bunicii
 Privesc spre cer
 Strămoșii mei

În depărtare
 Holdele devin pâine

Poți să zbori
 De mână cu copilăria.

Război

Copil din flori
 Cu ochii mari și zâmbet subțire.

Se plimbă
 Pe sârmă
 Precum porumbeii.

*

Poveștile
 Se retrag în munți

Jocuri pe PC
 Telefoane mobile, PDA, ceasuri electronice, aparate
 foto digitale, MP3 playere
 Super eroi precum Batman, Spiderman, Hulk
 În preaviz

Ecou
 Apa vie era leac.

Marea

Era vară
 Cu soarele
 Cu ploaia

Era vară
 Pe nisipul arzând
 Inima tresărea.

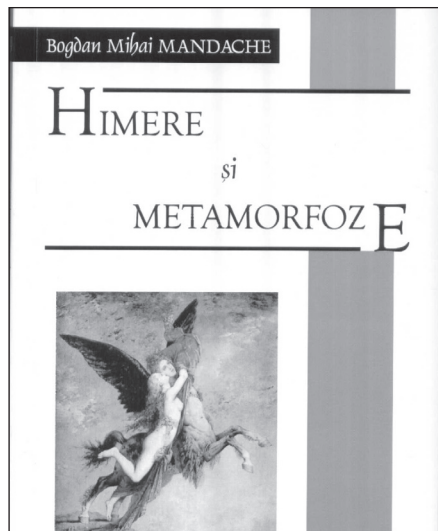
Era vară
 Iar buzele tale
 Aveau gust de mare.

(Din volumul „Fruct oprit”, în curs de apariție la
 Editura Școala Ardeleană)

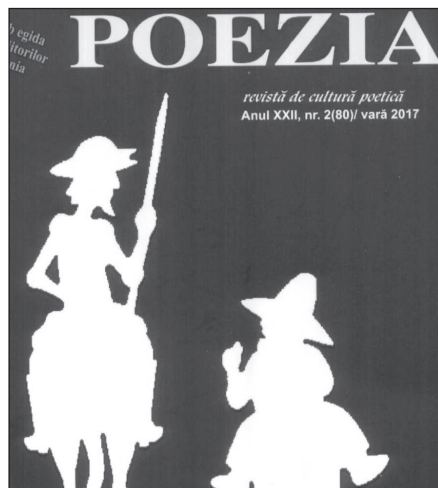
Malaxorul de cuptor

■ **Bogdan Mihai Mandache, *Himere și metamorfoze*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2017.**

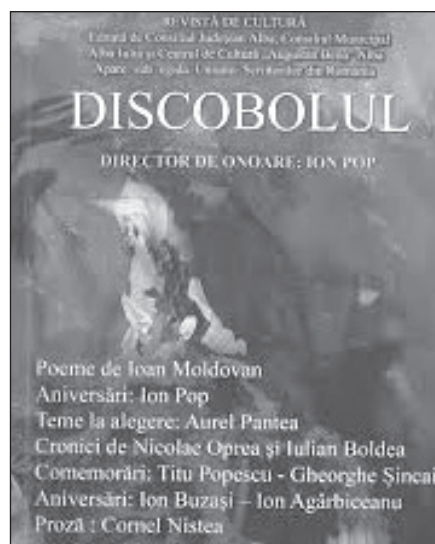
Un autor mai puțin obișnuit, în sensul că demersurile sale interpretative (oarecum pe linia deschisă la noi de Vasile Lovinescu) se sprijină pe numeroase trimiteri în „zonă” simbolismului, ezoterismului și inițierii, tot mai puțin frecventată de autorii (post)moderni. Și în acest volum, Bogdan Mihai Mandache ne propune un fascinant periplu printre sensuri mai puțin aparente, instructiv, îndeosebi, pentru cei ce nu se mulțumesc cu înțelesurile de primă instanță.

■ **Revista Poezia (Anul XXII, nr. 2/ vară 2017)** din Iași, practic un volum de 250 p., ne propune tema „Poezie și sărăcie”.

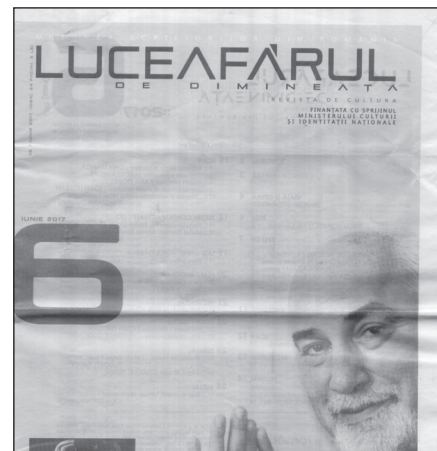
Spicuim câteva titluri din acest număr: „Îmi văd suflarea” (Cassian Maria Spiridon); „Un haiku este o invitație pentru cititor să atingă propria iluminare” (convorbire a lui Marius Chelaru cu Ludmila Balabanova din Bulgaria); „Fiecare sîmbure dă naștere la propriile-i înfățișări” (Niculina Oprea în dialog cu poetul turc Mustafa Kőz); „Reprezentări ale sărăciei și ale suferinței în lirica afro-americană” (Daniela Andronache); „Pledoarie pentru frumosul și înaltul lumii” (Diana Dobrița Bîlea)...

■ **Discobolul, Anul XX, Nr. 229-230-231, 2017.**

Din sumar: Ioan Moldovan – *Poeme*; Nicolae Oprea – *Istorie și ficțiune*; Iulian Boldea – *O conștiință interogativă*; Iulia Chivu – *Surâsurile realului*; Vistian Goia – *În glumă... și fără glumă*; Aurel Pantea – *Reveria resentimentară și reverie integratoare*; Nicolae Mareș – *Lucian Blaga despre critica literară românească*; Alina Zoltan – *Daniel Turcea. Repere biografice*; Mircea Popa – *Pentru o ediție Ion Agârbiceanu*; George Remete – *Originile postmodernismului*; Cornel Nistea – *Realul în manieră postmodernă*; Titu Popescu – *Comemorare Gheorghe Șincai...*

■ **Luceafărul de dimineață, Nr. 6 (1084)/ iunie 2017.**

Din cuprins: Dan Cristea – *Uniforma și rebelul* (despre romanul lui Varujan Vosganian, *Copiii războiului*); Alex Ștefănescu – *Gabriela Negreanu sau viața dată la maximum*; Radu Voinescu – *E. Lovinescu – între critică și metacritică*; Dan Stanca – *Romanul istoric la răscruce*; Ioan Holban – *Șarpele cenușiu al zilelor monotone*; Geo Vasile – *Michel Tournier: estetica fiorului gotic și a dublului*; Costin Tuchilă – *Beatles și Bach*; Ioan Groșan – *O cântare a potopului* (despre volumul lui Nicolae Scheianu, *Pietre din potop*); Eugen Cojocaru – *Singurătatea pietrelor și... a oamenilor de azi!* (despre volumul dramaturgului Flavius Lucăcel, *Singurătatea pietrelor/The Loneliness of Stones*)...

■ **Nord Literar, Anul XV, Nr. 5 (168), mai 2017.**

Semnalăm din sumarul revistei băimărene: Gheorghe Glodeanu – *George Bălăiță după George Bălăiță*; Constantin Clubleşan – *Cartea biografilor*; Daniela Sitar-Tăut în dialog cu Horea Porumb; Gheorghe Pârja – *Adam, un Orfeu al Balcanilor*; Delia Muntean – *Petrecând cu Eminescu*; Lidia Claudia Fodor – *Conceptul cultural de boemă*; Săluc Horvath – *Titu Maiorescu – scrisori către Duiliu Zamfirescu*; Alexandra Ioana Boldiș – *Romanul F și ambiguitatea adevărului*; Lucian Perța – *Parodii*; Versuri de Nizar Qabbani (traducere de Dumitru Chican)...

■ Cafeneaua literară, Anul XIV, Nr. 6 (172)/ iunie 2017.

Am citit cu interes, în acest număr al revistei piteștene, ampla convorbire dintre Virgil Diaconu cu Liviu Ioan Stoiciu, despre poezie, poeți, critici literari, colaboratori ai Securității; despre „Cum se dau premiile literare”, despre texte de sertar... Redăm această mărturisire a lui L.I. Stoiciu: „(...) m-am săturat să tot pun în sertare texte pe care mai târziu, când le recitesc, le găsesc retorice, slabe, mediocre, sau în care mă repet, rar mai găsesc un poem care să treacă pretențiile mele de cititor îndepărtat de propriu-i scris, la limită. Când public o nouă carte, îmi propun solemn să fie ultima, păcălit de aparențe, că ajunge! Bun, ajunge, dar eu ce să fac mai departe cu mine însumi, dacă tot mai sunt în viață? Să citesc – slavă cerului, citesc fără încetare (chiar dacă sunt departe de a-mi epuiza biblioteca, împărțită între București și Brașov acum), dar dacă nu scriu, parcă îmi lipsește esențialul. Nu știu cât o voi mai lungi cu poezia origina-

lă. Îmi e dor de *underground*, de experimentele tinereții”.

■ Gazeta învățătorilor, Anul VIII, Nr. 14, ianuarie-iunie 2017.

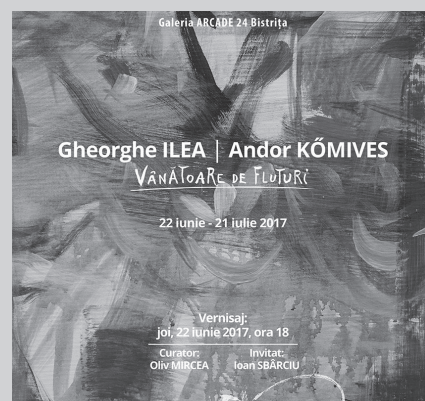
Din cuprinsul revistei sălăjene: Teodor Sărăcuț-Comănescu – *Drumul de la o societate industrială la una informațională*; Voichița Mureșan, Camelia-Mirela Mihaș – *Miracolul Crăciunului*; Ildiana Jurcă – *Împreună reușim: școală, familie, comunitate*; Mircea Petran – *Învățarea la vârsta școlară mică*; Livia Lupșe – *Prevenirea eșecului școlar prin tratarea diferențiată a elevilor*; Crina-Claudia Șortan – *Rolul și importanța softurilor educaționale în procesul didactic*; Lucia-Florina Bolojan – *Manualele digitale*; Anca-Monica Marian – *Scaunul autorului – metodă și/sau mijloc de exprimare și cunoaștere*; Mirela Moisi – *Frumusețea obiceiurilor și tradițiilor Pascale* (Zona Halmășd)...

(D.H.)

Vânătoare de fluturi

La Uniunea Artiștilor Plastici/ Bistrița, Galeria ARCADE 24 a UAPR din Bistrița (Piața Centrală, nr. 24) a avut loc, în 22 iunie a.c., vernisajul expoziției pictorilor Gheorghe Ilea și Andor Kőmives – *Vânătoare de fluturi*, eveniment organizat în parteneriat cu Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj. Curatorul expoziției, Oliv Mircea, amfitrionul evenimentului și invitatul celor doi pictori, pictorul Ioan Sbârciu au deslușit misterul acestei expoziții, care a dezvăluit amintirile în dialog ale lui Gheorghe Ilea și ale lui Andor Kőmives. Nucleul ficțional postmodernist a pornit în urmă cu peste patruzeci și cinci de ani de la o întâmplare petrecută aieva. Cei doi adolescenți, elevi ai profesorului Ioan Sbârciu la acea vreme, elevi ai Liceului de Artă din Cluj, hotărâsc să facă o

expediție nocturnă în afara Bastiliei/Internat, în care erau obligați să-și petreacă împreună zilele și nopțile, ca și cum ar fi victime ale unui regim concentraționar semi-deschis, pentru a avea experiențe terifiante în lumea de alături. Ezitarea, rezistența, banalitatea, fantasticul dislocat, fantezia trăirii îi pune acum în situația, după patruzeci și cinci de ani de la acele evenimente, să evoce istoria apocrifă a acelor clipe de entuziasm anomic și creator. Un mod de a-și evoca autobiografia. Scrisori, mașinării, heteroglosie, scurtcircuite, ilustrații și antiilustrații, carnaval, texte schizoide, ficțiuni în abis, personaje în căutarea propriului lor autor, toate aceste procedee și încă multe altele sunt convocate pentru a reface arsenalul unei lumi căreia i se dezvăluie regresul spre infinitul amintirii

și al memoriei. Procedul alegoriei, care se compune după modelul asamblajului iconic și textual, este evident pentru privitorul avizat al acestei expoziții. *Vânătoare de Fluturi*, după ce va adăsta la Bistrița până în 21 iulie 2017, va „zbura” apoi la Zalău, pentru a fi expusă, în toamnă, în Galeria Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj.

Cărți cu dedicație

Daniel SĂUCA

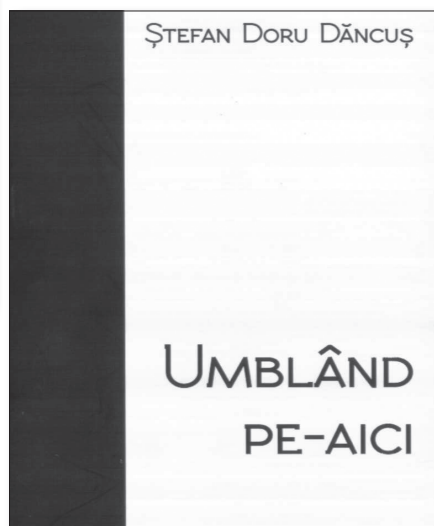
■ Scriitorul sălăjean Ion Pițoiu-Dragomir ne propune o altfel de apariție editorială: o „carte – puzzle cu premiere”, „Tableta lui Făt-Frumos” (Ed. Rao, 2016).

În „PreCuvânt”, autorul precizează că își invită cititorii la un „«dialog» special”: „Într-un demers de imaginație, aceștia sunt rugați – amabil! – să privească atent cu... ochii minții spre încântătoarele poieni din pădurile de pretutindeni. Acolo se vor bucura de minunatele spații, care «completează» pitorescul întâlnit până la ele. «Călătorind» astfel prin respectivele poieni, vor cunoaște noi și tulburătoare trăiri. Feericele imagini descoperite vor determina reverii tonice și – miraculos! – vor înnobila inimile” (p. 9). Vă lăsăm pe dvs. să descoperiți ce fel de premii vă oferă acest volum: „Această carte-puzzle își premiază adevărații lectori, dar îi face și coautorii ei, într-un fel. Nu ne rămâne, de aceea, dragii noștri cititori, decât să vă asigurăm de gratitudinea noastră și de speciala noastră prietenie” (p. 11), mai subliniază autorul lucrării menționate. Ion Pițoiu-Dragomir este unul din cei mai cunoscuți și prolifici scriitori

sălăjeni, membru al filialei clujene a Uniunii Scriitorilor din România, al Cenaclului literar „Silvania” și al Asociației Scriitorilor din Județul Sălaj, autor a peste 35 de volume (poezie, proză, eseu).

■ M-am reîntâlnit, cu plăcere, cu scrisul lui Ștefan Doru Dăncuș, prin cartea „Umblând pe-aici” (Ed. Singur, 2017).

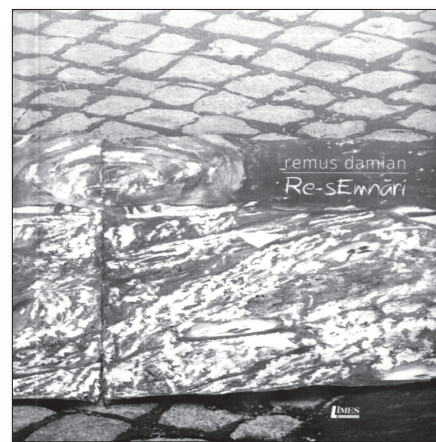
Autorul, într-un fel, se explică: „Cartea asta am mai scris-o o dată, însă am apăsat greșit pe tastatura calculatorului și s-a dus. Mi-a plăcut titlul, așa că am scris-o din nou. Dar nu-i bai, e scuzabil la un trăznit de un accident vascular, o anemie severă, o hemoragie internă, un alt accident vascular «tranzitoriu» și o insuficiență renală (ce listă imperfect!). Mă deplasez greu, vorbesc greu, nu mi se dă voie să beau și să fumez, nu pot scrie de mână cum trebuie, nu mai pot cânta la chitară, e cum e mai greu. Dar scriu la calculator” (p. 5).

■ O altă carte cu dedicație, primită la redacție: Alexandru Jurcan, „Să nu visezi șerpi albaștri. 99 poeme” (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2017).

Bună poezie (limpede, parcă din mileniul trecut) scrie colaboratorul nostru clujean! Un exemplu: „Halbă de smoală. Am cumpărat o halbă de bere/ și mi-am izbit capul de zid/ ceilalți nu m-au băgat în seamă/ cufundați în paharele lor/ era să plâng la cei 70 de ani ai mei/ ca un bărbat de smoală ce sunt/ numai pentru că niciodată/ cu tata n-am vrut să beau/ iar el s-a dus abătut peste marele pod/ ținând în mână o halbă goală/ în care picura cerul îngălbenit” (p. 95).

■ Remus Damian, „Re-sEmnări” (Ed. Limes, 2017).

De remarcat (și) concepția grafică, coperta, desenele și picturile realizate de Radu Șerban.

